

**T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Fen Bilgisi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı**

**ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAŞAM BECERİLERİ
HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ**

**Aybüke Merve SELÇUK
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI**

Burdur, 2019

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Fen Bilgisi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

**ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAŞAM BECERİLERİ HAKKINDAKİ
GÖRÜŞLERİ**

Aybüke Merve SELÇUK
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI

Burdur, 2019

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS/DOKTORA JÜRİ
ONAY FORMU

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 13.06.2019 tarih ve 2019-290/5 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 08.07.2019 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Aybüke Merve SELÇUK'un "Öğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri Hakkındaki Görüşleri" konulu tez çalışması İlköğretim Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI) : Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI

ÜYE : Doç. Dr. Fikret KORUR (Jüri Başkanı)

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Merve Lutfiye ŞENTÜRK

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ...../...../..... tarih ve ...../..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Aybüke Merve SELÇUK

Tarih

TEŞEKKÜR

Gerek lisans gerek yüksek lisans eğitimim boyunca her konuda destek, ilgi, sevgi ve sabrını esirgemeyen sevgili danışmanım Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI'ya teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca araştırmam sırasında beni hep motive eden ve destekleyen sayın Doç. Dr. Hasan GENÇ'e, değerli katkılarından dolayı Doç. Dr. Fikret KORUR ve Dr. Öğr. Üyesi Merve Lütfiye ŞENTÜRK'e teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her aşamasında maddi ve manevi desteklerini hiçbir şekilde esirgemeyen, her konuda arkamda olup beni destekleyen sevgili babam Arif AYDIN, annem Fatma AYDIN, ablam Nuray Melike GACAROĞLU, hayat arkadaşım Hüseyin SELÇUK ve oğlum Eymen Efe SELÇUK'a sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Öğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri Hakkındaki Görüşleri (Yüksek Lisans Tezi)

Aybüke Merve SELÇUK

ÖZ

Bu araştırma öğretim elemanlarının; yaşam becerilerini nasıl algıladıklarını, eğitim-öğretim etkinliklerini yaşam becerileri açısından nasıl değerlendirdiklerini ve öğretmen adaylarının yaşam becerisi yeterliliklerini nasıl değerlendirdiklerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma desenlerinden fenomenolojidir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi'nde görev yapan 28 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretim elemanları yaşam becerileri kavramını yaşantılarında pek çok alanda kullanmakla beraber bu becerileri kendi çalışma alanlarıyla içselleştirdiği düşünülmektedir. Öğretim elemanları yaşam becerilerinin sonradan kazanılıp/geliştirilebileceğini düşünürken, bu becerilere bireylerin hayatlarının her alanında ihtiyaç duyduklarını ve eksikliğinde aile, meslek, sosyal yaşam gibi alanlarda problem yaşayacaklarını düşünmektedirler. Öğretim elemanları yaşam becerilerini gelişmesine yönelik olarak kendi gerçekleştirdikleri ders içi ve ders dışı etkinliklerle çoğu becerinin geliştiğini fakat stres ve duygularla başa çıkma becerisinin öğretmen adaylarında yeterince gelişmediğini düşünmektedirler. Öğretim elemanlarının birçoğu ders içi ve ders dışı etkinliklerle öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin geliştiğini/kısmen geliştiğini düşünürken, bir kısmı ise yeterli düzeyde gelişmediğini düşünmektedir. Öğretim elemanları bu becerileri kazandırırken onları sınırlandıran bazı faktörlerinde olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının birçoğu öğretmen adaylarının fakültede geçirdikleri süre içinde yaşam becerilerinin geliştiğini düşünürken, bazıları ise tam tersini düşünmektedir. Öğretim elemanlarının büyük bir kısmı öğretmen adaylarının Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başlarken bütün yaşam becerilerine sahip olmaları gerektiğini düşünürken, bir kısmı ise bu becerilerin bazılarını sahip olarak gelmelerinin yeterli olacağını düşünmektedirler. Öğretim elemanları öğretmen adaylarının mevcut becerilerini oldukça yetersiz bulmakla beraber, çoğu öğretim elemanı öğretmen adaylarının bu becerilerin hiçbirine sahip olmadıklarını düşünmektedir. Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu mezun olan öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin hepsine veya bazılarını yeterli düzeyde sahip olarak mezun olduklarını düşünürken, bazıları öğretmen adaylarının hiçbir beceriye sahip olmadan mezun olduklarını düşünmektedirler. Son olarak öğretim elemanları öğretmen adaylarının yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik bazı önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Fakültesi, Öğretim Elemanları, Yaşam Becerileri.

Sayfa Adedi : 87

Danışman : Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI

**The Views of Faculty Members About Life Skills
(Master Thesis)**

Aybüke Merve SELÇUK

ABSTRACT

The aim of this study is to find out faculty members' perception of life skills, how they evaluate their educational activities in terms of life skills, and to see how they evaluate the sufficiency of trainee teachers' life skills. The method of the research is the phenomenology of the qualitative research patterns. The study group consists of 28 faculty members of Faculty of Education of a public university in the spring semester of 2018-2019 academic year. The data of the study was collected with a semi-structured interview form. The data of the research were analyzed through content analysis, one of the qualitative analysis methods. According to the results of the research, faculty members use the concept of life skills in many areas in their lives, also they internalize these skills with their own study areas. Faculty members think that life skills can be acquired/improved afterwards. Participants also believe that individuals need these skills in every aspect of their lives, and the lack of life skills can cause problems in areas like family, profession, social life, etc. Participants think that most of the life skills develop with their own in-class and extracurricular activities, but trainee teachers' ability to cope with stress and emotions does not develop sufficiently. While many of the faculty members believe that life skills of trainee teachers develop/partially develop with in class and extracurricular activities, others argue that life skills do not develop enough with those activities. The participants also state that there are some factors that limit these skills. Most of the participant state that their life skills have improved during the time they spend in the faculty, but some of them think the opposite is true. While most of them believe that trainee teachers should have all the life skills when they start their first year of the Faculty of Education, some of them argue that it is enough to have some of these skills to begin with. Faculty members find the current skills of trainee teachers quite inadequate, also most participants think that trainee teachers do not have any of these skills. While the majority of the faculty members state that trainee teachers have graduated with all or some of the life skills, some of them believe that they have graduated without any skills at all. Lastly, faculty members made some suggestions to improve the life skills of trainee teachers.

Keywords : Faculty of Education, Faculty Members, Life Skills.

Page Number : 87

Supervisor : Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR	viii
TABLOLAR DİZİNİ	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.2.1. Alt Problemler.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Varsayımlar	4
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Yaşam Becerileri Kavramı.....	5
2.1.2. WHO'ya Göre Yaşam Becerilerinin Sınıflandırılması.....	6
2.1.2.1. Karar Verme ve Problem Çözme.....	7
2.1.2.2. Yaratıcı ve Eleştirel Düşünme.....	8
2.1.2.3. Öz Farkındalık ve Empati.....	9
2.1.2.4. İletişim ve Kişiler Arası Beceriler.....	9
2.1.2.5. Stresle ve Duygularla Başa Çıkma.....	10
2.1.3. Hendricks'e Göre Yaşam Becerileri Sınıflandırılması.....	11
2.2. İlgili Araştırmalar	11
BÖLÜM III	16
YÖNTEM.....	16
3.1. Araştırmanın Modeli	16
3.2. Çalışma Grubu.....	16
3.3. Veri Toplama Aracı.....	17

3.4. Verilerin Analizi.....	18
BÖLÜM IV	21
BULGULAR VE YORUM.....	21
4.1. Öğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri Görüşleri	21
4.2. Öğretim Elemanlarının Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Yaşam Becerileri Açısından Değerlendirmelerine İlişkin Görüşleri	27
4.2.1. Ders İçi Eğitim-Öğretim Etkinliklerinde Yaşam Becerilerinin Yeri.	27
4.2.2. Ders Dışı Eğitim-Öğretim Etkinliklerinde Yaşam Becerilerinin Yeri.	32
4.2.3. Ders İçi-Ders Dışı Eğitim-Öğretim Etkinliklerinin Yaşam Becerileri Alt Kategorileri Açısından Değerlendirilmesi..	35
4.2.4. Yaşam Becerileri Eğitimi Sınırlandıran Faktörler.	39
4.2.5. Eğitim Fakültesi'ndeki Ders İçi-Ders Dışı Eğitim-Öğretim Etkinliklerinin Yaşam Becerileri Eğitimindeki Yeri.	46
4.3. Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerilerini Değerlendirmelerine İlişkin Görüşleri	51
4.3.1. Birinci Sınıf Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerileri Yeterlilikleri (Beklentiler-Mevcut Durum).....	51
4.3.2. Eğitim Fakültesi'nden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerileri Yeterlilikleri (Beklentiler-Mevcut Durum).	56
4.3.3. Yaşam Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Öneriler.	60
BÖLÜM V.....	62
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	62
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	62
5.1.1. Öğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri Algılarına Yönelik Sonuçlar.....	62
5.1.2. Öğretim Elemanlarının Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Yaşam Becerileri Açısından Değerlendirmelerine İlişkin Sonuçlar.	64
5.1.3. Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerilerini Değerlendirmelerine İlişkin Sonuçlar.	66
5.2. Öneriler.....	69
KAYNAKLAR.....	71
EKLER	78
EK 1.	79
EK 2.	83
EK 3.	85
EK 4.....	86

KISALTMALAR

ABD : Ana Bilim Dalı

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MYK : Mesleki Yeterlilik Kurumu

PDR : Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık

TYÇ : Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

UYÇ : Ulusal Yeterlilik Çerçevesi

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>		<u>Sayfa</u>
Tablo 1	WHO'ya G6re Yaşam Becerileri Sınıflandırılması.....	7
Tablo 2	4-H Yaşam Becerileri Modeli.....	11
Tablo 3	6ğretim Elemanlarına G6re Yaşam Becerileri.....	22
Tablo 4	6ğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri Algılarına İlişkin Temalar.....	24
Tablo 5	Yaşam Becerilerinin Edinilmesine Y6nelik G6r6şler.....	26
Tablo 6	Ders İ6i Yapılan Etkinliklerin Yaşam Becerileri İ6erme Durumları.....	28
Tablo 7	6ğretim Elemanlarını Sınırladığı/Kısıtladığı Belirtilen Fakt6rler.....	40
Tablo 8	Yaşam Becerilerini Geliştirmeye Y6nelik 6neriler.....	60

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Son yıllarda yapılan araştırmalar işsizliğin yüksek oranda arttığını göstermektedir. Bunun en önemli sebepleri arasında becerileri uyumsuzluğu yer almaktadır. Beceri uyumsuzluğu konusundaki mevcut araştırmalar, birçok farklı yetenek uyumsuzluğu türü olduğunu ortaya koymaktadır (Cedefop, 2018, s.5). Avrupa Birliği üye devletleri son yıllarda beceri oluşturma ve eşleştirme etkinliklerini eğitim-öğretim yoluyla gerçekleştirmek için çeşitli politika kolları kullanmaktadır (Cedefop, 2018, s.28)

Mesleki Yeterlilik Kurumu 2015 yılında Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) Raporu hazırlamıştır. Rapora göre TYÇ, eğitim-öğretim sistemi içerisinde bulunan tüm öğrenme ortamlarında ve çeşitli seviyelerde kazanılan tüm yeterlilikleri kapsamaktadır. Raporda, Ulusal Yeterlilik Çerçevesi (UYÇ) kavramının, kullanım amaçları ve genel hedefleri belirtilmiştir. UYÇ birçok ülkede var olan yeterlilikleri tanımlamak, belirlenmiş ölçütlere göre sınıflandırmak ve karşılaştırmak için kullanılan ilkeler ve kurallardır. Dünyada pek çok ülke UYÇ yaklaşımını benimsemiş, geliştirmiş ve bazı ülkeler ise bu yaklaşımı uygulamaya koymuştur (Mesleki Yeterlilik Kurumu [MYK], 2015, s.2).

Yeterlilik kavramı TYÇ yönetmeliğinin 3. Maddesinde, “*Sorumlu kurum tarafından bireyin öğrenme kazanımlarını belirli ölçütlere göre edindiğinin bir değerlendirme ve geçerlilik kazandırma sürecinin sonunda tanınması halinde elde edilen resmi belgedir.*” şeklinde tanımlanmaktadır (MYK, 2015 s.4). TYÇ’nin hedefleri arasında yeterlilikleri tanımlamak, sınıflandırmak, kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri kapsayan bir program sunmak, her ortamda bireyin

kazandığı yeterlilikleri tanınmasını sağlamak, tanımlanan ve ölçülebilir yeterliliklere sahip bireyler yetiştirmek ve işsizliği azaltmak bulunmaktadır (MYK, 2015, s.11). Bu çerçeveye göre anahtar yetkinlikler; anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olarak belirlenmiştir. Anahtar yetkinliklerin hepsi birbiriyle ilişkili olup her birinde eleştirel düşünme, yaratıcılık, problem çözme risk değerlendirmesi yapma, karar alma ve duyguların yönetilmesi gibi yaşam becerilerine odaklanılmıştır (MYK, 2015, s.23-25).

Son yıllarda 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan ve tüm dünyada olmazsa olmaz küresel norm olarak görülen eğitim yaklaşımı; yaratıcılık, iletişim, takım çalışması, eleştirel düşünce gibi becerilerin gelişimi ve olgunlaşması anlayışını dayatmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018, s.14). MEB'in 2023 Eğitim Vizyonunda yaşam becerilerinin yer aldığı ve hedefleri arasında beceri gelişiminin desteklenmesine yönelik uygulamaların arttırılacağı görülmektedir.

Gelecek nesilleri yetiştiren öğretmenler öğrencilere bilgiyi aktarmak veya bilgiye ulaşma yollarını göstermenin yanı sıra, öğretmenlerden öğrencilere yaşam becerileri kazandırmaları ve öğrencilerde var olan becerilerinin gelişimini desteklemeleri beklenmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerden bu becerilere sahip olmaları ve beceri eğitimi konusunda yeterli donanıma sahip olmaları beklenmektedir. Bu kapsamda öğretmen yetiştiren kurumlarda görev yapan öğretim elemanlarının yaşam becerilerini nasıl algıladıkları, öğretmen yetiştirirken bu becerileri kazandırmak için neler yaptıkları, yetiştirdikleri öğretmenlerde bu becerilerin ne düzeyde olduğu ile ilgili sorular ortaya çıkmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemini; “Öğretim elemanlarının yaşam becerileri eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır.

1.2.1. Alt problemler. Bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Öğretim elemanları yaşam becerilerini nasıl anlamlandırıyorlar?
2. Öğretim elemanları Eğitim Fakültesi'ndeki eğitim-öğretim etkinliklerini yaşam becerileri eğitimi açısından nasıl değerlendiriyor?
3. Öğretim elemanları öğretmen adaylarının yaşam becerisi yeterliliklerini nasıl değerlendiriyor?

1.3. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu çalışma ile öğretim elemanlarının yaşam becerilerini nasıl anlamlandırdıklarını, Eğitim Fakültesi'ndeki eğitim-öğretim etkinliklerini yaşam becerileri eğitimi açısından nasıl değerlendirdiklerini ve öğretmen adaylarının yaşam becerisi yeterliliklerini nasıl değerlendirdiklerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Türkiye'nin 2023 Eğitim Vizyonunda yaşam becerilerine sahip bireylere ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır. Gelecek nesilleri yetiştiren öğretmenlerin bu becerilere sahip bireyler yetiştirebilmek için; öncelikle kendilerinin bu becerilere sahip olmaları ve beceri eğitimi konusunda yeterli olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin eğitimlerini tamamladıkları Eğitim Fakültesi ise bu açıdan oldukça önem taşımaktadır. Yaşam becerileri ile ilgili ulusal ve uluslararası çalışmalara bakıldığında ulusal çalışmaların her geçen gün artmasına rağmen hala yeterli seviyede olmadığı görülmektedir. İlgili alan yazın tarandığında yaşam becerileri eğitimi ile ilgili olarak ailelere, öğrencilere, özel öğrenme güclüğü çeken bireylere, öğretmen adaylarına yönelik çalışmalar bulunmakta fakat öğretim elemanlarına yönelik bir çalışma olmadığı görülmüştür. Bu sebeple öğretim elemanlarının yaşam becerileri algılarını ortaya koymak önemlidir.

Bu çalışma öğretmen yetiştiren öğretim elemanlarının yaşam becerilerini nasıl algıladıkları, Eğitim Fakültesi'nde gerçekleşen eğitim-öğretim etkinliklerini yaşam becerileri açısından nasıl değerlendirdiklerini, öğretmen adaylarının yaşam becerilerini nasıl değerlendirdiklerini tespit etmek için yapılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma, bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında görev yapmakta olan, ölçüt örneklem koşullarına uyanlar arasından rastgele seçilmiş ve görüşmeyi gönüllü olarak kabul eden öğretim elemanlarıyla sınırlandırılmıştır.

1.6. Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının, görüşmeler sırasında sorulara içtenlikle yanıt verdikleri varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili alan yazın taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1. Yaşam becerileri kavramı. Yaşam becerileri eğitimi ile ilgili çalışmalar 1970'den sonra yoğunlaşarak artmaya başlamıştır. Alan yazında yaşam becerileri ile ilgili olarak yapılan ilk çalışmanın Adkins'e (1970) ait olduğu görülmektedir. Adkins (1970) çalışmasında temel okuma ve matematik becerilerinin geliştirilmesi konusunda programlarda bazı gelişmeler olduğunu belirtmiştir. Ancak bu program dezavantajlı öğrencilerin ve çalışanların yaşam becerilerini öğrenmelerinde, sosyal yaşantılarında yaşadıkları sorunlara hakim olmalarına yardımcı olacak yollar bulma konusunda ilerleme kaydeden bir program değildir. Bu sebeple öğrencilerin ve çalışanların yaşam problemleriyle daha etkili bir şekilde başa çıkmalarına yardımcı olmak için bir program tasarısına ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır.

21. yüzyıl becerilerinden biri olan yaşam becerileri oldukça geniş kapsamlı bir kavramdır. Bu nedenle yaşam becerileri ile ilgili pek çok farklı tanım bulunduğu görülmektedir (Erduran Avcı ve Kamer, 2018). Yaşam becerileri; gündelik hayatta karşılaşılan zorluklarla başa çıkabilmek için gerekli olan becerilerdir (WHO, 1999, s.1). Curtiss ve Warren'e (1994) göre yaşam becerileri kişisel problemlerin çözümünde kullanılan uygun davranışlardır. Danish, Forneris, Hodge ve Heke'e (2004) göre yaşam becerileri kişilerin sosyal çevrelerinde başarıya ulaşmalarını sağlar. UNICEF ise kişilerin bilgi, beceri ve tutum alanlarında ki dengeye ulaşmış davranış gelişimlerini yaşam becerisi olarak tanımlamaktadır (United Nations, 2003). Yaşam becerileri kişisel özelliklerimizin, duyularımızın ve gelişimimizin bir parçasıdır. Bu becerileri içselleştirmek kişilerin doğal uyum içerisinde dengeli şekilde yaşamasına yardımcı olur. Bu nedenle kişiler yaşam becerilerine yönelik

profesyonel destek alırlar (Kar, 2011). Okullar öğrencileri akademik anlamda donatırken, öğrenciler gelecekte karşılaştıkları sorunlarla başa çıkabilmek için gerekli bilgiyi öğrenebiliyor mu? sorusu ortaya çıkmıştır (Tan, 2018). Bu noktada ise başka bir soru gündeme gelmektedir: “Hangi beceriler yaşam becerileri olarak sınıflandırılabilir?” (Erduran Avcı ve Kamer, 2018). Singh (2003) eleştirel düşünme, yaratıcılık, örgütlenme yeteneği, sosyal ve iletişim becerileri, uyarlanabilirlik, problem çözme, barışçıl bir geleceği aktif olarak şekillendirmek için gerekli olan demokratik bir yaklaşımla işbirliği yapma gibi becerileri yaşam becerileri olarak belirtmektedir. Kar (2011) yaşam becerilerini karar verme becerileri, kişiler arası beceriler ve kendine değer verme olarak üçe ayırmıştır. Beers’e (2013) göre; yaratıcılık ve yenilikçilik, eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim, iş birliği, bilgi yönetimi, teknolojinin etkin kullanımı, kariyer ve yaşam becerileri, kültürel farkındalık birer yaşam becerisidir. Aşağıda alan yazında en sık kullanılan yaşam becerileri sınıflandırmalarından WHO (1999) ve Hendricks’in (1998) yaşam becerileri sınıflandırmaları açıklanmıştır.

2.1.2. WHO’ya göre yaşam becerilerinin sınıflandırılması. Yaşam becerilerinin birçok araştırmada (Curtiss & Warren, 1974; Fox, Schroeder & Lodl, 2003; Gomes & Marques, 2013; Hamdona, 2007) farklı sınıflandırmalar yapılarak kategorilere ayrıldığı alan yazında görülmektedir. Bu sınıflandırmalar arasında en fazla kabul gören ve birçok araştırmada da kullanılan WHO’nun (1999, s.3) sınıflandırmasıdır. WHO bünyesinde gerçekleşen “Birleşmiş Milletler Ajanslar Arası Toplantısı’nda” yaşam becerileri tanımı ve eğitimine yönelik yapılan tartışmalarda birçok kelime ve kelime grubu ortaya çıkmıştır. Bunlar şöyle sıralanabilir: “Çözümlenemeyen anlaşmazlıklarla başa çıkma, otoriteyle başa çıkma, problem çözme, arkadaşlık/ilişki kurma ve sürdürme, işbirliği, öz farkındalık, yaratıcı düşünme, karar verme, eleştirel düşünme, stresle başa çıkma, uzlaşma, değerleri açığa kavuşturma, baskıya direnme, hayal kırıklığıyla baş etme, ileriye planlama, empati, duygularla başa çıkma, kendine güven, aktif dinleme, saygı, tolerans, güven, paylaşma, sempati, merhamet, sosyallik, öz saygı” (WHO, 1999, s.3).

Bu becerilerden hangilerinin yaşam becerisi olduğu ya da olmadığı konusunda bir takım tartışmalar yaşanmıştır. Örneğin; şefkat, saygı, hoşgörü arzu edilen

özelliklerdir ama bunlar birer yaşam becerisi değildir. Bunun gibi bazı nitelikler yaşam becerisi olarak görülmezken, bunların gelişmesi öz farkındalık ve problem çözme gibi yaşam becerilerinin öğrenilip yaşamda uygulanmasıyla ilişkilidir (WHO, 1999, s.3). WHO Ruh Sağlığı Bölümü bu becerileri beş temel yaşam becerisi altında sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

WHO’ya Göre Yaşam Becerileri Sınıflandırılması

Karar verme- Problem çözme	Yaratıcı düşünme- Eleştirel düşünme	Öz farkındalık- Empati	İletişim ve Kişiler arası ilişkiler	Stresle ve Duygularla başa çıkma
-------------------------------	--	---------------------------	---	--

2.1.2.1. Karar verme ve problem çözme. Karar verme ve problem çözme kavramları birbirine benzerlik göstermektedir. İki kavram da alternatif yolların değerlendirildiği ve bu alternatiflerden amaca uygun olanın seçildiği karmaşık bir süreci içerir (Köksal ve İşmen Gazioğlu, 2007). Hayatın sürekli artan karmaşası içerisinde, ilgilerin çeşitliliği ve karşılaşılan problemler karar verme becerilerinin öncelikli olarak kazandırılmasını gerektirmektedir (Çakmakçı ve Özabacı, 2013). Kişiler hayatlarında sık sık belirsizliklerle karşılaşır ve sağlıklı kararlar vermeleri gerekmektedir. Geleceğe yönelik tahminlerde bulunmak ya da alternatif seçenekler arasından en iyisini tercih etme durumlarında karar verme davranışı ortaya çıkmaktadır (Kökdemir, 2003). Kuzgun’a (2000, s.16) göre karar verme birden çok alternatif olması durumunda, yaşanan sıkıntıyı giderecek alternatifi tercih etmeye yöneliktir. WHO (1997, s.1) karar vermeyi kişilerin hayatlarıyla ilgili kararları yapıcı bir şekilde ele almalarını sağlayan beceri olarak tanımlamaktadır. Yaşadığımız çağa ayak uydurmak, üretken yaşamak, görevleri önem sırasına koymak ve kişisel başarıya ulaşmak ancak doğru karar vermek sonucunda mümkün olacaktır (Çakmakçı ve Özabacı, 2013). Karar verme seçenekler arasında yapılacak olan tercihlerle ilgilidir. Problem çözme ise bir çözüm ya da sonuçtur (Adair, 2000, s.10).

Bireyler günlük hayatta pek çok problemle karşılaşır. Hayatlarını idame ettirebilmek ve istedikleri hedeflere ulaşabilmeleri için bir takım problemleri çözebilmeleri gereklidir. Bu problemleri çözebilen bireyler ancak hayatlarında

ilerleme kaydedebilirler (Karabulut ve Kuru, 2009; Soyer ve Bilgin, 2010). Morgan'a (1999) göre problem bireylerin hedeflerine ulaşırken karşılaştıkları çatışma durumudur (akt. Küçük, 2012). Bu çatışmayı analiz edip, problemi doğru belirleyip çözmek bireysel başarıyı getirir (Yalçın, Tetik ve Açıkgöz, 2010). Problem çözme becerisi karşılaştığımız sorunlarla yapıcı şekilde başa çıkabilmektir (WHO, 1997, s.2). Problem kavramı karmaşık, sıkıntılı ve istenmeyen durumları ifade ederken, problem çözme bir amaca ulaşırken karşılaşılan sorunları yenme sürecidir (Yalçın, Tetik ve Açıkgöz, 2010). Korkut (2002) problem çözmeyi, karşılaşılan bir sorunu çözmek için daha önceden öğrenilen kuralların uygulanmasının ötesine giderek yeni çözüm yolları bulabilmek olarak tanımlamaktadır.

2.1.2.2. Yaratıcı ve eleştirel düşünme. Yaratıcılık var olan kavramlar arasındaki ilişkilerden, yeni kavramlar ya da düşünceler üretmektir. Yani yaratıcılık farklılık ve yenilikle ilgilidir (Yıldırım, 1998, s.21). Yaratıcı düşünme sezgisel bir süreçtir. Farkında olarak ya da olmayarak gerçekleşen zihinsel işlemleri içerir (Yaman ve Yalçın, 2005; Robinson, 2001, s.138). Yaman ve Yalçın (2005) yaratıcı olmanın bir yetenek olmadığı, zihnin bir özelliği olduğunu ve herkeste bulunduğunu belirtirken; WHO'ya (1999, s.3) göre beceriler birer yetenektir. Seferoğlu ve Akbıyık'a (2006) göre yaratıcı düşünme sezgisel ve mantıksal düşünme temelleriyle birlikte özgün ve estetik bir ürün ortaya koymaktır. Bu özgün ürünü ortaya koymak için yaratıcılıkta sınırların dışına çıkmak gerekir. Günlük yaşantımızda bile bir sorunu çözmek için sıradan fikirlerin dışında düşünmek gerekir (Özerbaş, 2011). İnsanlar soyut olarak yaratıcı değil bir konuda yaratıcıdır yani kişinin gerçekten bir şey yapıyor olması onu yaratıcı yapar (Robinson, 2001, s.135). Bu açıdan bakıldığında yaratıcılık kendini zenginleştirip kendi ışığını kendi üreten bir yıldız gibidir (Özcan, 2000, s.59). Yenilik arayan veya eski sorunlara yeni çözümler getiren ve özgünlüğün ortaya çıkmasını sağlayan yaratıcı düşünce; özgür, dinamik ve üretkendir (Hançerlioğlu, 2000, akt. Yaşar ve Aral, 2010). Sonuç olarak yaratıcı düşünme; sınırların dışına çıkmak, açık fikirli olmak, aktarılmış düşüncelerden kurtulmak, olaylara farklı açıdan bakmak, yeni bir fikir ya da ürün ortaya koymak, alternatif çözüm yolları üretmektir.

Eleştirel düşünme; ifadeleri çözümlenme, ifade edilemeyen düşüncelerin farkına varma ve düşünceleri başka şekillerde ifade etmektir. Eleştirel düşünme bir şeyi sadece olumsuz yönüyle değil aynı zamanda olumlu yönleriyle de değerlendirebilmektir (Seferoğlu ve Akbıyık, 2006). WHO (1997, s.2) eleştirel düşünmeyi olayları analiz etme ve deneyimleme yeteneği olarak tanımlamaktadır. Olayların ve olguların kanıtlara dayalı bir yaklaşımla yapıcı bir şekilde ifade edilmesi eleştirel düşünme ile gerçekleşir (Kurt ve Kürüm, 2010). Olayları olduğu gibi kabul etmeden, sorgulayan ve araştıran bireyler eleştirel düşünebilen bireylerdir (Ekinci ve Aybek, 2010). Alan yazında eleştirel düşünmeyle ilgili çok fazla tanım vardır. Bu nedenle genel olarak özetleyecek olursak eleştirel düşünme bireyin karşılaştığı olaylardan neye inanacağına, neyi tercih edeceğine yönelik karar vermesi için gereken analiz, değerlendirme ve sonuç çıkarma sürecidir.

2.1.2.3. Öz farkındalık ve empati. Öz farkındalık kişinin karakterinin güçlü ve zayıf yönlerini, sevdiği ve sevmediklerini tanımasıdır (WHO, 1997, s.3). Yani öz farkındalık kişinin kendi potansiyelini tanımasıdır. Kendini tanıyan bireyler daha az hata yapar ve bu becerisi gelişmiş olan kişiler daha mutludur (Kar, 2011).

Empati sosyal çevremizle sağlıklı ilişkiler kurmak için gerekli olan bir beceridir. İlişkilerde başarılı olmak için kişinin, kendisini ve başkalarını anlayıp kabul etmesi gerekir. Bunun için de fikirlere saygılı, hoşgörülü ve açık olmak gerekmektedir (Yüksel, 2004). Empati, bir kişinin kendisini karşısındakinin yerine koyup, olaylara onun açısından bakarak duygu ve düşüncelerini anlaması ve bu durumu iletme sürecidir (Dökmen, 2009, s.158). WHO (1997, s.2) empatiyi alışık olmadığımız durumlarda dahi başkalarının neler yaşadığını hayal etme yeteneği olarak tanımlamaktadır. Ayrıca empati becerisi gelişmiş kişiler sevecen, hoşgörülü ve kendini olduğu gibi kabul eden kişilerdir. Bu sebeple empati becerisi yüksek kişiler iletişim becerilerinde daha başarılıdır (Korkut, 2005; Kuzgun, 2000, s. 137; Yüksel, 2004).

2.1.2.4. İletişim ve kişiler arası beceriler. İnsanın çevreye uyumunu sağlayan en önemli öğelerden biri olan iletişim için pek çok farklı tanım yapılmıştır. Etkili

iletişim becerileri, insanların her türlü ilişkilerini kolaylaştırmaktadır (Korkut, 2005). İletişimin etkili ve sağlıklı olmasını sağlayan beceriler, yaşantılar yoluyla öğrenilmektedir (Korkut, 1996). Kişiler arası iletişim becerileri, yaşantı içerisinde olduğumuz diğer kişilerle, zihinsel ve sosyal açıdan önemli olan ilişkilerin kurulmasına ve sürdürülmesine olumlu yönde yardımcı olur (WHO, 1997, s.2). İletişim bilgiyi, üretme, aktarma, anlamlandırma sürecidir. Bu sebeple pek çok etkinlik bu beceri kapsamında ele alınabilir (Dökmen, 2009, s.37). İletişim becerileri, insanın kendini doğru bir şekilde anlatabilmesi ve başkalarını dikkatli dinleyerek doğru bir şekilde anlayabilmesidir (Çetinkaya ve Alparslan, 2011).

2.1.2.5. Stresle ve duygularla başa çıkma. Stres, bireyler üzerinde etki yaparak bireylerin davranışlarını ve diğer kişilerle olan ilişkilerini olumsuz olarak etkiler. Stres kaynaklarının başında çevresel faktörler gelmektedir. Stres oluşması için, içinde bulunduğu yaşam çevresinde meydana gelen değişimlerin insanı etkilemesi gerekir (Güçlü, 2011). Stresle başa çıkmak, yaşamımızdaki stres kaynaklarını, bu kaynakların bize yaptığı etkileri tanımak, stres düzeylerimizi kontrol altında tutmak için çevremizi veya yaşam ortamımızı değiştirmek ve bununla birlikte rahatlamayı öğrenmektir (WHO, 1997, s.3). Kişilerin yaşamlarındaki herhangi bir olay karşısında karşılaştıkları güçlükler, başa çıkma sürecinin başlamasına ortam yaratır. Kişinin karşılaştığı güçlüğü karşı sergilediği davranışlar, güçlük karşısında ortaya çıkan sonuçları ve bu sonuçları yorumlayarak değerlendirmesini etkiler. Kişide stres yaratarak ortaya çıkan olay, bu süreç sonunda başa çıkma olarak adlandırılır (Türküm, 2001).

Duygularla başa çıkmak için öncelikle duyguların farkında olmak ve duyguları tanımak gerekmektedir. Daha sonra ise duygulara uyum sağlayabilmek ve bunları etkili kullanabilmek gerekir (Töremen ve Çankaya, 2008). Duygularla başa çıkma stres yaratan duyguları düzenlemek ve rahatsızlığı ortadan kaldırmak olarak tanımlanabilir. Kişilerin duygularının farkında olması, duygularını yönetebilmesi ve yönlendirmesi, kendini bilmesi duygularla başa çıkma olarak ifade edilebilir (Türküm, 2001).

2.1.3. Hendricks’e göre yaşam becerileri sınıflandırılması. Hendricks (1998) becerileri öğrenilmiş yetenek olarak tanımlamaktadır. Yaşam becerileri ise kişinin çevresiyle iyi bir şekilde çalışmasına yardımcı olan yeteneklerdir. Bu beceriler uygulamalı ortamlarda en iyi şekilde öğrenilir. Hendricks (1998) gençlerin büyüüp gelişmesini destekleyen deneyimleri düzenlemek için “Hedeflenen Yaşam Becerileri Modeli” olarak adlandırdığı bir çerçeve kullanmaktadır. 4-H Yaşam Becerileri Modeli Tablo 2’de sunulmuştur. Bu modele göre beceriler; baş, kalp, eller, sağlık olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır. Bu dört başlık altında kırk üç beceriye yer verilmiştir.

Tablo 2.

4-H Yaşam Becerileri Modeli

BAŞ	KALP	ELLER	SAĞLIK
Düşünme	Bağ Kurma	Katkıda Bulunma	Yaşama
Öğrenmeyi Öğrenme	İletişim	Gönüllü Toplum Hizmeti	Sağlıklı Yaşam Tarzı Seçme
Karar Verme	İşbirliği	Liderlik	Stres Yönetimi
Problem Çözme	Sosyal Beceriler	Sorumlu Yurttaşlık	Hastalıkları Önleme
Eleştirel Düşünme	Çatışmaları Çözme	Grup Çabasına Katkı	Kişisel Güvenlik
Hizmet Odaklı Öğrenme	Farklılıkları Kabul Etme		
Yönetme	Yardım Severlik	Çalışma	Olma
Hedef Belirleme	Başkaları İçin Endişelenme	Pazarlanabilir Beceriler	Öz-saygı
Planlama/Organize Etme	Empati	Takım Çalışması	Öz-sorumluluk
Kaynakları Akılcı Kullanma	Paylaşma	Kendini Motive Etme	Karakter
Kayıt Tutma	İlişkileri Kuvvetlendirme		Duyguları Yönetme
			Öz-disiplin
Dayanıklılık			

2.2. İlgili Araştırmalar

Yaşam becerileri ile ilgili çalışmalar son yıllarda artmış olup alan yazın incelendiğinde ilgili araştırmaların özellikle yaşam becerileri eğitimi, yaşam

becerilerinin sınıflandırılması, ölçek geliştirilmesi, sağlıkla olan ilişkisi, öğrenciler ve öğretmenler tarafından nasıl algılandığı gibi konularda yoğunlaştığı görülmektedir.

Spence (2003) yaptığı araştırmada, sosyal beceri eğitimi ile çocukların ve ergenlerin duygusal ve davranışsal bozukluklarını giderip, bireylerin başarılı sosyal davranışlar gösterme yeteneğini arttırmayı amaçlamıştır. Kişilerde sosyal beceri eğitimi ile kişiler arası problem çözme becerilerinin arttığı görülmüştür.

Griffin ve Botvin (2004), çalışmasında yaşam becerileri eğitimi ile ergenlerin alkol, tütün ve uyuşturucu kullanımının azaltmayı amaçlamıştır. Yaşam becerileri gelişimi desteklenen bireylerin ergenlik dönemini sağlıklı bir şekilde atlattıklarını ve olumlu davranış gösterme ihtimallerinin arttığını gözlemlemiştir.

Aktaş ve Güvenç (2006), ergenlerin benlik değeri ile yaşam becerilerine ilişkin algılarının bazı demografik değişkenler, ön yargı, kişiler arası duyarlılık, kontrol odağı gibi tutumlarla olan ilişkilerinin sorgulandığı bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda ise benlik değeri, atılganlık ve iletişim becerilerine ilişkin algıların başkalarının bakış açısına duyarlılık açısından olumlu yönde, insan doğasının zayıflığına ve çabaların anlamsızlığına yönelik inançlardan olumsuz etkilendiğini gözlemlemişlerdir. Ayrıca ergenlerin yaşının, benlik değeri ve yaşam becerileri değişkenlerini etkilemediği, cinsiyetin ise iletişim algısını olumlu etkilediğini tespit etmiştir.

Yuen vd. (2010), ergenlerin yaşam becerilerine verdikleri önemi ve bu becerileri geliştirme algılarını araştırırken; bu becerileri geliştirirken okul içi ve dışı etkileri de araştırmıştır. Araştırmada öğrencilerin pek çok yaşam becerisi ve akademik gelişimlerine yönelik farkındalıklarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin önerileri arasında yaşam becerileri gelişiminin okullar tarafından desteklenmesi gerektiği de bulunmaktadır.

Özmete (2011) yaptığı araştırmada, gençlerin sağlıklı gelişimlerine katkı sağlamak için yaşam becerileri yaklaşımıyla kavramsal bir model tanımlamaktadır. Bu yaklaşımla gençler için koruyucu faktörlerin güçlendirilmesi, yetişkinliğe sağlıklı geçiş yapabilmeleri için koşulların iyileştirilmesi, olumlu davranışlara uyumlarının sağlanması gibi özel alan becerilerinin yapılandırılması ve beceri temelli eğitim kullanılmaktadır.

Çekici ve Güçray (2012) çalışmasında, sosyal problem çözme beceri eğitiminin üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme, öfkeyle ilgili davranışlar ve düşünceler ile sürekli kaygı düzeylerine etkisini incelemiştir. Deney grubuna problem çözme terapisi temel alınarak oluşturulan bir program uygulanırken, kontrol grubuna uygulanmamıştır. Araştırma sonucunda ise her iki grupta sosyal problem çözme becerilerinin olumlu yönde etkilendiği görülmüştür.

Girmen (2012) geleneksel çocuk oyunlarını ortaya koymak ve bu oyunların çocuklara yaşam becerileri kazandırmalarına olan etkisini incelemiştir. Sonuç olarak öz yönetim, dil-iletişim, problem çözme, karar verme, liderlik, eğlenme, iş birliği yapma ve takım olma becerilerinin geleneksel çocuk oyunları ile gelişeceğini beklemektedir.

Şentürk Aydın ve Nazlı (2014) çalışmasında, Ankara'nın orta sosyo-ekonomik düzeydeki bir ilçesinde yer alan bir ilköğretim okulunun 4. ve 5. sınıflarında öğrenim gören boşanmış aile çocukları için tasarlanan ve uygulanan "Yaşam Becerileri Eğitimi Programı"nın çocukların uyum düzeylerinde bir değişime yol açıp açmadığını incelemiştir. Araştırma sonucu ise bu çocuklar için geliştirilen programın çocukların boşanmaya uyumlarını anlamlı bir düzeyde artırdığını göstermiştir.

Güneş ve Uygun (2016) çalışmasında öğretmenlerin aldıkları eğitimle öğretmenlik mesleğinde kullandıkları becerilerin farklı olduğunu bunun da beceri uyumsuzluğunu artırdığını ortaya koymuştur. Beceri eğitiminin buna göre düzenlenmesi öğretmen niteliğini artıracaklarını belirtmiştir. Türkçe ve matematik programlarındaki becerileri ve beceri uyumsuzluklarını inceleyip bazı sonuçlara ulaşmıştır. Sonuçlara göre bazı derslerin programda beceri gelişimi için yetersiz olduğu görülmüştür.

Al Masri, Smadi, Aqel ve Hamed (2016) İngilizce ders kitaplarının 5., 6., ve 7. sınıflarda yaşam becerilerinin uygunluğuna dayalı metinleri analiz etmeyi ve metinlerdeki yaşam becerilerinin sıklığını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Kitaplarda bulunan karar verme, problem çözme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, etkili iletişim, kişiler arası ilişki becerileri, öz farkındalık ve duygularla baş etme becerileri analiz etmiştir. Sonuç olarak yaşam becerilerinin kitaplara rastgele dağıldığını en yüksek yaşam becerilerinin 6. sınıf kitaplarında olduğunu bulmuşlardır.

Deveci, Konuş ve Aydız (2018) yaptığı araştırmada, 2018 yılı Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımları yaşam becerileri açısından incelemiştir. Sınıf düzeyinde ve konu alanlarına göre en fazla iletişim kurma, karar verme, analitik düşünme becerilerine yer verilirken, diğer becerileri geliştirmeye yönelik daha az sayıda kazanım olduğu belirtilmiştir. Yaşam becerileri ile ilgili kazanımların en fazla "Fiziksel Olaylar", "Canlılar ve Yaşam" öğrenme alanlarında ve ortaokul sınıf düzeyleri arasında ise en fazla 7. sınıf düzeyinde bulunduğunu vurgulamıştır.

Koyuncu (2018) yaptığı araştırmada, öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin etkinlik duygularını ne derece ön gördüğünü saptamayı amaçlamıştır. Yaşam becerileri ölçeği ve öz yeterlilik ölçeklerini kullandığı bu araştırmada, öğretmen adaylarının yaşam becerileri ile öğretimdeki öz yeterlilik algıları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu saptamıştır.

Erduran Avcı ve Kamer (2018) yaptığı araştırmada, fen bilimleri öğretmenlerinin yaşam becerileri algılarını ve fen bilimleri dersi öğretim programındaki yaşam becerileri hakkında ne düşündüklerini incelemiştir. Fen bilgisi öğretmenlerinin yaşam becerilerinin gerekli olduğu fakat bunu günlük yaşamla bağdaştıramadıkları, öğretmenlerin becerileri kendi alanlarıyla sınırlandığı sonucuna ulaşmıştır.

Tan (2018) araştırmasında, yaşam becerileri eğitimini öğretmenlerin okul müfredatının bir parçası olarak düşünülebileceğini göstermeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçları tüm çalışanların yaşam becerileri eğitiminin önemli olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır. Müfredatlar okullardaki yaşam becerileri eğitimi için alan ve yapı sağlarken, büyük sorumluluğun öğretmenler ve ebeveynlerle ilgili olduğunu vurgulamıştır.

Balaman, Bolat ve Baş (2018) çalışmasında aynı dönemde eğitim alan lisans öğrencileri ile pedagojik formasyon öğrencilerinin yaşam beceri düzeylerini karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda pedagojik formasyon öğrencilerinin lisans öğrencilerine göre yaşam becerilerinin oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca ebeveynlerin medeni durumu lisans öğrencilerinin yaşam becerileri üzerinde önemli bir etkiye sahipken, pedagojik formasyon öğrencileri üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Abbasi, Yazdkhasti, Hosseini ve Darani (2018) çalışmasında lise öğrencilerinin kişiler arası problemleri çözme ve ruh sağlığını iyileştirmede yaşam becerilerinin önemini araştırmıştır. Ayrıca yaşam becerileri ile lise eğitiminin özgüvenin artırılması ve saldırganlığın azaltılması üzerine etkisini de araştırmıştır. Sonuç olarak yaşam becerileri eğitiminin benlik saygısını artırma, iddialılığı artırma ve saldırganlığı azaltma üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Kurtdede Fidan ve Aydoğdu (2018) yaptıkları çalışmada sınıf ve fen bilimleri öğretmenlerinin yaşam becerileri ile ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Öğretmenlerin yaşam becerileri edinme sürecinde önemli rol oynadığı ayrıca fen bilimleri derslerinin bu becerileri öğretmek için önemli bir ortam olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmada bazı katılımcıların ders içi-ders dışı etkinlikleri yaşam becerileri kazandırmak için kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Nasheeda, Abdullah, Krauss ve Ahmed (2018) yaşam becerileri programının etkinliği ile ilgili alan yazını incelemek için sistematik bir inceleme yapmıştır. Dünya genelinde yaşam becerileri eğitiminin etkinliği hakkında kapsamlı bir anlayış kazanmak, araştırma boşluklarını ve önceliklerini belirlemek amacıyla yapılmış bir çalışmadır. Gelişmiş ülkelerin gençlere yönelik araştırmaları açıkça dile getirmekte ve yaşam becerilerinin gelişimi ve olumlu davranışları teşvik eden daha sistematik bir eğitim programı olduğunu ortaya koymaktadır.

Osmane ve Brennan (2018) gençlerin liderlik becerilerinin gelişimine katkıda bulunan faktörleri anlamak için bu araştırmayı yapmıştır. Araştırma sonucunda sosyal desteğin liderlik becerilerinin en önemli belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların liderlik becerilerinin kadınlarda daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öztürk ve Bektaş (2018) okul öncesi eğitimden ilkokula geçiş sürecine öğrencilerin yaşam becerilerine ne düzeyde sahip olduklarını belirlemek amacı ile sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini almışlardır. Okul öncesi eğitim alıp ilkokula başlayan öğrencilerin girişimcilik, yaratıcı düşünme ve Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerilerinin olduğunu belirtmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt bölümleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu araştırma ile öğretim elemanlarının yaşam becerilerini nasıl anlamlandırdıklarını ortaya koymak amaçlandığından; araştırmanın yöntemi nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) olarak belirlenmiştir. Fenomenoloji desenindeki amaç, günlük hayatta farkında olduğumuz fakat derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.72).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi'nde görev yapan öğretim elemanları oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları belirlenmesinde ölçüt örneklem kullanılmıştır. Ölçüt örneklem; daha önceden belirlenen ölçütleri karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.140). Bu kapsamda belirlenen ölçütler şunlardır: (1) Her anabilim dalından (ABD) iki öğretim elemanına yer verilmesi, (2) Görev yapan ABD'nde en az iki yıldır ders vermesi, (3) Araştırmaya gönüllü olarak katılmak istemesi. İlgili Eğitim Fakültesindeki her anabilim dalından araştırmanın ölçütlerini karşılayan öğretim elemanları arasından rastgele ikişer kişi belirlenmiştir. Resim-iş eğitimi, matematik eğitimi, sosyal bilimler eğitimi, fen bilimleri eğitimi, eğitimde ölçme değerlendirme, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, eğitim yönetimi, sınıf öğretmenliği, Türkçe eğitimi, eğitim programları ve öğretimi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık (PDR), müzik eğitimi, yabancı dil eğitimi ABD'ndan ikişer öğretim elemanı ile görüşülmüştür. Öğretim elemanları Prof. Dr. (3), Doç. Dr. (5), Dr. Öğr. Üyesi (16), Araş. Gör. (3), Öğr. Gör. (1)'nden

oluşmaktadır. Böylelikle Eğitim Fakültesi bünyesindeki 14 ABD'ndan ikişer kişi olmak üzere toplam 28 kişi araştırmaya katılmıştır. Araştırma verileri her öğretim elemanına bir kod verilerek sunulmuştur. Bu kodlar K1'den K28'e kadar sıralanmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme; hem araştırmacının önceden hazırlamış olduğu konuyla ilgili soruları sorma hem de sorulara verilen cevaplara göre daha ayrıntılı bilgi edinmek için formda olmayan ek sorular sorarak, aynı tür bilgilerin alınmasını amaçlayan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.150).

Görüşme formu için problemler ve alt problemler doğrultusunda sorular ve sondalar hazırlanmıştır. Akademik danışmanın görüşü alınarak düzenlemeler yapıldıktan sonra bir görüşme formu taslağı oluşturulmuştur. Bu taslak görüşme formu iki alan uzmanı ve bir dil uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Uzmanların içeriğe ve dile yönelik önerileri dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenen görüşme formu kullanılarak iki pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşmeler ilgili Eğitim Fakültesi'nde görev yapan ve gönüllü olan öğretim elemanları ile yapılmıştır. Bu pilot görüşmeler akademik danışman katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Buradaki amaç görüşmecinin deneyim kazanması ve görüşmecinin dikkatinden kaçan durumların akademik danışman tarafından düzeltilmesidir. Pilot görüşmeler sonucunda sorulara bazı sondalar eklenmiş, bir soru değiştirilerek görüşme formu son halini almıştır (Ek 1. Görüşme formu). Pilot görüşme verileri araştırma sonuçlarına dahil edilmemiştir. Görüşme formu 17 sorudan, sondalardan ve alternatif sorulardan oluşmaktadır. İlk üç soru birinci alt problem doğrultusunda öğretim elemanlarının yaşam becerileri algılarını ortaya çıkarmak amaçlı sorulmuştur. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ve 11. sorular araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda öğretim elemanlarının ders içi ve ders dışı eğitim-öğretim etkinliklerini yaşam becerileri açısından değerlendirmelerini ortaya çıkarmak; 12, 13, 14, 15, 16, 17. sorular ise araştırmanın üçüncü alt problemi olan öğretim elemanlarının öğretmen adaylarının yaşam becerilerini nasıl değerlendirdiğine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amaçlı sorulmuştur. Görüşme formunun ilk üç sorusu

öğretim elemanlarının yaşam becerileri algısına yönelik olduğundan öğretim elemanlarına yaşam becerileri sınıflandırılması hakkında açıklamalar yapılmamış sadece sorular yöneltmiştir. Diğer sorulardan önce ise yaşam becerilerine yönelik olarak WHO'nun (1999, s.1) yaşam becerilerine ilişkin sınıflandırması hakkında açıklamalar yapılmıştır. WHO'ya (1999, s.1) göre yaşam becerileri; karar verme-problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme, öz farkındalık ve empati, iletişim ve kişiler arası iletişim, stresle ve duygularla başa çıkma olarak beş temel grupta sınıflandırılmıştır. Öğretim elemanlarından beşten on yedinci soruya kadar bu sınıflamayı dikkate alarak değerlendirme yapmaları istenmiştir. Görüşme yapılırken öğretim elemanlarının gönüllüğü esas alınmıştır. Tüm öğretim elemanları ile esas görüşmeden en az bir hafta önce ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşme yapılmasının amacı; öğretim elemanlarının araştırmacıyı tanınmasını sağlayıp esas görüşme sırasında daha rahat olmasını sağlamak, esas görüşme için randevu almak ve görüşme konusunu bildirmektir. Bu ön görüşmelerin büyük bir çoğunluğu öğretim elemanlarıyla yüz yüze ofislerinde gerçekleştirilmiştir. Bir kısmı ile ise ön görüşmeler telefon aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında her öğretim elemanından ses kaydı almak için izin istenmiş ve ses kaydı ile görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler 5 Aralık 2018 – 16 Ocak 2019 tarihleri arasında öğretim elemanlarının kişisel ofislerinde yapılmıştır. Görüşmeler 35 dakika ile 147 dakika arasında sürmüştür.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler belirtilen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Ayrıca katılımcı bireylerin ifadelerine de yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.259). Araştırmanın verileri; temalaştırma sonucu verilerin içine hapsolmuş kavramları ve birbirleriyle ilişkilerini ortaya çıkarmak amacıyla tümevarımcı bir yaklaşımla analiz edilmiştir. İçerik analizi; verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması olmak üzere dört temel kısımdan oluşmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.260). Bu bölüm aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.

Verilerin kodlanması: Araştırmaya katılan öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler ses kaydına alınmış ve daha sonra bu ses kayıtları yazılı metine dönüştürülmüştür. Yazılı metinler ses kayıtları dinlenerek tekrar kontrol edilmiştir. Veriler alt problemler çerçevesinde üç anlamlı bölüme ayrılmıştır. Bu bölümler şu şekildedir:

1. Öğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri Algıları,
2. Öğretim Elemanlarının Eğitim Fakültesi'ndeki Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Yaşam Becerileri Açısından Değerlendirmeleri,
3. Öğretim Elemanlarının, Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerisi Yeterliliklerini Değerlendirmeleri.

“Öğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri Algıları” bölümünü oluşturan bir dosya açılmış ve bu bölümle ilgili olan 1., 2., 3. sorulara verilen cevaplar burada toplanmıştır. “Öğretim Elemanlarının Eğitim Fakültesi'ndeki Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Yaşam Becerileri Açısından Değerlendirmeleri” bölümünü oluşturan ayrı bir dosya açılmış ve bu bölümle ilgili olan 4. - 11. sorular arasındaki cevaplar burada toplanmıştır. Aynı şekilde “Öğretim Elemanlarının, Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerisi Yeterliliklerini Değerlendirmeleri” adıyla farklı bir dosya oluşturulmuş 12.-17. sorular arasındaki cevaplar bu dosyada toplanmıştır. Daha sonra her katılımcının sorulara verdikleri cevaplar tek tek dosyalanmıştır. Bu şekilde temalar ve bulgular betimlenirken veri kaybı ve kargaşası yaşanmamıştır. Burada veriler en ince ayrıntısıyla incelenmiş ve araştırmanın amacına yönelik belirli kodlar oluşturulmuştur.

Kendi içerisinde birbirine benzeyen ve bir bütün oluşturabilecek anlamlı veriler isimlendirilip kodlandırılmıştır. Diğer bölümlerdeki benzer anlamlara sahip olan veriler de ilgili kodlara göre isimlendirilmiştir. Bu kodlamalar yapılırken, araştırmanın amacı dikkate alınarak yapılmıştır. Kodlama sürecinde veriler tekrar tekrar gözden geçirilmiş ve bazı kodlar üzerinde değişiklikler yapılmıştır. Belli aralıklarla bu kodlar danışman ve araştırmacı tarafından tekrar kontrol edilip düzenlenmiştir. Bu süreçte tez danışmanı ile kodlamalar paylaşılıp onay alınmıştır.

Temaların bulunması: Bu aşamada benzer kodlar kategorize edilmiştir. Önce taslak temalar belirlenmiş ve temalar kodlara göre düzenlenmiştir. Daha sonra bu taslak tekrar kontrol edilip son halini almıştır. “Öğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri

Algıları” bölümünü oluşturan sınıflandırmalar Hendricks (1998)’in 4-H Yaşam Becerileri modeline göre yapılmıştır. Öğretim elemanlarının verdikleri örnekler bu modele daha uygun olduğundan ve tema sayısı fazlalığı üst düzey bir kodlamaya daha ihtiyaç olduğundan bu model seçilmiştir. Öğretim elemanlarının verdikleri örneklerden bir kısmı (karakter, empati, paylaşma, öğrenmeyi öğrenme, çatışma çözme vb.) bu modelde yer alırken; bazı beceriler (eleştirel düşünme, kendini ifade etme, göz iletişimi kurma, sözlü dil becerileri, selamlaşma, tahammül etme, öz farkındalık vb.) bu modelde yer almamaktadır. Bu modelde yer almayan fakat diğer araştırmalara göre yaşam becerisi olan beceriler bu modeldeki ilişkili olabilecek diğer beceriler dahil edilmiştir.

“Öğretim Elemanlarının Eğitim Fakültesi’ndeki Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Yaşam Becerileri Açısından Değerlendirmeleri” bölümü ise ders içi eğitim-öğretim etkinlikleri, ders dışı eğitim-öğretim etkinlikleri, yaşam becerileri eğitimini sınırlandıran faktörlerin yaşam becerileri eğitimindeki yeri olarak temalaştırılmıştır. Burada yer alan alt kodlar öğretim elemanlarının ifadelerinin benzerliklerine göre oluşturulmuştur.

“Öğretim Elemanlarının, Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerisi Yeterliliklerini Değerlendirmeleri” bölümünde; Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başlayan öğretmen adaylarının yaşam becerileri yeterlilikleri, mezun olan öğretmen adaylarının yaşam becerileri yeterlilikleri, Eğitim Fakültesi’nde öğretmen adaylarının yaşam becerilerini geliştirmek için öneriler şeklinde temalaştırılmıştır.

Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması: İlk aşamada yapılan kodlamalar ve ikinci aşamada yapılan temalaştırma sonucunda veriler tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Bu aşamada öğretim elemanlarının doğrudan verdikleri cevaplarla desteklenmiştir.

Bulguların yorumlanması: Burada elde edilen bulgular arasındaki ilişkiler açıklanmıştır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmuş ve bir takım sonuçlar çıkarılmıştır. Bu bulgular alan yazınla desteklenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma bulguları ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur.

4.1. Öğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri Görüşleri

Bu çalışmanın ilk alt problemi, öğretim elemanlarının yaşam becerileri kavramına zihinlerinde oluşturdukları anlamı ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla öğretim elemanlarına yaşam becerileri kavramının onlar için ne ifade ettiği sorusu yöneltildiğinde farklı alanlarda cevap verdikleri görülmüştür. Öğretim elemanları ayakkabı bağlamadan hayatta kalabilmeye, aşı yaptırmadan selamlaşmaya kadar pek çok farklı örnek vermektedirler. Bu farklı örneklerden yola çıkarak yaşam becerilerinin onlar için oldukça geniş bir kavram olduğu ve yaşantılarının birçok alanında bu becerilerin yer aldığı söylenebilir. Öğretim elemanlarının bir kısmının kendi akademik alanlarına yakın olan becerilerden daha çok örnek verdikleri görülürken, bazılarının ise akademik alanlarının dışındaki becerilere de örnek verdikleri görülmüştür. Örneğin okul öncesi ABD’nda görev yapan öğretim elemanlarının örnekleri arasında öz bakım becerilerine (ayakkabı bağlama, kişisel temizliğini yapabilme, üstünü giyebilme vb.) yönelik örnekler sıkça yer almakta iken PDR ABD’nda görev yapan öğretim elemanları ise daha çok iletişim, stres ve duygu yönetimi gibi becerilere ifadelerinde daha sık yer vermişlerdir. Öğretim elemanlarının yaşam becerilerine ilişkin örnek beceri ifadeleri Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3.

Öğretim Elamanlarına Göre Yaşam Becerileri

Yaşam Becerileri			
Okuma Becerileri	Eleştirel Düşünme	Sorumluluk Alma	Pratik Düşünme
Tahammül Etme	Analiz Sentez	Okuryazarlık	Basit Aritmetik
İş Birliği	Yaratıcı Düşünme	Düşünme	Kanunlara Uyuma
Empati	Uyum Sağlama	Doğa Bilimleri	Öz Farkındalık
Dil Becerileri	Problem Çözme	Grup Bilinci	Arkadaş İlişkileri
Akıl Yürütme	Çatışma Çözme	Aşılama	İletişim
Öfke Kontrolü	Yazma Becerileri	Muhakeme	Sıkıntıları Çözme
Kendini İfade Etme	Karar Verme	Öz Bakım	İlaç Kullanma
Ayakkabı Bağlama	Selamlaşma	Doğru Beslenme	Sözlü Dil Becerisi
Araştırma Becerileri	Gündemi Takip Etme	Yemek Yapabilme	Hızlı Karar Verme
Temizlik Malzemeleri Kullanımı	Stresle Başa Çıkabilme	Göz İletişimi Kurma	Konuşma Becerileri
Gelecekle İlgili Planlar Yapma	Yardım İsteme-Alma	Eleştirilere Açık Olma	Bütçesini İyi Değerlendirme
Bazı Tahlil Değerlerinden Anlama	Sosyalleşme Becerileri	Kıyafetini Giyip Çıkarma	Kendi Ayakları Üzerinde Durma
Temizliğini Yapabilme	Zamanı Kullanma Becerileri	Bilgileri Transfer Edebilme	Karşıdaki Kişiyi Anlama
Kimyasal Madde Kullanımı	Hayatta Kalma Becerisi	Medya Okuryazarlığı	Geri Dönüştürülebilir Atıkları Bilmek
Göz İletişimi Kurma	Hava Koşullarına Göre Giyinme	Doğru Bilgiye Nasıl Ulaşacağına Karar Verme	Teknolojiyi Kullanma Becerileri

Öğretim elemanlarının ifadeleri Tablo 3'te belirtildiği gibi oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu nedenle bu ifadelerin kategorileştirilmesi gerektiği düşünülmüştür. Alan yazına bakıldığında yaşam becerilerinin çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Bu sınıflandırmalardan en geniş kapsamlı olanının ise Hendricks'in (1998) '4-H Yaşam Becerileri' modeli olduğu görülmüş ve öğretim

elemanlarının yaşam becerileri ifadeleri sınıflandırılırken bu modelden yararlanılmıştır. Öğretim elemanlarının ifadeleri Hendricks'in (1998) '4-H Yaşam Becerileri' modelinin alt kategorileri olan düşünme, yönetme, bağ kurma, yardım severlik, katkıda bulunma, çalışma, yaşama, olma kategorilerine göre oluşturulmuştur. Öğretim elemanlarının ifadeleri Tablo 4'teki gibi sınıflandırılmıştır. Tablo 4'te Hendricks'in (1998) modelinden farklı olarak, "düşünme" alt kategorisinin içerisine yaratıcı düşünme ve analiz-sentez yapabilme becerileri; "yönetme" alt kategorisinin içerisine teknolojiyi kullanma, zaman yönetimi, okuryazarlık, medya okuryazarlığı becerileri; "bağ kurma" alt kategorisinin içinde bulunan iletişim becerisinin içerisine kendini ifade etme, sözlü dil becerileri, göz iletişimi kurma, dil becerileri, konuşma becerileri, yazma becerileri; "sosyal beceriler" alt kategorisinin içerisine sosyalleşme becerileri, selamlaşma, arkadaşlık ilişkileri becerileri; "yaşama" alt kategorisinin içerisine hayatta kalma ve öz bakım becerileri; "olma" alt kategorisinin içerisine öz farkındalık becerilerine ve tahammül etme becerisine yer verilmiştir.

Tablo 4.

Öğretim Elemanlarının Yaşam Becerileri Algılarına İlişkin Temalar

	Alt kategoriler	Yaşam becerileri	f	
Baş	Düşünme	Karar verme	19	
		Eleştirel düşünme	12	
		Analiz-sentez yapabilme	7	
		Yaratıcı düşünme	5	
		Öğrenmeyi öğrenme	1	
		Yönetme	Teknolojiyi kullanma	8
		Zaman yönetimi	3	
		Okuryazarlık	2	
		Medya okuryazarlığı	2	
		Planlama/organize etme	2	
		Dayanıklılık	1	
		Kaynakları akılcı kullanma	1	
	Kalp	Bağ kurma	Çatışmaları çözme	6
			İletişim becerileri	İletişim
Kendini ifade etme				2
Sözlü dil becerileri				1
Göz iletişimi kurma				1
Dil becerileri				2
Konuşma becerileri				1
Yazma becerileri				1
Sosyal beceriler			Sosyalleşme becerileri	2
			Arkadaşlık ilişkileri	2
			Selamlaşma	1
			İş birliği	1
Yardıms severlik			Empati	5
			Paylaşma	2
Eller	Katkıda bulunma	Sorumlu yurttaşlık	3	
		Takım çalışması	1	
	Çalışma	Kendini motive etme	1	
Sağlık	Yaşama	Öz bakım becerileri	13	
		Stres yönetimi	6	
		Hastalıkları önleme	3	
		Sağlıklı yaşam tarzı seçme	3	
		Hayatta kalma	1	
	Olma	Karakter	11	
		Duyguları yönetme	7	
		Öz farkındalık	3	
		Öz sorumluluk	3	
		Tahammül etme	1	

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen elemanlarının 4-H yaşam becerileri modelindeki düşünme alt kategorisinde en fazla karar verme, eleştirel düşünme, analiz-sentez yapabilme ve yaratıcı düşünme becerilerini; yönetme alt kategorisinde en fazla teknolojiyi kullanma becerilerine; bağ kurma alt kategorisinde en fazla iletişim becerilerine; yardımseverlik alt kategorisinde en fazla empati becerilerine; katkıda bulunma alt kategorisinde en fazla sorumlu yurttaşlık becerilerine; yaşama alt kategorisinde en fazla öz bakım ve stres yönetimi becerilerine; olma alt kategorisinde ise en fazla karakter ve duyguları yönetme becerilerine ifadelerinde yer verdikleri dikkat çekmektedir.

Öğretim elemanlarının Tablo 4'te yer alan kategorilere yönelik ifadelerinde verdikleri yaşam becerileri örnekleri arasında şunlar yer almaktadır:

İletişim: Sosyal iletişim, kendini ifade etme, sözlü dil becerileri, göz iletişimi kurma, dil becerileri, konuşma becerileri ve yazma becerileri.

Paylaşma: Yardım alma-verme.

Sorumlu yurttaşlık: Trafik kurallarına uyma ve kanunlara uyma.

Sağlıklı yaşam tarzı seçme: Kimyasal madde kullanımı/ temizlik malzemeleri kullanımı ve doğru beslenme.

Hastalıkları önleme: Aşılama, ilaç kullanımı ve bazı tahlil sonuçlarını bilme.

Öz bakım: Yemeğini yapabilme, ayakkabısını bağlayabilme, kıyafetini giyip çıkarma ve temizliğini yapabilme.

Stres yönetimi: Öfke kontrolü, çatışma çözme, sıkıntıları çözme ve stresle başa çıkabilme.

Karakter: Dürüst olma, etik olma, kendine karşı dürüst olma ve düzgün karakterli olma.

Öz sorumluluk: Sorumluluk alma, gelecekle ilgili planlar yapma.

Öğretim elemanlarının yaşam becerileri algıları bu becerilerin nasıl kazanıldığı/ geliştirildiği konusundaki görüşleri açısından da incelenmiştir. Bu konudaki görüşleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

Yaşam Becerilerinin Edinilmesine Yönelik Görüşler

Yaşam becerilerinin doğuştan kazanılma/sonradan geliştirilme durumları	f
Doğuştan yatkınlık vardır ancak sonradan geliştirilebilir.	16
Doğuştan kazanılmaz sonradan kazanılıp geliştirilebilir.	10
Yaratıcılık, liderlik, kendini ifade etme doğuştan kazanılırken; iletişim, stresle başa çıkma, öfke kontrolü, kararlarını net alma, kararlarını net verme becerileri sonradan geliştirilebilir.	1
İletişim becerileri kişilikle ilgili olduğundan doğuştan kazanılır, diğer beceriler sonradan geliştirilebilir.	1

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan öğretmen elemanlarının büyük bir kısmı yaşam becerileri için doğuştan yatkınlık olduğunu ancak sonradan geliştirilebildiğini düşünürken, bazıları yaşam becerilerinin doğuştan kazanılmadığını sonradan kazanılıp geliştirilebildiğini, bir kısmı ise bazı becerilerin kişilik özelliği olarak doğuştan yatkınlık taşıdığını ama sonradan da geliştirilebildiğini düşünmektedir. Yukarıda ifade edildiği gibi öğretmen elemanları bu becerilerin nasıl kazandırılıp/geliştirileceği konusunda bazı farklı görüşlere sahip olmakla birlikte, yaşam becerilerinin sonradan geliştirilebileceği konusunda hem fikirlerdir.

Öğretmen elemanları ayrıca yaşam becerilerini meslek hayatımızdan aile yaşantımıza kadar sosyal ilişkilerde bulunduğumuz hayatımızın her alanında ihtiyaç duyduğumuzu belirtirken, yaşam becerileri gelişimi yetersiz olan bireylerin bu alanların tümünde problem yaşayacakları görüşünde de hem fikirlerdir.

Öğretmen elemanlarının araştırmanın birinci alt problemi çerçevesinde yaşam becerileri algılarını ortaya koyabilmek amacı ile yaşam becerilerinin onlar için ne ifade ettiği, yaşam becerilerinin kazanılma/geliştirilme durumlarına yönelik fikirleri ve bireylerin yaşam becerilerine hayatlarının hangi alanlarında ihtiyaç duyduklarına yönelik fikirleri açısından değerlendirilmiştir. Öğretmen elemanlarının yaşam becerilerine yönelik çok farklı örnekler vermelerinin yanı sıra en çok karar verme, iletişim, öz bakım becerileri, eleştirel düşünme ve karakter becerilerine örnekler verdikleri görülmektedir. Bireylerin hayatlarının her bölümünde karar vermek durumunda kaldıklarından karar verme becerisinin; insanın sosyal bir varlık olmasının hayatının her alanında iletişim becerilerine ihtiyaç duymasından kaynaklı

bu becerilere yönelik ifadelerin daha çok olduğu düşünülmektedir. Öğretim elemanlarının büyük bir kısmı bu becerilerin sonradan geliştirilebileceğini düşünmelerinin yanı sıra bu becerilerin bireylerinin hayatlarının her alanında ihtiyaç duyduklarını ve bu becerilerin bireylerde eksikliği sonucunda hayatlarının her alanlarında problem yaşayacaklarını belirtmişlerdir.

4.2. Öğretim Elemanlarının Eğitim-Öğretim Etkinliklerini Yaşam Becerileri Açısından Değerlendirmelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın ikinci alt problemine yönelik bulgular beş başlık altında aşağıda sunulmuştur.

4.2.1. Ders içi eğitim-öğretim etkinliklerinde yaşam becerilerinin yeri.

Öğretim elemanlarının kendi derslerinde gerçekleştirdikleri ders içi etkinliklerin yaşam becerilerini içermeye durumlarına dair görüşleri üç ana kategoride incelenmiştir: İçeriyor, kısmen içeriyor, içermiyor. Ders içinde yapılan eğitim-öğretim etkinlikleri tüm yaşam becerilerinin gelişimini destekliyorsa içeriyor olarak kabul edilmiştir. Ders içinde yapılan eğitim-öğretim etkinlikleri bazı yaşam becerilerinin gelişimini desteklerken bazı becerileri desteklemiyorsa kısmen olarak kabul edilmiştir. Ders içinde yapılan eğitim-öğretim etkinlikleri yaşam becerilerinin gelişimini desteklemiyorsa içermiyor olarak kabul edilmiştir. İçeriyor ve kısmen içeriyor kategorilerine giren görüşler ise öğretmen adaylarına bu becerileri kazandırmadaki ders içi etkinliklerin yeterliliği üç alt kategoride incelenmiştir: Yeterli, kısmen yeterli, yetersiz. Yeterli olarak ifade edilen görüşler ders içi etkinliklerin öğretmen adaylarının yaşam becerilerini yeterli düzeyde kazandığına; kısmen yeterli olarak ifade edilen görüşler öğretmen adaylarının bu becerileri kısmen kazandığına; yetersiz olarak ifade edilen görüşler ise öğretmen adaylarının bu becerileri kazanamadığına/geliştiremediğine vurgu yapmaktadır. Öğretim elemanlarının ders içi eğitim-öğretim etkinliklerinde yaşam becerilerinin yer alma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 6.

Ders İçi Yapılan Etkinliklerin Yaşam Becerileri İçerme Durumları

	f		f	f	
İçeriyor	16	Kısmen içeriyor	11	İçermiyor	1
Yeterli	15	Yeterli	5		
Yaratıcı ve eleştirel düşünme	12	Yaratıcı ve eleştirel düşünme	5		
Stres ve duygularla başa çıkma	8	Stres ve duygularla başa çıkma	2		
Karar verme ve problem çözme	13	Karar verme ve problem çözme	5		
Öz farkındalık ve empati	13	Öz farkındalık ve empati	4		
İletişim ve kişilerarası beceriler	13	İletişim ve kişilerarası beceriler	4		
Kısmen	4	Kısmen	5		
Yaratıcı ve eleştirel düşünme	1	Yaratıcı ve eleştirel düşünme	3		
Stres ve duygularla başa çıkma	1	Stres ve duygularla başa çıkma	-		
Karar verme ve problem çözme	-	Karar verme ve problem çözme	4		
Öz farkındalık ve empati	1	Öz farkındalık ve empati	2		
İletişim ve kişilerarası beceriler	-	İletişim ve kişilerarası beceriler	3		
Yetersiz	5	Yetersiz	7		
Yaratıcı ve eleştirel düşünme	3	Yaratıcı ve eleştirel düşünme	3		
Stres ve duygularla başa çıkma	7	Stres ve duygularla başa çıkma	9		
Karar verme ve problem çözme	3	Karar verme ve problem çözme	2		
Öz farkındalık ve empati	2	Öz farkındalık ve empati	5		
İletişim ve kişilerarası beceriler	3	İletişim ve kişilerarası beceriler	4		

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretim elemanlarından on altısı derslerinin yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler içerdiğini, on bir öğretim elemanı ise derslerinin kısmen yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler içerdiğini belirtmiştir. Öğretim elemanlarından biri derslerinin yaşam becerileri kazandırmaya yönelik etkinlikler içermediğini belirtmesine rağmen, verdiği örneklerden derslerinin kısmen yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler içerdiği şeklinde yorumlanabilir.

Derslerinin yaşam becerileri kazandırmaya yönelik etkinlikler içerdiğini belirten on altı öğretim elemanından on beşi ders içi yapılan etkinliklerin bazı yaşam becerilerini kazandırmakta yeterli olduğunu, dördü kısmen yeterli olduğunu, beş öğretim elemanı

ise ders içi yapıkları etkinliklerin ğretmen adaylarına bu becerilerin kazandırılmasında yetersiz kaldığını belirtmiştir.

Yaratıcı-eleştirel düşünme becerisine bakıldığında; bu beceriyi yeterli düzeyde kazanıldığını düşünen on iki, kısmen yeterli düzeyde kazanıldığını düşünen bir, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen iki ğretim elemanı bulunmaktadır. Stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin yeterli düzeyde kazanıldığını belirten sekiz, kısmen yeterli düzeyde kazanıldığını düşünen bir, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen iki ğretim elemanı bulunmaktadır. Karar verme-problem çözme becerisinin yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on üç, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen üç ğretim elemanı bulunmaktadır. Öz farkındalık ve empati becerisinin yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on üç, kısmen yeterli düzeyde kazanıldığını düşünen bir, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen iki ğretim elemanı bulunmaktadır. İletişim becerisinin yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on üç, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen üç ğretim elemanı bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen görüşler incelendiğinde ğretim elemanlarının çoğu yaratıcı-eleştirel düşünme, karar verme-problem çözme, öz farkındalık ve empati ve iletişim becerilerini ğretmen adaylarının yeterli düzeyde kazandığını düşünürken, stresle ve duygularla başa çıkma becerilerini daha az sayıda ğretim elemanın yeterli düzeyde edinildiğini, düşündükleri dikkat çekmektedir.

Derslerinin kısmen yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler içerdiğini belirten on bir ğretim elemanından beşi ders içi yapılan etkinliklerin bazı yaşam becerilerini kazandırmakta yeterli olduğunu, beşi kısmen yeterli olduğunu, yedi ğretim elemanı ise ders içi yaptıkları etkinliklerin ğretmen adaylarına bu becerilerin kazandırılmasında yetersiz kaldığını belirtmiştir.

Yaratıcı-eleştirel düşünme becerisine bakıldığında; bu beceriyi yeterli düzeyde kazanıldığını düşünen beş, kısmen yeterli düzeyde kazanıldığını düşünen üç, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen üç ğretim elemanı bulunmaktadır. Stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin yeterli düzeyde kazanıldığını belirten iki, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen dokuz ğretim elemanı bulunmaktadır. Karar verme-problem çözme becerisinin yeterli düzeyde kazanıldığını belirten beş, kısmen yeterli düzeyde kazanıldığını düşünen dört, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen iki ğretim elemanı bulunmaktadır.

Öz farkındalık ve empati becerisinin yeterli düzeyde kazanıldığını belirten dört, kısmen yeterli düzeyde kazanıldığını düşünen iki, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen beş öğretim elemanı bulunmaktadır. İletişim becerisinin yeterli düzeyde kazanıldığını belirten dört, kısmen yeterli düzeyde kazanıldığını düşünen üç, yeterli düzeyde kazanılmadığını düşünen dört öğretim elemanı bulunmaktadır.

Derslerinin kısmen yaşam becerileri içerdiğini belirten on bir öğretim elemanının dokuzu stresle ve duygularla başa çıkma becerilerinin öğretmen adaylarında yeterli düzeyde gelişmediğini düşünmektedir. Böyle düşünmelerinin sebebini ise bu becerinin gözlenmesinin zor olduğunu, bu becerinin somut bir çıktısı olmadığından gelişim hakkında yorum yapmanın doğru olmayacağı olarak açıklamışlardır. Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarının en yeterli olduğunu düşündükleri beceri ise karar verme-problem çözme becerisidir. Öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken araştırmaya katılan öğretim elemanlarının buldukları ABD'nin ve yürüttükleri derslerinde etkili olduğu görülmektedir.

Resim-iş eğitimi ABD'ndeki; öğretim elemanlarından biri derslerinin yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler içermekte ve bu etkinliklerin öğretmen adaylarının yaşam becerilerini yeterli düzeyde geliştirdiğini düşünmektedir. Diğer öğretim elemanı ise derslerinin kısmen yaşam becerileri kazandırmaya yönelik etkinlikler içermekte olduğunu ve bazı yaşam becerilerine yönelik etkinliklerin öğrencilerde yaşam becerilerini geliştirmekte yetersiz olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Bu öğretim elemanı uygulamalı derslerde yapılan etkinliklerle; stresle ve duygularla başa çıkma ve empati becerilerinin kazandırılabilceğini düşünmemektedir.

Sosyal bilgiler eğitimi ABD'ndan öğretim elemanlarından biri ders içinde yapılan etkinliklerin yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik olduğunu ve öğretmen adaylarına çoğu beceriyi yeterli düzeyde kazandırdığını, diğer öğretim elemanı ise derslerinin kısmen yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler içerdiğini belirtmiştir. Bu etkinliklerin çoğunun öğretmen adaylarına yaşam becerilerini kazanmasında kısmen yeterli olduğunu belirtmiştir. Bunun sebebini ise bazı derslerin içeriğinin yaşam becerileri kazandırmaya daha uygun olduğunu bazı derslerin ise çok fazla teorik bilgi içerdiğini ve bu derslerde yaşam becerilerinin kazandırılmasının

mümkün olmaması olarak belirtmiştir. Aynı düşünceyi paylaşan fen bilgisi eğitiminde görevli bir öğretim elemanı bu düşüncesini şu şekilde belirtmiştir:

“Kesinlikle yeterli değil yaptıklarımız çünkü belirttiğim gibi derslerimiz çok yoğun fizik konuları içeriyor her hafta başka bir konuyu anlatmam gerekiyor ve ben o konuların içerisinde onların bırakın yaşam becerilerine odaklanmayı farklı bir konuda sorularına bile odaklanma şansı bulamıyorum. Zaman zaman kurulmuş gibi derse giriyorum konu anlatıp çıkıyorum o şekilde geçiyor derslerimiz başka bir şey yapma şansımız yok o derslerde ama fen öğretimi derslerinde biraz daha esneğiz...”(K8)

PDR ABD’na bakıldığında öğretim elemanlarının ikisi de derslerinin yaşam becerileri kazandırmaya yönelik etkinlikler içerdiğini ve bu yapılan etkinlikleri öğretmen adaylarının yaşam becerilerini kazanmasında yeterli görmekteyler. Öğretim elemanlarından biri bununla ilgili şunları belirtmiştir:

“Siz bu kuramı geliştirmiş olsaydınız ne yapardınız ne eklerdiniz ya da o kuramın iyi ya da kötü eksik olduğuna karar verme, eleştirel düşünme var. Ortada bir problem var, bir kuram var ona bir şeyler ekleme var. Problem çözümü açısından da düşündüğüm de ya da sınıfta vaka tartışmaları var yani vaka da problemler var, onları çözme, onunla ilgili karar verme var mesela zaten vakayı tartışırken yaratıcı olmaları gerekiyor. Siz bu kuramı geliştirdiydiniz ne eklerdiniz burada kuramı eleştirmeleri gerekiyor ki yaratıcı olsunlar, eleştirel düşünme, iletişim var. Empati bizim bütün derslerimizde zaten var yani öz farkındalık da kendinin farkında olması için de sorular soruyorum, onunla ilgili şeyleri kazanıyor yani bu da bizim için sıkıntılı bir durum değil. Empati her aşamada onların duygusunu ya da onlar benim duygumu anlayıp benim duyguma göre kendileri de bunu hissedip bir şekilde bana geri dönüt vermeleri gerekiyor. Birinci sınıftan itibaren bizim derslerimiz de biz bunu kazandırmaya uğraşıyoruz zaten.”(K25)

Eğitimde ölçme değerlendirme ABD’ndeki öğretim elemanları derslerinin kısmen yaşam becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler içerdiğini fakat bu becerilerinde öğretmen adaylarının yaşam becerilerini kısmen geliştirdiğini ya da yaşam becerilerini geliştirmede yetersiz kaldığını belirtmektedirler. Bu durumun sebebini ise öğretmen adaylarının lisans eğitimine gelmeden önce geçirdikleri eğitim süreçlerine, öğretmen adaylarının motivasyon düşüklüğüne ve isteksizliklerine bağlamaktadırlar. Bu öğretim elemanı bu görüşünü şöyle belirtmektedir:

“Yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve iletişim becerilerinin üzerinde oldukça fazla duruyorum buna rağmen öğrencilerimizin yeri geldiğinde derse katılmaktan kaçındığını, bazılarının dersle ciddi manada alakasız olduğunu hatta sabah derslerinde ve öğleden sonraki ilk derslerde öğrencilerin kafalarını sıraya koymaya yönelik davranışlarda bulunduğunu gözlemliyorum. Öğrencilere bir şey kazandırabiliyor muyuz zor ancak ilgisi olan ilgilenen öğrencilerin hem iletişim becerilerine hem de eleştirel düşünme kabiliyetlerine yeterince faydalı olabilmeye çalıştığımızı düşünüyorum.” (K14)

Öğretim elemanlarından biri derslerinin yaşam becerileri içermediğini belirtmiştir. Bu öğretim elemanı bu düşüncelerini şöyle belirtmiştir:

“Üniversite düzeyinde öğrencilere etki edeceğini zannetmiyorum. Neden böyle düşünüyorum? Şimdi mesela deyin ki stres ve duygularla başa çıkma bu ders

kapsamında yapılabilecek bir şey değil, bu bir uzmanlık gerektiren bir konu ve bireye yönelik olması gerekiyor. Sınıfa yönelik yapamazsın yani. Bir insanda aşırı derece sınav stresi varsa ya da şehirde yaşamakla ilgili bir takım sıkıntıları var. Sen buna yönelik bir program hazırlarsa ve bu yaşam becerisini geliştirmek adına bir şeyler yapabilirsin ama bunu teorik bir ders de yapmanın etkili olacağını düşünmüyorum.”(K26)

Bu öğretim elemanın görüşmedeki diğer ifadeleri derslerinde yaşam becerilerine yönelik etkinlikler gerçekleştirdiğine dair ifadeler olduğu düşünülmektedir:

“...kuramsal bilgiyi ilk önce iyi bir şekilde öğreniyoruz, daha sonra bunların uygulanması ile ilgili ben dersimde drama yöntemini kullanıyorum öğretmen adaylarına her hafta işleyeceğimiz konu ile ilgili temalar belirledim. Mesela bugünkü konumuz dönüttü. Konumuz, iletişim bir tane üyesi dönüt dönütün eğitimde kullanılabilirliği ile ilgili bir drama işte oyun canlandırmalarını istedim, ben temayı belirliyorum aynı zamanda da şeyleri belirliyorum anahtar kelimeler veriyorum öğrencilere bununla ilişkili olarak pekiştireç, ödül ve cezayı 3 tane anahtar kelimemiz belirledik. Bunlarla ilgili öğrencilerden hazırlık yapıp bir rol oynaması istiyorum. Beşer kişilik gruplar halinde bu rollerin içinde oyunu yazıyorlar, aynı zamanda ufak tefek değişiklik yapma fırsatı veriyorum ama yazdıkları bu rollerle ilgili oyun oynuyorlar...”(K26)

Öğretim elemanın ifadelerine bakıldığında derslerinde yaptıkları etkinliklerin iletişim, takım çalışması, yaratıcı düşünme gibi becerileri içerdiği görülmektedir. Öğretim elemanı bu becerilere derslerde yapılan etkinliklerle yeterli düzeyde kazandırılmayacağını ancak bu becerilere yönelik uzman kişiler tarafından bireysel olarak yapılan etkinliklerle bu becerilerin kazandırılabilirliğini düşünmektedir.

Müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, PDR eğitimi, yabancı diller eğitimi, eğitim programları ve öğretimi ABD’nda görev yapan öğretim elemanlarının ifadeleri incelendiğinde derslerinde yaşam becerilerine yönelik etkinlikler yapıldığını ve öğretmen adaylarında bu becerilerin yeterli düzeyde geliştiğini ifade etmişlerdir. Resim-iş eğitimi, matematik eğitimi, sosyal bilimler eğitimi, fen bilimleri eğitimi, eğitimde ölçme değerlendirme, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, eğitim yönetimi, sınıf öğretmenliği, Türkçe eğitimi ABD’nda görev alan öğretim elemanları yaşam becerilerini bazı derslerde kazandırabilirken bazı derslerde kazandıramadıklarını belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarından bazıları, derslerinde öğretmen adaylarına yaşam becerileri edinimindeki eksikliğin sebeplerini; derslerinin teorik olduğu, çok fazla kazanım içerdiği, derslerinin içeriğinin uygun olmadığı, ders süresinin yetmediği, çok fazla öğrencileri olduğu olarak belirtmişlerdir.

4.2.2. Ders dışı eğitim-öğretim etkinliklerinde yaşam becerilerinin yeri.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yirmi üçü öğretmen adaylarıyla birlikte ders dışı etkinlikler gerçekleştirirken, beş öğretim elemanının öğretmen adaylarıyla

ders dışı etkinlik gerçekleştirmediğini ifade etmiştir. Öğretmen adaylarıyla ders dışı etkinlik gerçekleştirilmeyen öğretim elemanlarının kadın olduğu ve ders dışı etkinlik gerçekleştirilememelerinin sebeplerini ise yaşadıkları şehrin küçük şehir olması ve bu etkinliklerde bulunmalarının bazı sorunlara yol açabileceği, yeni bebek sahibi olmaları, etkinliklerde bulduklarında fakültedeki bazı hocalardan tepki almaları olarak belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının yirmi altısı öğretmen adaylarını ders dışı etkinliklere yönlendirirken iki öğretim elemanı ise bu tür yönlendirmelerde bulunmadığını ifade etmiştir. Ders dışı yönlendirmelerde bulunmayan öğretim elemanları ise yaşadıkları şehirde yapılan etkinliklerin sınırlı olduğunu ve bu tür yönlendirmeleri doğru bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarıyla ders dışı etkinlik gerçekleştirilmeyen öğretim elemanları ise öğretmen adaylarına ders dışı etkinliklere katılmaları için yönlendirmelerde bulduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanları öğretmen adaylarına bilimsel etkinliklere katılma ve kitap okuma konusunda en fazla yönlendirmelerde bulunurken, en az ise öğrenci toplulukları kurma ve bu topluluklara üye olma konusunda yönlendirmede bulunmuşlardır.

Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarıyla birlikte gerçekleştirdikleri ders dışı etkinliklere bakıldığında; bilimsel etkinlik (13), gezi etkinliği (6), sanatsal-sportif etkinlik (8), sosyal etkinlik (4), psikolojik danışmanlık etkinliği (2), proje çalışmaları etkinlikleri (4), öğrenci topluluğu etkinlikleri (4), sosyal paylaşım etkinliklerinde (6) bulunmaktadır.

Öğretim elemanlarının ders dışı etkinliklerin öğretmen adaylarının yaşam becerilerini kazanmadaki katkısına ilişkin görüşlerine bakıldığında: Yirmisi iletişim, on sekizi öz farkındalık ve empati, on dördü karar verme ve problem çözme, on üçü yaratıcı ve eleştirel düşünme, altısı ise stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin gelişimine katkı sağladığı belirtmektedirler. Öğretim elemanları yaptıkları ders dışı etkinliklerin en çok öğretmen adaylarının iletişim becerisinin gelişmesine, en az ise stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin gelişmesine katkı sağladığını düşünmektedirler. Öğretim elemanlarının böyle düşünüyor olmasının sebepleri arasında iletişim becerisinin kolaylıkla gözlenebilir olması, stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin ise kolay gözlenemiyor olması yer almaktadır.

Resim-iş eğitimi ve okul öncesi eğitimi ABD’ndan görüşülen tüm öğretim elemanlarının ders dışı gezi etkinliğini gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu etkinliği gerçekleştiren diğer öğretim elemanları ise fen bilgisi eğitimi ve eğitim programları ABD’nda görev yapmaktadır. Bu duruma bakıldığında gezi etkinlikleri bazı ABD’nda bölüm bazında gerçekleştirilirken bazı ABD’nda bu etkinlik bölüm bazında gerçekleştirilmemektedir.

Sanatsal-sportif etkinliklere bakıldığında bu etkinliği gerçekleştiren öğretim elemanlarının ikisi resim-iş eğitimi, ikisi müzik eğitimi, biri okul öncesi eğitimi, biri eğitim yönetimi, biri Türkçe ve biri yabancı dil eğitimi ABD’nda görev yapmaktadır. Öğretim elemanlarının ifadelerinden sanatsal-sportif etkinliklere bu alanlarla ilişkili ABD’da görev yapan öğretim elemanlarının daha fazla yönlendirmede bulunduğu çıkartılabilir.

Araştırmaya katılan PDR ABD öğretim elemanları psikolojik danışmanlık etkinlikleri gerçekleştirdiklerini ifade etmektedirler. Ders içeriklerinin, aldıkları eğitimin bu etkinliği gerçekleştirmeye yönelik olduğu ve uzmanlık gerektiriyor olmasından dolayı bu etkinlik sadece PDR ABD tarafından gerçekleştirilmektedir.

Bu durumda ders dışı gerçekleştirilen etkinliklerin ABD’na göre farklılık gösterdiği, bazı etkinliklerin bazı ABD’na daha uygun olduğu fakat diğer ABD tarafından da gerçekleştirilebileceği, bazı etkinliklerin sadece belli ABD tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Öğretim elemanlarına göre; gezi etkinliği, sosyal paylaşım etkinliği, öğrenci topluluğu etkinlikleri, bilimsel etkinlik, sanatsal-sportif etkinlikler gibi ders dışı etkinlikler öğretmen adaylarına yaratıcı-eleştirel düşünme, öz farkındalık ve empati, iletişim, karar verme-problem çözme, stresle ve duygularla başa çıkma becerileri kazandırmaktadır. Öğretim elemanlarından bazıları bu görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“...kesinlikle karar verme, problem çözme katkısı var. Bu süreçte kendileri karar verdikleri için bu tür çalışmaları gerçekten yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi sağlıyor. Çünkü kendi içlerinde organize olmaları gerekiyor, kendi görev dağılımlarını yapmaları gerekiyor, oldu olmadı sorun çıktığında bunu nasıl yapacaklar yaparken neyle karşılaşıyorlar, çok çok etkisi var. İletişim zaten her şeyin temelinde yeni bir işin yürütmesi iyi iletişim gerekiyor. Kendi becerilerinin kendi yeteneklerinin farkına varıyor öz farkındalık aynen ben neyi yapabilirim ben neyi yapamam bunu çok net fark ediyor ve sorumluluk alma konusunda herkes gönüllü olarak kendi yapabileceğini seçiyor kimse onlara dayatmıyor yani sen şunu yapacaksın, sen şunu yapacaksın gibi bir şeyleri

yok. Bir sorun olduğu zaman da onu hem çözümüyorlar aslında o çözebilmeleri de stresle baş edebildiklerinin göstergesi çünkü eğer bir sorun yaşadığımızda onu çözmek için alternatif yollar üretmiyor ve yapamıyorsanız stresle baş edemiyorsunuz demektir, tıkanıp kalırsın ama onlar bunların hepsini kazanıyor...”(K6)

“...teknik geziler de düzenliyoruz mesela şey üniversiteden de izin alıp üniversitenin araçlarıyla bazı yerlere gidiyoruz geçtiğimiz dönem işte Efes'e gittik, oradaki heykel atölyeleri var, Efes'te Afrodiasias'ta özellikle heykel atölyeleri var onları inceledik, yerinde inceliyoruz, eskizler çiziyoruz, bazen müzeye götürüyoruz bu etkinlikler öğretmen adaylarının yaratıcı, eleştirel düşünme, belki empati, öz farkındalık yine öz farkındalığı da katkı sağlayacağını düşünüyorum...”(K2)

4.2.3. Ders içi-ders dışı eğitim-öğretim etkinliklerinin yaşam becerileri alt

kategorileri açısından değerlendirilmesi. Öğretim elemanlarının kendi yürüttüğü ders içi ve ders dışı eğitim öğretim etkinliklerinin öğretmen adaylarının yaşam becerileri alt kategorileri açısından değerlendirmesine bakıldığında; öğretim elemanları öğretmen adaylarının genellikle yaşam becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Beş temel yaşam becerisi düşünüldüğünde (karar verme ve problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme, iletişim ve kişiler arası ilişkiler, öz farkındalık ve empati, stresle ve duygularla başa çıkma) öğretim elemanlarının çoğunun becerilerin yeterli veya kısmen yeterli düzeyde geliştiğini, daha azı ise yeterli düzeyde gelişmediğini düşünmektedir. Bir öğretim elemanı ise bu becerilerin öğrencilerde ne düzeyde gelişip gelişmediğini gözlemlemediğini bununla ilgili fikir beyan edemeyeceğini belirtmiştir.

Öğretmen adaylarında karar verme ve problem çözme becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini düşünen on yedi, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini düşünen sekiz, yeterli düzeyde gelişmediğini düşünen iki öğretim elemanı vardır. Öğretmen adaylarının karar verme-problem çözme becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini düşünen bir öğretim elemanı bu görüşünü şöyle belirtmektedir:

“...sosyobilimsel konuları tartışıyoruz bir karar vermek zorundalar, bu kararı verirken toplumun normlarını etik değerleri, kanunları, ekonomik durumu, dini inanışları her şeyi göz önünde bulundurmamak zorundalar ki problemi çözebilsinler yani eğer sosyal bilimsel konuları derslerimizde ele alıyorsanız otomatikman karar verme, problem çözme becerileri üzerine eğitim veriyorsunuz demektir...”(K15)

Öğretmen adaylarının karar verme-problem çözme becerisinin kısmen yeterli düzeyde geliştiğini düşünen öğretim elemanı bu görüşünü şöyle belirtmektedir:

“...iyi olduğumu düşünüyorum ama beni bu hala tatmin eder boyutta değil daha iyi olabilir. her öğrenci ulaşabildiğine inanmıyorum. her birinin yapısı farklı, çünkü farklı hocalarla da çalışmak isteyebiliyorlar tabii ki ama çok tatmin eder boyutta değil ama çok da kötü de değil onu söyleyebilirim...”(K3)

Öğretmen adaylarının karar verme-problem çözme becerisinin yeterli düzeyde gelişmediğini düşünen iki öğretim elemanının görüşleri şu şekildedir:

“...bunun için önce bir program tasarısı oluşturmak lazım, her bir beceriye yönelik etkinlikler tasarlamak lazım bunu söyleyebilmek için bence daha sonrasında dönemin sonunda bu becerilerin ne kadar kazandırıldığına yönelik veri toplanması lazım. Ben şimdi yaptım demekle olmuyor bu işler yani sen yapıyorsun da karşı tarafa ne kadar ulaşıyorsun bu konuda o yüzden net bir şey söyleyemem...”(K5)

“...karar verme süreci ile ilgili öğrencilerin diyelim bir beceri kazandırmak istiyorsun ve bununla ilgili ciddi bir sadece ona yönelik bir program hazırlanması gerektiği düşünüyorum. Yani böyle dersler için de işte ben şu etkinliği yaptım mesela etki etmiş dersin...”(K26)

Karar verme-problem çözme becerisinin öğretmen adaylarında yeterli düzeyde gelişmediğini belirten öğretim elemanları bu beceriyi kazandırmak için bir programa ihtiyaç duyulduğunu, her bir beceriye özgü etkinlikler olması gerektiğini ve sonunda yaşam becerilerin kazanılıp kazanılmadığını ölçmek için veri toplayıp değerlendirmek gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarında iletişim becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini belirten on yedi, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini düşünen on ve bir öğretim elemanı ise bu konuyla ilgili fikir beyan etmemiştir. Öğretmen adaylarında iletişim becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini gözlemleyen bir öğretim elemanı bu gözlemlerini şöyle belirtmektedir:

“... Başta hep kendileri ile ilgili bilgileri saklarken daha rahat kendini ifade etmede kendi ile ilgili kalkıp toplum içinde konuşma da çok daha rahatlıyorlar dolayısıyla buda bir sosyal beceri kendini ifade etme becerileri çok artıyor. Duygularını daha rahat keşfediyorlar öz farkındalıkları kesinlikle artıyor ama bunu son sınıfta gözlemleyebiliyorum...”(K20)

Öğretmen adaylarında iletişim becerisinin kısmen yeterli düzeyde geliştiğini düşünen bir başka öğretim elemanı ise bu gözlemini şöyle ifade etmektedir:

“...iletişim üzerinde çok fazla duruyorum her seferinde her vurguluyorum iletişimin karşılıklı olması gerektiğini, eğitimin en önemli parçalarından birisi iletişim olduğunu. İletişimde diyorum çift taraflıdır tek taraflı iletişim olmaz, monolog olur monolog ile eğitim olmaz dolayısıyla bir kere karşılıklı konuşmayı bilmemiz lazım diyerek iletişim becerileri üzerinde oldukça fazla duruyorum buna rağmen öğrencilerimizin yeri geldiğinde derse katılmaktan kaçındığını gözlemliyorum...” (K14)

Öğretim elemanlarının ifadelerine bakıldığında iletişim becerilerin hemen bir etkinlikle veya bir ders dönemi boyunca kazanılıp geliştirilemeyeceği, becerilerin kazanılmasının uzun zaman içerisinde yeterli destek sağlanarak geliştirileceği anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarında iletişim becerisinin yeterli düzeyde gelişmediğini gözlemleyen bir öğretim elemanı bu gözlemlerini

“...iletişim becerilerini oldukça fazla duruyorum buna rağmen öğrencilerimizin yeri geldiğinde derse katılmaktan kaçındığını gözlemliyorum...”(K14)

Öğretmen adaylarında öz farkındalık ve empati becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini belirten on altı, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini belirten dokuz, yeterli düzeyde gelişmediğini belirten iki öğretim elemanı bulunmaktadır.

Bu öğretim elemanlarından öz farkındalık ve empati becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini belirten bir öğretim elemanının düşünceleri ilgili görüşme dökümünden alıntısı şu şekildedir:

“...proje tabanlı derslerimiz öğrencilerin yaratıcılık ve problem çözme, becerine katkı sağladığını düşünüyorum bu projelerini tamamı ile gerçekleştiren öğrencilerle bir kere öz güvenleri yüksek, çünkü bir şey üretiyorlar. Bir şey üretme hissi insanda özgüveni artırıyor. Dediğim gibi belki ilk baştaki o bazen öz farkındalıkları ne yapabileceğinin farkında değil, projeleri yaptıkça farkındalıkları geliyor ben şunu yapabiliyordum şimdi mesela oyun yapan grubumuz ben oyun yapabiliyordum özgüvenin de oyun yapabilir, oynadığım oyunu ben de yapabiliyorum diyor yani o büyük bir katkıdır öğrenci açısından. Bunlar da zaman içerisindeki derslerde kazandıkları bilgileri sürekli proje ve ürüne dönüştürmelerini istemeseydik eğer o ürettikleri bilgiyi bir ürüne dönüştürmeyi bilmeselerdi bugün o ürünü üretmek için yola koyulmazlardı. Mesela geçen sene bütün öğrencilerimizin yaptıkları projeleri sergiledik okulda ve bu öğrenciler için çok büyük özgüven oldu yani başkalarına yaptıkları ürünleri sergilemeleri onların öz farkındalıklarını arttırdı...”(K17)

Öz farkındalık ve empati becerisinin bazı öğretmen adaylarında kısmen yeterli düzeyde geliştiğini düşünen bir öğretim elemanı ise bununla ilgili şunları belirtmiştir:

“...mesela ben gözlüğü ters takıyorum biliyor musunuz? Niye diye soruyorum çocuklara bazen Nasrettin hoca gibi arkanızdakilerin ne yaptığını mı göreceksiniz? diyorlar hayır diyorum ben ne yaptığının arkada bıraktığı izlerini görmek istiyorum, ne yaptım da arkada ne iz bıraktı, kimse böyle düşünmüyor mesela herkes yapıp gidiyor, attığı çöpün ettiği küfürün, içtiği sigaranın arkadaki insanları nasıl zarar verdiğine kimse bakmıyor...”(K13)

Öz farkındalık ve empati becerisinin bazı öğretmen adaylarında yeterli düzeyde gelişmediğini düşünen bir öğretim elemanı ise bu düşüncesini şu şekilde belirtmiştir:

“...işte öz farkındalık ve stresle duyguyla başa çıkma o konularda çok katkı sağladığını söyleyemem. Ders içeriğimiz buna hiç uygun değil zaten bu beceriyle ilgili bir etkinlik yapmıyorum...”(K22)

Öğretim elemanlarının çoğu yaptıkları etkinliklere öz farkındalık ve empati becerisi becerinin öğretmen adaylarında geliştirilebildiğini veya kısmen geliştirilebildiğini düşünürken, bazı öğretim elemanları bu beceriye yönelik etkinlik yapmadığını ve bu becerinin çok daha önceden kazanılmış olması gerektiğinden artık kazandırılmayacağını düşünmektedir.

Öğretmen adaylarında yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini düşünen on yedi, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini düşünen dokuz, yeterli düzeyde gelişmediğini düşünen bir öğretim elemanı vardır.

Öğretmen adaylarında yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini düşünen bir öğretim elemanı şunları belirtmiştir:

“...farklı ürünlerin içeriklerinde neler var, neler yok şimdi artık yediklerini içtiklerini içindekilerini okumayı biliyorlar, mesela önceden bir şey yapmıyorlardı bu ne işe yarar bakmadan sorgulamadan yiyorlardı ya da işte gidip fast food yiyorlardı artık yanlarında meyve getiren oluyor ya da farklı şekillerde görebiliyorsunuz çıktı olarak...”
(K9)

Öğretmen adaylarında yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin kısmen yeterli düzeyde geliştiğini düşünen bir öğretim elemanı ise şunları belirtmiştir:

“...mesela bir tanesi sadece portre çalışıyor yani en klasik olanını düşünürsek ama renkleri mesela her portrede farklı oluyor, her portrede apayrı bir problem yaşıyorum diyor. Tabii ki bunu yapmak için yaratıcı ve eleştirel düşünceleri lazım işte dünyaya bu gözle bakmak lazım, yoksa hiç bir üretmezler. Bir öğrenci sergi açmak istiyorum dedi, sulu boya çalışmalar yapmış işte böyle küçük küçük gösterebilir miyim dedi, göster dedim bende. Benimde çok moralim bozuldu çünkü çok klişe dediğimiz şeyler yapmış herkes onu çalışır evler çalışmış mesela atölye dersinde yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileriyle tablo yapmaları lazım çünkü eğer bu ders alıyorsa akademik anlamda bu anlamda ve görsel sanatlar öğretmeni olacaklarsa eğer kendine ait bir yoldan bakmaları lazım...”(K10)

Öğretmen adaylarının yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin yeterli düzeyde gelişmediğini belirten bir öğretim elemanı vardır ve bu öğretim elemanı şunları belirtmiştir:

“...farklı türde bir soruyla karşılaştıkları zaman da afalliyorlar ve o zaman da diyorum ki ben eleştirel düşünme becerisini geliştiremiyorum yeterli gelmiyor, sınırlı kalıyorum o yüzden gelişmiyor dedim ya hani bu pat diye olacak bir şey değil. Bir ders de olacak bir şey değil ya da bir öğretim kademesinde olacak bir şey değil bu bireyin zihinsel ve duygusal gelişimi süresince kademeli bir şekilde gitmesi gereken bir şey...”(K5)

Öğretmen adaylarında stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini düşünen on üç, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini düşünen dokuz, yeterli düzeyde gelişmediğini düşünen dört öğretim elemanı vardır.

Öğretmen adaylarının stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin yeterli düzeyde geliştiğini düşünen bazı öğretim elamanlarının ifadeleri şu şekildedir:

“...yoğun öfke duyguları varsa danışanın öfke duygularıyla başa çıkabilmek için birlikte bir yol çiziyorlar karşılıklı danışanlarla o süreçte tabii ki öğretmen adaylarına olumsuz duygularla başa çıkmakla da ilgili müdahale stratejileri öğretiyoruz dolayısıyla bunların hepsiyle de ilişkili verdiğimiz dersler. Yani kendi duygularıyla da başa çıkabiliyorlar. Onunla ilgili de çok etkinlikler yaptırıyoruz öğrencilere...”(K20)

“...dersin içeriği ile ilgili aslında. Aslında bizim bölümümüzle tamamen alakalı olduğu için tüm dersler de var. Stresle başa çıkma diye bir dersimiz vardı, geçen dönemlere

kadar, onu değiştirdik, başka bir ders yaptık ama derste bir öğretmen adayının duygularla başa çıkamadığında hoca olarak ona müdahale tekniklerini uyguluyoruz. Dersim ve sadece kuram ders ve stresli ve duygularla başa çıkmasını sağlıyor mu, nasıl sağlayabilir ya da işte psikolojik danışma uygulaması ya da işte çağdaş akım da kuralları öğrenerek o kuramlar nasıl işte kişilerin da duygularla başa çıkması en sağlayabilir bir kere o teknikleri öğreniyorlar...” (K25)

Bu öğretim elemanlarının ifadelerine bakıldığında ise dersleri bu becerileri kazandırmaya uygun olduğu için kolayca bu becerileri öğretmen adaylarına kazandırabildikleri görüşünde oldukları görülmüştür.

Öğretim elemanlarından öğretmen adaylarının stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin kısmen yeterli düzeyde geliştiğini düşünen bazı öğretim elamanları şunları belirtmiştir:

“...yani bunları bu kadarlık ders saat süresince o yaptığımız etkinliklerle yeterli görmek zor yok çünkü bu tecrübe gerektiriyor büyük bir kısmı o nedenle kısmen yeterli diyebilirim...” (K4)

“...tek bir dersle bütün öğrencilere tüm sosyal, teknik ihtiyaçlarını içeren becerileri kazandırmayı beklemek çok gerçekçi olmaz diye düşünüyorum. Ben bir şey koyacağım, bir başka hoca bir şey koyacak falan kısmen yeterli diyelim...” (K19)

Öğretim elemanlarından öğretmen adaylarının stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin yeterli düzeyde gelişmediğini düşünen bazı öğretim elamanlarının ifadeleri şu şekildedir:

“...stres ve duygularla başa çıkma konusunda benim onlara verebileceğim çok fazla bir şey olmuyor çünkü hem zaman açısından hem dersin içeriği açısından bu çok mümkün olmuyor...” (K12)

“...stres ve duygularla başa çıkma becerisinde çok emin olamıyorum çünkü duygular ve stresle kesinlikle öyle bir şey yapmıyorum onları geliştirecek...” (K8)

Öğretim elemanlarının stresle ve duygularla başa becerisinin gelişmesine yönelik etkinlikler yapamadıklarını, bunun sebebinin ise ders içeriklerinin yoğunluğu olarak belirtmişlerdir.

4.2.4. Yaşam becerileri eğitimi sınırlandıran faktörler. Öğretim elemanları öğretmen adaylarına yaşam becerilerini kazandırmaya çalışırken onları fiziksel koşullar, öğretim programları, öğretim elemanının mesleki yeterliliği, öğretim elemanının yaşam becerileri düzeyi, öğretmen adaylarının bilgi beceri yetkinlik düzeyleri, ülkenin eğitim politikası, üniversite/fakültenin yönetim politikası, çevre koşulları, kültürel değerler, öğrenci sayısı, ders saati faktörlerinin sınırlandırdıklarını düşünmektedirler. Öğretim elemanlarının bu konudaki görüşleri

incelendiğinde en çok öğrenci sayısının fazlalığı, en az ise üniversitenin yönetim politikalarının kısıtlayan faktörler olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarını sınırlandıran faktörler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Öğretim Elemanını Sınırlandırdığı/ Kısıtladığı Belirtilen Faktörler

Öğretim elemanını sınırlandıran/ kısıtlayan faktörler	f
Öğrenci sayısı	20
Öğretmen adaylarının bilgi beceri yetkinlik düzeyleri	17
Öğretim elemanının mesleki yeterliliği	16
Ülkenin eğitim politikası	16
Öğretim programları	14
Öğretim elemanının yaşam becerileri düzeyi	14
Fiziksel koşullar	13
Kültürel değerler	13
Çevre koşulları	9
Ders saati	9
Üniversite/fakültenin yönetim politikası	8

Tablo 7’de görüldüğü üzere öğretim elemanlarından on üçü fiziksel koşulların öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken kısıtlayıcı faktör olarak görmektedir. Bazı öğretim elemanları bu düşüncelerini şöyle belirtmektedir:

“...atölyelerde kullandığımız pres var, merdaneler var kocaman kocaman yani olması gerekiyor bunun yanı sıra ne bileyim atölyelerde havalandırma sisteminin olması gerekiyor. Bunlar çok büyük problem yani benim alerjik astımım var ve ben hırlaya hırlaya ders yapıyorum. Tiner var nitrik asit var porçöz var herşey var yani bizde kimyasal da o yüzden atölyelerin o havalandırma sistemi çok iyi olması gerekiyor. Fiziki koşullar çok önemli uygun olması gerekiyor...”(K2)

“...fiziksel koşulları düşündüğümüzde bizim laboratuvarlarımız yeterli değil, şöyle zaten bizim şu anda bir laboratuvarımız yok bizim laboratuvarımız şu anda başka bir fakülte bünyesinde hizmet veriyor, çok kısıtlı imkanlara sahip. Bugün bir laboratuvar dersinde 20, 30, bazen 40 öğrenci derse giriyor benim laboratuvarlarımda şu anda iki tane mikroskop varsa bu ciddi bir handikaptır. Yani bir beceri kazandıracamız ama yok malzemem yok diseksiyon iğnesi yok cımbız yok büyüteç yok mikroskop yetersiz bilgisayar 1900lü yıllardan kalma projeksiyonun ışıkları gidip geliyor...”(K15)

“...fiziksel koşullar bizim psikolojik danışma odalarımız var, grup odalarımız var, hiçbirisi istediğimiz gibi değil bazıları boş bile bizim hareketli sınıfımız vardı şu anda yok yani varda güya hareketli sandalye yok biz o sınıfı aldık sizden dediler yani o sınıfı benden alırsan ben nasıl yetiştireceğim? Yani amfi mesela iletişim için hiç hoş değil uygun değil, örneğin yüksek lisans sınıfı ayarlamışlar bize şurada bir tane derme çatma ayarladığımız iki tane yüksek lisans sınıfımız var bölüm başkanı oraya geçin hocam diyor ama orada her şey masalı falan. Yani hiç benim aklım almıyor ben öyle yüksek lisans sınıfı istemem ben nasıl isterim kolçaklı sandalyeli olacak ve hareketli olacak istediğim de ortaya alacağım öğrenciler istediğim de dağılabilecekler. Ortada etkinlik yapabileceğim ya da işte fiziksel olarak karşı karşıya gelebilecekleri ortamlar istiyoruz. Biz aynalı oda istiyoruz, yok. Ben psikolojik danışma yapıyorum, öğrencim beni izlesin istiyorum izleyemiyor...”(K25)

Öğretim elemanlarının fiziksel koşullardaki yetersizlik için söylediklerinden yola çıkarak yaşam becerileri gelişimini olumsuz etkileyen ve hatta öğretmen adaylarının akademik başarılarını da olumsuz etkileyen bir durum olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Öğretim programlarını on dört öğretim elemanı yaşam becerilerini kazandırırken kısıtlayıcı faktör olarak görmektedir. Öğretim elemanlarından bazıları bu konudaki görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“...öğretim programları yani ders içerikleri çok yetersiz tamamen kendi inisiyatifimle ben öğrencileri şu yeterli kazandırmalıyım deyip, kazandırdığım bir yol izliyoruz çünkü bana bu öğretim programı derslerinde öğrencilere şunu öğret demiyor, hücreyi anlat diyor: Mitoz bölünme anlat, organelleri anlat, hücreden madde geçişini anlatıyor. Burada diyaliz hastası olan bir insanla empati geliştirmelerini sağla demiyor, bir gün bir diyaliz merkezine ziyaret düzenle demiyor işte o zaman empati nasıl yetiştireceğiz oysaki ders deseydi ki bu ders 2 hafta derslikte bir hafta dışarıda bir hafta laboratuvarında bir hafta doğada falan işlenir deseydi ben onlara tahtada hücre madde geçişini anlatırdım sonra onları bir diyaliz merkezine götürdüm. Çünkü dersin bana verdiği bir yetkiydi bu hiç kimseden izin almama gerek olmazdı. Giderdik ve diyaliz hastalarının neler yaşadığını dinlerdik sonra da diyaliz merkezindeki çalışanlardan da diyalizin tekniğini öğrenirdik. Hücre zarından madde geçiş prensibi kullanılarak kanın nasıl filtre edildiğini anlatırlardı yani bu gün bunu yapmak istesem yazışmam lazım rektörlükle rektörlük diyaliz merkezi ile diyaliz merkezi olur vermeli sonra ben gitmeliyim...”(K15)

“...matematik programında mesela süreç becerileri diye bir şey geldi geçen programda 2013'te yani. Ondan öncesinde böyle bir farkındalık yoktu, problem çözmeye, iletişim, akıl yürütme ilişkilendirme bunlar geldikten sonra öğretmenler farkına vardı. Siz bu becerileri programa koyarsanız, bu becerileri önemini anlatırsanız, öğretmenlere ya da öğretim elemanlarına en azından olur ama yani hani bunları koymazsanız bu biraz sınırlandırır mı evet yani farkında olmayan insanlar hala farkında olmazlar. Bu becerilerin öneminin farkında olanlar bir şekilde bunları kazandırmaya çalışırlar ama bu tarz farklı becerileri ve programları konulması gerektiğini düşünüyorum...”(K22)

Öğretim elemanları yaşam becerilerinin programların içine dahil edildiği takdirde, öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının bu konudaki farkındalıklarının artacağını belirtmişlerdir. Farkındalıkları artan öğretim elemanları ve öğretmenlerin ise öğretim adaylarının yaşam becerilerinin gelişimine daha fazla katkı sağlayabileceklerini düşünmektedirler.

Öğretim elemanının mesleki yeterliliğini on altı öğretim elemanı sınırlayıcı faktör olarak görmektedir. Öğretim elemanın mesleki yeterliliğini kısıtlayıcı faktör olarak gören öğretim elemanları bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“...öğretim elemanın yaşam beceri düzeyi mesela iletişim olarak ben öğretim üyeleri bir çok üniversite de sadece bizim burada değil çok da iyi olduğuna inanmıyorum, empati kurabildiklerine de çok inanmıyorum bencil insanlar olduklarını düşünüyor ve öğrenci ile nasıl iletişim kuracaklarını bildiklerini düşünmüyorum. Aşağılayıcı ben varken bile böyle iletişim kuran insanlar var ve bu çocuklar çekiyor üniversiteden soğutuluyor öğretmenlikten belki de bilmiyorum. Bizi model alıyorlar sonuçta o iletişim boyutunda bir empati boyutunda ben öğretim üyeleri ve çok da iyi bir rol model olduğumu düşünmüyorum açıkçası. Yaratıcı ve eleştirel olma boyutunda da yıllardır aynı ders notlarını kullanan hocalar var biliyoruz yani onları o noktada çok yaratıcı olduklarına inanmıyorum. Yapılandırmaçılığı anlatıyor ama 20 yıllık slaytlarıyla anlatıyor kendini güncellemiyor...”(K3)

“...öğretim elemanının mesleki yeterliliği de engel olabilir beceri düzeyi de engel olabilir farkında olmadığım bir şey için farkındalık yaratamazsın...”(K1)

“...uzmanlar var onların dışında çoğu tabii ki doktora eğitiminden mezun olmuştur ama ben hep şunu söylüyorum, kesinlikle her hocanın tekrar tekrar eğitim alması lazım. Bu eğitimleri takip etmesi lazım. Kendi alanıyla ilgili yenilikleri okuması lazım, kendini geliştirmesi lazım elbette kendini geliştirmese bu sınırlayıcı bir şey olarak karşımıza çıkar...”(K25)

Öğretim elemanlarının ifadelerine bakıldığında sürekli kendilerini yenilemeleri gerektiğini, bu çağın bir parçası olmak için çağa ayak uydurmak gerekliliğini vurgulamışlardır. Bu öğretim elemanlarının ifadelerinden fakülteadaki bazı öğretim elemanlarının mesleki yeterlilik konusunda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Öğretim elemanının yaşam becerileri düzeyini, öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken sınırlılık olarak gören on dört öğretim elemanı bulunmaktadır. Öğretim elemanının yaşam becerileri düzeyini sınırlılık olarak gören öğretim elemanlarının ifadeleri şu şekildedir:

“...öğretim elemanının kendi yaşam becerileri düzeyi de etkili olabilir. Yani kendisi onların ne kadar farkında ki karşı tarafa bunları fark ettirebilecek mesela ben şimdi eleştirel düşünmeye vurgu yapıyorum derslerimde de hep buna vurgu yapıyorum dolayısıyla benim dersimden çıkan bir öğrencinin az çok eleştirel düşünme yaratıcı düşünmeye yönelik bir şey oluyordur, yine turnak içinde söylüyorum farkındalığı oluşuyor...”(K8)

“...en basitinden bizi burada öğretmen yetiştiren bir kurumuz öğretmeni yetiştiren kişi esasıcı yaklaşırsa siz ilerlemeci bir öğretmen yetiştiremezsiniz siz hala da sınıfa girip arkanızı dönüp sadece tahtaya yazı yazıp kitapta yazan şeylerin aynısını soruyorsanız bırakın eğitim politikamızı ne yaparsanız yapın o zihniyet değişmeyecektir...”(K5)

Öğretim elemanlarının ifadelerine bakıldığı zaman öğretim elemanının yaşam becerileri düzeyinin öğretmen adaylarına bu becerileri kazandırmak açısından ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Ülkenin eğitim politikasının önemli olduğunu

fakat yaşam becerilerini öğretmen adaylarına kazandırmakla yükümlü olan öğretim elemanlarının öncelikle kendilerinin bu beceriye sahip olmaları gerektiğini belirtmektedirler.

On yedi öğretim elemanı öğretmen adaylarının bilgi, beceri, yetkinlik düzeylerini yaşam becerileri kazandırırken, kısıtlayıcı faktör olarak görmektedir. Öğretim elemanlarından bazıları bu konudaki görüşlerini şöyle belirtmişlerdir:

“...öğrenci düzeyi geçmiş yıllardaki eğitim fakültelerine giren öğrenciler de ki başarı puanları ile bugün itibariyle eğitim fakültesindeki öğrencilerin başarı puanları karşılaştığımızda öğrenci düzeyinde de yani akademik düzey olarak baktığımızda bariz gözle görülür bir düşüş oldu rakamlara baktığımızda...”(K14)

“...Mesela benim kendi derslerim de sıkıntı yaşamamın esas sebebi öğrencilerin getirdiği şeylerdir. Eğer öğrenci çok hazır gelmiyorsa baştan biz onları anlatmaya çalışıyoruz dolayısıyla öğrencinin gelişi önemli. Bir de açıkçası bu seneden seneye bizim alım şartlarımız değişiyor. Kaçınıcı sıradan öğrenci aldığımız değişiyor açıkçası puanı yüksek olarak gelen öğrencilerin kendini daha iyi ifade ettiklerini gözliyorum akademik başarıyla da ilişkisi var çünkü akademik başarıları öğrencilerin benlik saygılarını etkiliyor benlik saygısı yüksek olan öğrenci kendini daha rahat ifade ediyor iletişim becerileri daha yüksek oluyor...”(K20)

Öğretim elemanlarının ifadelerine bakıldığında Eğitim Fakültesi'ne öğrenci alımındaki sıralamalara bakıldığında geçmiş yıllarda daha yüksek sıralamalarla öğrenci alındığı, son yıllarda ise bu sıralamaların çok düştüğünü düşündükleri anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarına göre Eğitim Fakülteleri'ne öğrenci alımındaki bu düşüş öğrenci seviyesini de etkilemektedir. Öğretim elemanları bu düşüşün öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken sınırlayıcı olduğunu belirtmişlerdir. İyi alt yapıyla gelen öğrencilere bu becerilerin kazandırılmasının daha kolay olduğundan bahsetmektedirler.

Öğretim elemanlarından on altısı ülkenin eğitim politikalarının öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken sınırlayıcı faktör olarak karşılına çıktığını düşünmektedirler. Ülkenin eğitim politikasının sınırlayıcı olduğunu düşünen öğretim elemanlarından bazıları bu görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“...geçtiğimiz dönemlerde yapmış olduğumuz çalıştaylar da veya toplantılarda öğretmen yetiştirme genel müdürlüğünde, ölçme değerlendirme genel müdürlüklerinde yapmış olduğumuz çalışmalar esnasında hemfikir olduğumuz konular olduğunu görüyoruz ancak öğretmenlere verilen eğitimde de ölçme değerlendirme ders açısından baktığımız zaman sadece bir ders. Öğretmen 4 yıl 5 yıl üniversitede, fakültede zamanını geçiriyor dersler alıyor ama bu dersler içerisinde sadece bir dönem 3 saatlik bir ders olarak karşılına çıkıyor eğitimde ölçme değerlendirme. Bu 3 saat yetersiz olarak görürken biz yeni YÖK yönetmeliğine göre yeni 2018 de yayınlanan yönetmeliğe göre bu dönemden itibaren yeni başlamış öğrencilerin eğitimde ölçme değerlendirme dersleri yine bir ders ancak 3 krediden 2 krediye düştüğünü görüyoruz hem eksik

olduğumuz alan olarak ifade ediyoruz hem de zaman olarak daraltmaya gidiyoruz. Zaman daralttığımızda ister istemez içeriği de daraltmak zorunda kalıyoruz...”(K14)

“...her gün bir şey değişiyor her dönem değişiyor ülkede politika yok politika değişiyor programda yansıyor. Bizim haberimiz yok bizim sonradan haberimiz oluyor programı uygulayıcısı biziz ama değiştirenler bizden görüş dahi almıyor. O dersin kredisini neden düşürüyorsun zaten yetersiz o dersin kredisi writing adına ben iki saatte ne yapabilirim 40 kişilik bir sınıfta zaten 2 saatte bir paragrafı zor yazar öğrenci adam akıllı yazacaksa baştan sağma yazacaksan 10 dakikada da yazar ama amacına ulaşmaz sadece yazmış olur...”(K1)

“...Ülkenin eğitim politikası olarak şimdi daha spesifik bir şey söylemek isterim milli eğitimi temel kanununa baktığımız zaman orada milli eğitimin amaçları vardır daha sonra milli eğitimin temel ilkeleri vardır temel ilkeleri içerisinde planlılık ilkesi vardır. Planlılık ilkesi çerçevesinde en azından hangi meslek grubundan ne kadar yetişmiş elemana ihtiyacımız olacak insan gücünü biz toplum olarak en faydalı olacak şekilde insanları istihdam ederiz, bu istihdam içerisinde de hangi branşta üniversite mezunu lise mezunu ya da meslek lisesi mezunu ne kadar kişiye ihtiyacımız olacak yakın gelecekte orta vadede ve uzun vadede bunların planlamasının yapılmasını gerektiği en azından bu temel ilkelerden biri planlılık ilkesi çerçevesinde bunların yapılması lazım. Ancak bugün civarı ile baktığımızda biraz önce söylediğim gibi üniversite programlarını belli bölümlerini bitirmiş öğrenciler diplomaları olmuş olmasına rağmen eğer istihdamda sıkıntı yaşıyorsa öte taraftan bazı alanlarda ihtiyaç olmasına rağmen o alanda yetişmiş personel olmaması bu planlılık ilkesinin en azından sıkıntılı bir şekilde devam ettiğini gösterir...”(K14)

Öğretim elemanlarının ifadelerine bakıldığında ülkenin eğitim politikasını öğretim elemanlarının öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken engelleyici faktör olarak görmektedirler. Öğretim elemanları program içerikleri değişmekte, içeriğin değiştirilirken program uygulayıcılarından görüş alınmamakla beraber eksik olarak görüş bildirilen alanlarda bu eksiklikleri gidermek yerine o alanda kısıtlamaya gidildiği, çok fazla mezun verilmesi ve istihdam sıkıntısı yaşanmasının doğrudan ülke politikasıyla ilgili olduğunu düşünmektedirler.

Öğretim elemanları öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken onları kısıtlayan faktör olarak en az üniversite veya fakültenin yönetim politikası olduğunu belirtmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren sekiz öğretim elemanından bazıları görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“...fakülte yönetimi kuralcı katı, kuralcılık çok da iyi bir şey aslında daha böyle sert, katı, otoriter tutumla yönetmeye çalışırsa ezici bir tutumla yönetmeye çalışırsa bu sizdeki azmi ve şevki söndürecek. Siz kendiniz mutlu olmayacaksınız, öğrencilerimize de bu yansiyacak bu yani silsile yoluyla dağılacak. Mutsuzluk, duygular bulaşıcıdır yani bu yapılan araştırmalarda bir kere kanıtlanmış yani ben mutluyum çevreme mutluluk veriyorum ve pozitif oluyor insan ama ben mutsuzsam sınıfa bir giriyorum terör estiriyorum ondan sonra herkes mutsuz oluyor o yüzden elbette etkiler etkilemez mi? yani onların politikaları etkileyeceğini düşünüyorum sınırlayacağını düşünüyorum...”(K25)

“...fakülte ile ilgili değil sanırım bu bütün üniversitelerle ilgili bir durum. Devletin politikasıyla ilgili bir durum şu an ciddi bir kemer sıkma politikası var önceki dönemlerde mesela diğer binadaydık o binada iken, mesela ben birçok şeyi atölye de gereksinimi duyduğum birçok şeyi alırdırabilmişim. Yazmıştım, evet alınmıştı onunda

çok ilgili olduğunu düşünüyorum daha çok şu anki politik, ekonomik bu politikayla ilgili bir durum olduğunu düşünüyorum...”(K2)

Öğretim elemanlarının görüşlerine bakıldığında fakülte yönetiminin sert, katı kuralcı olması öğretim elemanlarını öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken sınırlandırabileceğini fakat kendilerini sınırlandırmadığı belirtirken, ülkenin ekonomik kısıtlamalara gittiğini ve bunun da üniversite yönetimine yansıdığını, ekonomik etkenlerin kısıtlayıcı faktör olduğu görülmektedir.

Öğretim elemanlarından dokuzu öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken çevre koşullarının sınırlayıcı faktör olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

“...yaşadığımız şehrin ortamında o kadar kısıtlı kalıyoruz ki kendi yaptığımız etkinliklerle ancak hareketlendiriyoruz yoksa Antalya yakın devlet opera balesine götür orkestrasını dinlemeye götür ama buradan onları ayarlayıp gitmek bile bir mesele tamamen mesai meselesi de her şeyini ayarlayacaksın gideceksin işte çocuklar, öğrenciler gerekli paraları olmuyor bazen...”(K16)

“...Ankara da okumak farklı. Yani müzelere ya da farklı etkinliklere, konserlere ve gezilere daha hızlı ulaşılabilir büyük üniversitenin şansı bol. Aynı zamanda bizim gibi üniversitenin şansında nasıl diyeyim daha küçük bir şehirde yaşamının alternatiflerinden doğan zamanı daha verimli kullanabilme yani büyük bir şey de olsa 2 saat ulaşım la belki gelebilecek o şu an daha iyi zaman açısından biz olabildiğince üniversitenin şartlarını kullanarak onları daha zengin öğrenme ortamları sunabiliriz, sunabilmeliyiz. Öğrenme ortamı açısından olsun ya da işte onların sosyal, kültürel alanda geliştirmek için uğraşabiliriz ve yani bu bizim küçük olmamızı avantaja da çevirebiliriz. Büyük üniversite de okuyup hiç bir sosyal etkinliklere katılmayan ve hiç bir günlük yaşam becerisini geliştirmeyen insanlarda var bu biraz da bireysel olduğunu düşünüyorum...”(K9)

Öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerine bakıldığında yaşadıkları şehrin küçük bir şehir olması, yeterli sosyal imkanlara sahip olmaması öğretmen adaylarına yaşam becerilerini kazandırmak açısından kısıtlayıcı bir faktör olarak görülmektedir. Fakat diğer öğretim elemanına göre bu imkanları yaratmak öğrencinin elindedir. Büyük şehirlerdeki bu imkanları kullanmayan öğrenciler de vardır.

On üç öğretim elemanı öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken onları sınırlandıran faktörlerden biri olarak kültürel değerleri söylemiştir. Bu öğretim elemanları şunları belirtmiştir:

“...diyelim ki ben Adanalıyım sınıfta gidip Adanalıyı falan bulmaya uğraşıyorum ya da o coğrafyadan insanları bulmaya uğraşıyorum sınıfta gruplaşmalara baktığımda genelde benzer illerden arkadaşlıklar var herhalde birbirlerini anlıyorlar, kendi yaşam kültürleri becerileri birbirlerine yakın olduğu için bu aslında yaşam becerilerini geliştirmiyor bir sınırlılık çünkü daha çok açık olmalı lazım. O yüzden sınıfta grup çalışması yapacağımda ben bir şey yapıyorum, birbirini tanımayan, hiçbir zaman birbirleri ile iletişim kurmamış isimlerini bilmeyen öğrencileri bir grup yaptırmaya çalışıyorum...”(K25)

“...kültürel nedenleri de var. Biz ataerkil bir toplumuz. Biz otoriter bir toplumuz. Biz anne babamızın söyledikleri dışında çıkamayan, toplumumuz. 40 yaşına da gelsek 30 yaşına da gelsek hala anne baba baskısı altında kalan bir toplumuz. Bakın sevgi, bağlılık, saygıdan bahsetmiyorum o baskılanma ne bileyim kendi kararları verme konusunda bireysel hareket edemeden bahsediyorum. Yoksa diğer şeylerimiz çok güzel kültürel özelliklerimiz ama hani bu şeyler isteyen diğer kötü kültürel gelen otoriter tutumundan kaynaklı bunu değiştirmemiz de çok uygun olmuyor ben şunu sorguluyorum acaba bu eğitim felsefesi bizim kültürümüze uymadı mı?...” (K5)

Yirmi öğretim elemanı sınıflarda yer alan öğrenci sayılarının fazla olmasını yaşam becerileri kazandırırken kısıtlayıcı faktör olarak belirtmiştir. Bazı öğretim elemanları bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

“...öğrenci sayısı etkiliyor. Yani örnek vereyim direk 1 yıl önce 60 kişiyle ders işliyorduk biz şuan şubeye bölündük 30 kişiyle ders işliyoruz ben aktarabileceklerini daha rahat aktarıyorum, çünkü daha az yoruluyorum yani sesim o kadar yükseltmek zorunda kalmıyorum...” (K22)

“...yaşam becerilerini kazandırmada da ben şunu söyleyeyim, bir öğrenci mevcudunun az olması gerekir. Bence yani sınıflardan şimdi 50 60 kişilik sınıfa ders veriyorsan onlarla birebir ilgilenebilmen zor ama 20 kişiyle 30 kişiyle ders yapıyorsan onları daha fazla zaman ayırabilmek açısından...” (K18)

Öğretim elemanları öğrenci sayısının az olmasının öğrencileri iyi tanımak ve bazı etkinlikleri gerçekleştirmek için daha uygun olduğunu fakat öğrenci sayısının fazla olması yaşam becerilerini kazandırmada kısıtlayıcı bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarından dokuzu öğretmen adaylarına yaşam becerileri kazandırırken ders saatlerinin kısıtlayıcı faktör olduğunu düşünmektedirler. Bu kısıtlayıcı faktörle ilgili görüşlerini ise şu şekilde ifade etmişlerdir:

“...herkesin çalıştığı bir alan var. Ders paylaşımları yapılırken biz onları çok göz önünde bulunduramıyoruz ne yazık ki. Ayrıca 10 saat derse girme yükümlülüğünü de saçma buluyorum ben herkesin verebileceği en iyi dersi alması gerektiğine inanıyorum fakat o da çok ideal değil ne yazık ki...” (K3)

“...kalabalık gruplara dersler veriyoruz dolayısıyla öğretmen adayları bu becerileri kazanmak için birtakım uygulamalar planlansa bile bunları o kadar ders süresi içerisinde yetiştirebilmek mümkün değil. Yani ders saati ile öğrenci sayısının paralelliği yok. Ders saati biraz daha artırılıp öğrenci sayılarımız daha az olsa işte grup çalışmalarını yapılabileceği, farklı etkinlikler yapılabileceği ortamlar ve bunların destekleyici uygulamalar daha verimli olabilir diye düşünüyorum...” (K4)

Öğretim elemanlarının ifadelerine bakıldığında yaşam becerilerini kazandırmak için ders saatlerinin az olduğu ve öğretim elemanlarının ders yükümlüklerinin fazla olması kısıtlayıcı faktör olarak görülmektedir.

4.2.5. Eğitim Fakültesi’ndeki ders içi-ders dışı eğitim-öğretim etkinliklerinin yaşam becerileri eğitimindeki yeri. Öğretmen adaylarının Eğitim

Fakültesi'nde geçirdikleri dört yıllık süre içerisinde ders içi ve ders dışı etkinliklerle kazanılan/geliştirilen yaşam becerilerine genel olarak bakıldığında öğretim elemanları öğretmen adaylarının yaşam becerilerinde olumlu yönde bir değişim olduğunu düşünmektedirler. Ders içi yapılan etkinlikler açısından duruma bakıldığında; öğretim elemanlarının yirmisi öğretmen adaylarının yaşam becerileri kazandığını/geliştirdiğini belirtirken, beşi öğrencilerin yaşam becerilerinin yetersiz olduğunu belirtmiş, üç öğretim elemanı ise bu konuda yorum yapmak için diğer derslerde yapılan ders içi etkinliklerin de bilinmesi gerektiğini düşünmektedir.

Ders içi yapılan etkinliklerde karar verme ve problem çözme becerisinin öğretmen adaylarında yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on dört öğretim elemanı, kısmen yeterli düzeyde geliştirildiğini belirten dört öğretim elemanı bulunmaktadır. Karar verme ve problem çözme becerisinin öğretmen adaylarında ders dışı etkinliklerle yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on üç, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini belirten dört öğretim elemanı bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine genel olarak bakıldığında yaklaşık yarısının ders içi ve ders dışı etkinliklerin karar verme ve problem çözme becerilerinin kazanılmasına/gelişmesine katkı sağladığını düşündükleri söylenebilir. Bu becerinin kazandırıldığı görüşünde olanların çoğu bu becerinin kazanılmasında hem ders içi hem de ders dışı etkinliklerin etkili olduğu görüşündedirler. Müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, PDR eğitimi, fen bilgisi eğitimi, eğitimde ölçme değerlendirme eğitimi ve yabancı dil eğitimi ABD'ndeki öğretim elemanları karar verme ve problem çözme becerilerinin ders içi etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı görüşünde hemfikirlerdir. Müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, PDR eğitimi, sosyal bilgiler eğitimi, eğitimde ölçme değerlendirme eğitimi, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi ve yabancı dil eğitimi ABD'ndeki öğretim elemanları ise ders dışı etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı görüşünde hemfikirlerdir. Karar verme ve problem çözme becerisinin kazanımına ilişkin öğretim elemanlarının bazılarının görüşleri şöyledir:

"...özellikle karar verme süreçleri ders dışı etkinlikler zaten hayatın kendisi içerisinde yer alıyor yani çocuklar bir proje ile çalışmaya uygularken bir kulüpte faaliyet yaparken bunlar otomatik olarak geliyor..."(K7)

"...ben yaşam beceri geliştiğini düşünüyorum. Birinci sınıfta tökezliyorlar ilk başta ama sonra üçüncü ve dördüncü sınıfta toparlandıklarını düşünüyorum ve gözlemliyorum..."(K24)

Ders içi yapılan etkinliklerde yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin öğretmen adaylarında yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on bir öğretim elemanı, kısmen yeterli düzeyde geliştirildiğini belirten yedi öğretim elemanı bulunmaktadır. Yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin öğretmen adaylarında ders dışı etkinliklerle yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on bir, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini belirten üç öğretim elemanı bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine genel olarak bakıldığında yaklaşık yarıdan fazlasının ders içi ve ders dışı etkinliklerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin kazanılmasına/gelişmesine katkı sağladığını düşündükleri söylenebilir. Bu becerinin kazandırıldığı görüşünde olanların çoğu bu becerinin kazanılmasında hem ders içi hem de ders dışı etkinliklerin etkili olduğu görüşündedirler. Müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, PDR eğitimi, fen bilgisi eğitimi, eğitimde ölçme değerlendirme eğitimi ve yabancı dil eğitimi ABD’ndeki öğretim elemanları yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin ders içi etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı görüşünde hemfikirlidir. Müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, PDR eğitimi, sosyal bilgiler eğitimi, eğitimde ölçme değerlendirme eğitimi ve yabancı dil eğitimi ABD’ndeki öğretim elemanları ise ders dışı etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı görüşünde hemfikirlidir. Yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin kazanımına ilişkin öğretim elemanlarının bazılarının görüşleri şöyledir:

“...farklılaşıyor donanımlar tabii ki artıyor tabii ki yaşadıkları her şeyin kendilerine bir katkısı var deneyimledikleri her şeyin olumlu olumsuz yaşadıkları her deneyimin kendilerine katkısı var, yaşam becerilerini de katkısı var. Eleştirel düşünmelerine, yaratıcı düşüncelerine, iletişime...” (K16)

“...kendi bölümüm için söylersen evet çok ciddi ilerleme gösteriyor öğrenciler. Çünkü bizim alanımız da biz okul psikolojik danışmanı yetiştiriyoruz okulda çalışacak bir psikolojik danışmanın da bu yaşam becerilerinin çoğuna zaten çoktan sahip olmuş olması gerekiyor. Kendisi zaten aslına bakarsanız grup rehberliği ile öğrencilere bu yaşam becerilerini vermek durumunda dolayısıyla ben kendi bizim PDR için açıkçası öğrencilerde ciddi gelişme olduğunu düşünüyorum...” (K20)

Ders içi yapılan etkinliklerde öz farkındalık ve empati becerisinin öğretmen adaylarında yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on öğretim elemanı, kısmen yeterli düzeyde geliştirildiğini belirten dört öğretim elemanı bulunmaktadır. Öz farkındalık ve empati becerisinin öğretmen adaylarında ders dışı etkinliklerle yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on iki, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini belirten dört öğretim elemanı bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine genel olarak bakıldığında yaklaşık yarısının ders içi ve ders dışı etkinliklerin öz farkındalık

ve empati becerisinin kazanılmasına/gelişmesine katkı sağladığını düşündükleri söylenebilir. Bu becerinin kazandırıldığı görüşünde olanların çoğu bu becerinin kazanılmasında hem ders içi hem de ders dışı etkinliklerin etkili olduğu görüşündedirler. Müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, PDR eğitimi ve yabancı dil eğitimi ABD’ndaki öğretim elemanları öz farkındalık ve empati becerisinin ders içi etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı görüşünde hemfikirlerdir. Müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, PDR eğitimi, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, fen bilgisi eğitimi ve yabancı dil eğitimi ABD’ndaki öğretim elemanları ise ders dışı etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı görüşünde hemfikirlerdir. Öz farkındalık ve empati becerisinin kazanımına ilişkin öğretim elemanlarının bazıları bu görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“...öz farkındalık ve empati becerilerinin az olması bunu nerde görüyoruz işte bu otobüse binerken bir halk otobüsüne binerken bir saygı ya da şu beklemeye ya da işte birbirinin ne hissettiğini anlamada, ders içinde de görebiliyoruz birisi konuşurken diğerini sessizce dinlememe sözünü kesme tabi bu her öğrenci için geçerli değil o yüzden kısmen gelişir...” (K9)

“...ders dışı etkinliklerde belki bu öz farkındalık ve empati, iletişim, stresle duygularla başa çıkma bu becerileri geliştirdiğini düşünüyorum...” (K8)

Ders içi yapılan etkinliklerde iletişim becerisinin öğretmen adaylarında yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on dört öğretim elemanı, kısmen yeterli düzeyde geliştirildiğini belirten yedi öğretim elemanı bulunmaktadır. İletişim becerisinin öğretmen adaylarında ders dışı etkinliklerle yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on beş, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini belirten beş öğretim elemanı bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine genel olarak bakıldığında ders içi ve ders dışı etkinliklerin en fazla iletişim becerilerinin kazanılmasına/gelişmesine katkı sağladığını düşündükleri söylenebilir. Bu becerinin kazandırıldığı görüşünde olanların çoğu bu becerinin kazanılmasında hem ders içi hem de ders dışı etkinliklerin etkili olduğu görüşündedirler. Müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, PDR eğitimi, fen bilgisi eğitimi, eğitimde ölçme değerlendirme eğitimi ve yabancı dil eğitimi ABD’ndaki öğretim elemanları iletişim becerisinin ders içi etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı görüşünde hemfikirlerdir. Müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi, PDR eğitimi, fen bilgisi eğitimi, eğitimde ölçme değerlendirme eğitimi, yabancı dil eğitimi, eğitim yönetimi ve sosyal bilgiler eğitimi ABD’ndaki öğretim elemanları ise ders dışı etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı

görüşünde hemfikirlerdir. İletişim becerisinin kazanımına ilişkin öğretim elemanlarının bazıları bu görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“...sanki problem çözmeye olabilir çünkü pek çok problemle karşılaşabilirler dört yıllık süre içerisinde stresle ve duygularla başa çıkma olabilir, iletişim geliştirebilirler sonuçta pek çok ortamda bulunuyorlar ve bu ortamlarda başkalarıyla iletişime geçiyorlar...”(K11)

“...toplum içerisinde yaşarken ki karşılaşacağımız durumlar iletişim kurabilmek insanlarda tanışabilmek veya birlikte hareket edebilmek, birlikte eğlenebilmek birlikte ağlayabilmek yani sorunlarımız varsa bu sorunları birlikte çözebilmek dolayısıyla bütün bunlara baktığımızda birliktelik gerektirdiği için biz sadece kendi başımıza yada kendi sınıfımızda kendi yakınımızla arkadaşımızla değil bütün etkinliklerde bir toplum olarak birlikte hareket edebilmeyi başarabilmemiz lazım en azından buna yönelik olan becerilerimizi geliştirmede etkili olduğunu düşünüyorum...”(K14)

“...yaptığımız etkinliklerde ilk sunumlarını falan o ilk karşılaşma falan anlatıyor öğrenciler sonraki sunumları ve karşılaşmalarında bu iş onlar için biraz daha kolaylaşmış oluyor. Önce mikrofonu aldığı zaman sesi titriyor, bedeni titriyor. Farkındasın ama birkaç etkinlik sonra da rahat olduğunu görüyorsunuz bu benim doğrudan verdiğim eğitimin bir parçası olarak değil, yaşanan sürecin içerisinde kendisini geliştirmesine olanak sağlamanın bir sonucu ama bu da dolaylı olarak oluyor. Diğerleri gibi hem ders olarak hem etkinlik olarak birebir kazanımlar elde etmelerini fırsatını yaratıyoruz...”(K12)

Ders içi yapılan etkinliklerde stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin öğretmen adaylarında yeterli düzeyde kazanıldığını belirten dokuz öğretim elemanı, kısmen yeterli düzeyde geliştirildiğini belirten iki öğretim elemanı bulunmaktadır. Stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin öğretmen adaylarında ders dışı etkinliklerle yeterli düzeyde kazanıldığını belirten on, kısmen yeterli düzeyde geliştiğini belirten beş öğretim elemanı bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine genel olarak bakıldığında ders içi ve ders dışı etkinliklerin en az stresle ve duygularla başa çıkma becerilerinin kazanılmasına/gelişmesine katkı sağladığını düşündükleri söylenebilir. Müzik eğitimi, PDR eğitimi, Türkçe eğitimi ve yabancı dil eğitimi ABD’ndeki öğretim elemanları stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin ders içi etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı görüşünde hemfikirken: müzik eğitimi, okul öncesi eğitimi, PDR eğitimi, fen bilgisi eğitimi ve yabancı dil eğitimi ABD’ndeki öğretim elemanları ise ders dışı etkinliklerle öğretmen adaylarına kazandırıldığı görüşünde hemfikirlerdir. Stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin kazanımına ilişkin öğretim elemanlarının bazıları görüşleri şöyledir:

“...stres duygularla başa çıkma derse girdim ben 2 sene o dersi değil bu derste bu çocuklar stres ve duygularla baş ediyorlar diyebilir miyim yok öyle şey yine yaşam da bir travma yaşadığında bunların hepsi çöküyor zaten ama katkısı vardır diyebilirim. PDR öğrencilerine ne kadar katkı diye sorarsan yüzde 25’le geliyorsa onlar bir kere yüzde 75’e kadar çıkıyordur diyebiliriz...” (K25)

“...bence şey çok etkili son sınıfta KPSS olması öğrenciler biraz daha olumsuz etkiliyor işin gerçeği bütün verdiklerimizin yanı sıra artı bir stresle baş etme problem çıkarıyor onlara ciddi bir etki. Bir yandan KPSS çalışıp bir yandan bizim verdiğimiz derslere odaklanmaya çalışmaları bizim derslerimiz yaşam becerilerine çok yönelik. Kapananlarda oluyor isteksiz olan öğrenciler oluyor mesela çalışmalara katılmak istemeyen bunu mesela ülke politikasıyla da ilişkilendirebilirsiniz. KPSS probleminin olması yaşam becerileri gelişiminde ekstra bir problem öğrenciler için bir duraklama dönemi yaratıyor belki bazı öğrenciler bunu aşabiliyor ama bazı öğrenciler bunu aşamıyor hatta bazen çok iyi giden öğrenciler bile orada bocalıyor...” (K20)

Öğretim elemanları öğretmen adaylarının Eğitim Fakültesi’nde geçirdikleri dört yıllık sürecini düşündüklerinde; ders içi ve ders dışı etkinliklerle öğretmen adaylarında en çok iletişim becerisinin kazanıldığını/geliştiğini, en az ise stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin kazanıldığını/geliştiğini düşünmektedirler. Öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmelerin geneline bakıldığında iletişim becerisinin en kolay gözlenebilen beceri olması, stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin ise çok zor gözlendiğini belirttikleri için öğretmen adaylarında en az bu becerinin geliştiğini düşündükleri söylenebilir.

4.3. Öğretim Elemanlarının Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerilerini Değerlendirmelerine İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt problemine yönelik bulgular üç başlık altında aşağıda sunulmuştur.

4.3.1. Birinci sınıf öğretmen adaylarının yaşam becerileri yeterlilikleri (Beklentiler-mevcut durum). Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yirmi ikisi Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başlayan öğretmen adaylarının tüm yaşam becerilerine sahip olarak fakülteye gelmelerini beklediklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretim elemanlarından bazıları ise karar verme problem çözme (3), yaratıcı ve eleştirel düşünme (4), öz farkındalık ve empati (4), iletişim (4), stresle ve duygularla başa çıkma (1) becerilerine sahip olmalarını beklediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarının tüm yaşam becerilerine sahip olarak Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başlamaları gerektiğini düşünen öğretim elemanlarından bazıları bu görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“...iletişim becerilerine sahip olması gerekir, kesinlikle çocuk gelişimine hakim olması gerekir ya da burada okutulması gerekir o dersin problem çözmeye bir boyut da ihtiyacı olacak çünkü çocuklar çok farklı düzeylerde ve çocuklarla çalışacak. Yaratıcı olmasının en önemli beceri olduğuna inanıyorum çünkü her çocuğa göre uyarlama yapması

gerekıyor sınıfında bazen üstün yetenekli öğrenci alacak bazen de öğrenme güçlüğü ya da özel gereksinimi olan öğrenciler olacak, onlara uyarılama yapabilmesi için yaratıcı olması gerekiyor anında müdahale edebilmesi gerekiyor krize...” (K3)

“...öğretmen adayı aslında sonucunda öğretmen oluyor birçoğu diye düşündüğümüzde zaten günümüzdeki sıkıntı şey nitelikli öğretmen sıkıntısı sadece alan bilgisi yetmiyor. Karşınızdaki öğretmenin de istekli olması gerekiyor yani dersin yürütebilmesi için istekli olması gerekiyor... iletişim becerileri iyi öğrencilere ihtiyacımız var. Açamıyorsunuz çünkü burada öğrenciyi etkileşimli bir fakülte burası yani tahtaya geç anlat arkanı döndüğünde öğrenci görsün böyle iş yok bizde yani tahta yazmıyoruz hep konuşuyoruz. Karşınızdaki öğrenciye soru sorup cevap alamayınca sizin de motivasyonunuz düşüyor. Konuşabilen, kendini ifade edebilen, sizinle tartışabilen öğrenciye ihtiyacımız var...” (K23)

“...bu yaşam, becerinin hepsi olmalı çünkü şuanda bunlardan yoksun olduğunda gerçekten çok zorlanırsınız karar verme becerisine sahip olmamak, büyük bir sıkıntıyı veren bir problemle karşılaştığı problemi nasıl çözeceğini de strateji üretemiyorsun ya da eleştirel hiç düşünemiyorsun her şey kabul etmek anlamına gelir. bu reddetmek anlamına gelir, yaratıcılık yani hepsinin olması gerekiyor bence hepsi hepsi bulması gerekiyor, kazanmış olması gerekiyor artık çünkü 18 yaşına gelmiş biri artık bir birey veya çocuk değil yetişkin ve bu yaşam becerilere sahip olarak gelmiş olması gerekir tabii istenilen bir yani insan insanı genç yetişkinlik genç bir birey oluyor bu yani çok ileri düzeyde olmayabilir ama tabii bir miktar olması gerekiyor...” (K26)

“...bütün yaşam becerilerine sahip olarak gelsin isteriz ama tabii 17 18 yaşında geldiklerini düşünürsek ya küçük de bir yaş tabii bu becerilerin birçoğunu hani sahip olamıyorlar...” (K11)

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından birkaçı öğretmen adaylarının bazı becerileri kazanarak birinci sınıfa başlamaları gerektiğini, bazı becerileri ise üniversitede kazanabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bütün becerilere sahip olarak fakülteye gelmelerinin gelişimleri açısından çok daha olumlu olacağını fakat olmaması durumunda da bu becerilerin üniversitede geçirilen dört yıllık süre içinde gelişebileceğini belirtmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren bazı öğretim elemanlarının ifadeleri şu şekildedir:

“...iletişim becerilerinin iyi olmasını isterim. Yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi belki benim için ikinci kriter olabilir yada belki öz farkındalık ve empati neticesinde burada ki iletişimi arkadaşlarıyla sağlıklı iletişim kurabilmesi için önce kendinin farkında olması gerekiyor, arkadaşlarını da anlayabilmesi gerekiyor. İşin bir de sosyal boyutu var, karar verme, problem çözme herkeste olması gereken nitelikler yani bunlar çok erken yaşlarda aslında kazandırmış olması gerektiğini düşünüyorum. Bunlar temel şeyler ne diğerleri belki zaman içinde geliştirilebilir. Stresle ve duygularla başa çıkma becerisini burada geliştirebilir çünkü çok ciddi tecrübeler yaşıyorlar, aileden uzakta, ondan öncesini daha korunaklı bir ortamda var. Şöyle genel olarak düşündüğümüzde geri kalanlar burada gelişecektir zaten diye düşünüyorum ...” (K19)

“...hangi fakülteye niye geldiğini, ne amaçla geldiğini bilmesi gerekiyor ki o donanımları üniversitede geçirdiği 4 yıllık süre boyunca ne şekilde çıkacağını ne olacağını neye dönüşeceğini bilmesi gerekir. Öğretmen olacak, iletişimi iyi olacak. Yaratıcılığı çok iyi olacak. Neden çünkü farklı bir mekana gittiği zaman hem fiziksel şartlar hem işte her türlü donanıma düşünün, bunların olacağı ya da olmayacağı bir ortama gidecek, tamamen branşını zenginleştirmek, onunla ilgili farklı şeyler yapmak, tamamen kendi donanımı artık yaratıcılığıyla alakalı bakarsınız işte dersiniz materyal yoktur işte çocuklar müzik yapacaklar efendim neyden müzik yapacaklar, ritim

tutacaklar işte birisi başka bir şey olacak onu zenginleştirmek tamamen aslında hayali ile alakalı ve kullanacağı materyali...”(K16)

“...hayalindeki öğrenci üniversiteye geldiği zaman sorgulayabilen öğrencidir yani merak ettiklerini kendisi araştırabilen, araştırdıkları neticesinde elde ettiklerini akranlarıyla sosyal çevresi ile paylaşabilen daha sonrasında irdeleyebilen doğru mudur yanlış mıdır sorgulayabilen ve bütün bunlar çerçevesinde yaptığı araştırmalar sorgulamalar çerçevesinde bir konuyu tartışabilen öğrenci...”(K14)

“...karar verme becerisine sahip olmalı niye çünkü karar verip de geldi eğer kendi isteğimle bu kararı gelmediyse sıkıntı var buna sahip olmalı. İkinci problem çözme becerisine sahip olmaları niye? Şimdi buraya geliyorsun artık hem okulla ilgili hem yaşamla ilgili bambaşka bir yerdesin karşılaştığı bütün problemleri annem babam ve ya işte artık oradaki durumuna göre abin amcan falan neyse çözmeyecek sen çözeceksin değil mi? Yaratıcılık ve eleştirel düşünmeyi bir kazandırabiliriz gelirken buna sahip olmasa da olur bu zaten biz okuma dersi en fazla kazanılan beceri. İletişim burada yepyeni hep insanlarla karşılaşacak, daha önce 10 yıldır 15 yıldır iki arkadaşıyla defalarca etkinlik yaptığı top oynadığı veya başka işler yaptı arkadaşıyla o samimiyet içerisinde olamayacağı insanlarla karşılaşacak. Becerin yoksa böyle bakar durursun artık değil mi? çok önemli. Üçüncüsü empati kuracak, niye orada kendi çevresinde veya köyden gelmiş 20 kişilik arkadaş çevren herkes onu tanıyor doğal olarak empati süreci vardır ama burada ilk defa karşılaştığı insana karşı empati kuracak mı? Yurtta aynı odayı paylaşıyor, onu kitap okurken ışığı söndürme ışığı yak veya başka bir çalışma durumunda onunda sınavı vardır, biraz anlayış gösteriyim diyebilecek mi ya da onun dediği olacak benim dediğim olacak çatışmasını yaşayacak bunları aşabilmek çok önemli, empatiye çok sahip olması gerekli. Stres ve duygularla başa çıkma becerisi çok yüksek olmalı çünkü stresi çok olacak yepyeni bir ortam, bunlarla ilgili söyleyeceklerim bu ama yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi biz burada fazlasıyla veririz, dersimizde bizim için fazlasıyla geliyor...” (K12)

Araştırmaya katılan öğretim elemanları Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başlayan öğretmen adaylarının karar verme problem çözme (8), yaratıcı ve eleştirel düşünme (3), öz farkındalık ve empati (3), iletişim (13), stresle ve duygularla başa çıkma (3) becerilerine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Birinci sınıfa başlayan öğretmen adaylarının bu becerilerin hiçbirine sahip olmadıklarını belirten on iki öğretim elemanı bulunmaktadır. Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başlayan öğretmen adaylarından bazı becerilerin var olduğunu düşünen öğretim elemanlarından bazıları bu görüşlerini şöyle belirtmiştir:

“...ilk kez birinci sınıflara girdim bu sene çoğunun yaratıcılıkları iyi ama hani 2, 3 ve 4 sınıflara göre kıyaslarsak fazlasıyla yaratıcı buluyorum onları. Empatileri de var şey yani diğerleri mesela günaydın şey demez ama onlar her hafta bana nasıl olduğumu soruyorlar. Bilmiyorum sınav sistemiyle mi alakalı ya da daha isteyerek mi bilincinde olarak mı geldiler bilmiyorum ama 2, 3 ve 4 sınıflara göre bu özelliklerin birçoğuna sahipler. Kendi performanslarını da farkındalar, problem çözme becerileri de var ve rahat iletişim kurabiliyorlar ve dolayısıyla 4'lerden ya da 3'lerden daha iyi ya da 2'lerden. Belki stresle başa çıkma boyutunu da birazcık geri planda kalabilirler, o da yeni bir ortama alışma sürecinde oldukları için hayata tutunma açısından normal yani kaygı düzeylerinin yüksek olması...” (K3)

“...iletişim şu anki gençlerde bir miktar iyi gibi görüyorum ama bunun kötü olduğunu söyleyenler de var...” (K7)

“...belki iletişim vardır, çok da iyi olduğunu düşünmüyorum yok yani çoğu yok çok stresli ve çok sınav odaklı oldukları için problem çözme empati yapmayı ve eleştirel

düşünmeyi filan sıfır yani hiç biri yok işte burada o yüzden biz daha çok uğraşıyoruz diye düşünüyorum...” (K24)

“...yaratıcı ve eleştirel düşünme baya bir diplerde yok yani yok iletişim kendilerini çok iyi ifade edemiyorlar. Yani 10 dakika konuşsa bir dakikalık bir şeyi aslında anlatıyor diyebilirim. Yani karşı tarafı tam istediğini net bir şekilde aktaramıyor. Karar verme, problem çözme zaten belki bunların içinde belki o olabilir diğerlerinden daha iyidir. Kendilerinin farkında değiller bence şuan bizim matematikçiler böyle çok hani ben onları biraz siz matematikçisiniz bir şey yapmaya çalışıyorum iyi seçilerek geldiniz biraz böyle hani gaz verme denir belki ama yani nasıl diyeyim çok kendilerinin farkında değiller, üniversitede oldukların farkında değiller hala liseli gibi davrananlar var bu stres ve duygu ile başa çıkma konusunda açıkçası hiç bilmiyorum yani ne durumdalar...” (K22)

“...iletişim gene iyi diyebiliriz çünkü müzik bölümü öğrencileri biraz daha dışa dönük oluyor, daha iletişimi kuvvetli oluyorlar, farkındalık ve empati, yaratıcı ve eleştirel düşünme bunları zaman içinde gözlemleyebiliriz diye düşündüm. Eleştirel düşünme bunu anlamak için belki biraz hani birkaç ay zaman geçmesi gerekebilir. İletişim kuruyoruz sonuçta orada kendini güzel ifade edebiliyorlar bu şekilde...” (K11)

Öğretim elemanlarından bu konuda görüş bildirenlerin Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başlayan öğretmen adaylarından beklentileri ve var olan durum arasındaki farkın sebeplerine bakıldığında; ailelerin bilinçsizliği ve çocuk yetiştirme tutumları (6), eğitim sistemi (4), öğretmen adaylarının daha önceki eğitim hayatı (2), öğretmen adaylarının kendi sabit fikirleri (1) yer almaktadır.

Öğretmen adaylarından Eğitim Fakültesi birinci sınıfa gelirken beklenen ve mevcut durum arasındaki farkın sebeplerinden en çok belirtileni ailelerin bilinçsizliği ve çocuk yetiştirme tutumlarıdır. Bu yönde görüş bildiren öğretim elemanlarından bazıları şunları belirtmiştir:

“...ailelerinin sosyokültürel yapısı yüksektir ailenin desteğiyle çocuk birçok donanımı kazanmıştır ama onun dışında kırsal kesimlerden gelen maalesef çocuklarda ciddi anlamda bir eksiklik var. Marmara'daki öğrenci profilini de gördüm ciddi anlamda. Öğrenciler atölyede oturup kitap okuyorlar çünkü onu kazanmış davranış olarak kazanmış. Biz burada 4 yıllık süreç içerisinde kazandıramayız. Yani ite kaka belki biraz bir şeyler verebiliriz ama bu çok büyük bir etken bence sosyal, kültürel anlamda özellikle sanat eğitimcisi olacak bireylerin bu anlamda gelişmiş olması bence çok önemli...” (K2)

“...ebeveynlerin rolü çok büyük sen sus sen bilmezsin dediyse iletişimi zayıftır. Ergenlik dönemini atlattıysa sancılı olduysa iletişimi zayıf olabilir tabii. Aileden birini kaybetmiş olmak iletişimlerini artırır çünkü birçok yükü size yüklemiştir küçük yaşta ve artık birçok şey sizin sorumluluğunuzda dönmeye başlar mecburen iletişiminiz gelişir. Bazen coğrafyanın iletişimi vardır, kimi toplumlar çok iletişime açıkken kimileri değildir, bazı insanlar sıcaktır konuşkandır hemen söze girer hemen tanışabilir, kimileri böyle değildir. Kişinin yaşamış olduğu travma içe kapanık yapmış olur, bu da kişilerin yaşadığı geçmiş yaşantılar olur fen bilgisi öğretmenliği yazmak buraya gelmekle değişen bir şey değil bence yani fen öğretmenliği okuyanlarla, iktisat okuyanların iletişim becerileri ya da motivasyonları yada empati yetenekleri arasında anlamlı bir fark var mıdır hiç zannetmiyorum bu tamamen kişilerin hangi şartlarda nasıl geldikleri geçmiş yaşantılarıyla ilgili...” (K15)

“...ailesine çok bağımlı yetişen bir nesil yetiştirdiğimizi düşünüyorum, kendim de anneyim, bunun da farkına varıyorum. Daha ayakkabısını bağlamayı 6 yaşında

bekleyen bir çocuk ya da işte bu şekilde yetiştirdiğimizde Türklerin hani bu kaygısı olduğu için nasıl anlatayım her şeyini yapıyoruz yemeğini önüne koyuyoruz ya da işte kaldırıyoruz. Hâlbuki Montessori'de günlük yaşam becerilerine çok önem veren bir düşünür mesela onun çocuk eğitiminde ne var kendi bulaşıklarını yıkacak çocuk, kendi servisini kendi yapacak hepsini kendi yapacak. Kendi seçtiğini kendisi seçtiği kadarıyla yemek yiyecek işte biz böyle yetiştirmedik için çocuğu. Aslında aileden biz direk almıyoruz ki çocukları üniversite ve lise okumuş, zaten üniversiteye geldiğinde belirli bir kalıp düşüncesi var ama ben ne yaparsam yapayım annem babam beni çok seviyor, her şeyimi kabul eder. Benim problem çözmeme gerek yok problemi çözen benim adıma karar veren, çözen ya da işte benim açımdan eleştirel düşünen bir veli var ama buraya gelince bir boşluğa düşüyor, boşlukla bocalarken bir an da akademik bilgi akışı sağlanıyor...” (K9)

“...bu becerilerin çok erken yaşlarda aslında kazandırmış olması gerektiğini düşünüyorum. Bunlar temel şeyler ne diğerleri belki zaman içinde geliştirilebilir, işte stresle ve duygularla başa çıkma burada çünkü çok ciddi tecrübeler yaşıyorlar, aileden uzakta, ondan öncesinde daha korunaklı bir ortamda var onlar için...” (K19)

“...şimdiye kadar hep ailelerini yanındalar ailelerinden destek aldılar sosyal destekler çok yüksekti. Şimdi üniversiteye başladılar yalnızlar ve tek başlarına karar vermeleri gerekiyor karar verme konusunda sıkıntı yaşıyorlar. Özgürce karar verme konusunda sıkıntı yaşıyor bu öğrenciler. Bağımsız olmayı beceremeyen çok fazla bağımsız olabilmeye becerisine sahip olmalı çünkü hep yanında bir arkadaşı olsun istiyor. Hep ona alışmış bağımlı yaşamaya alışmış bağımsız olurken de arkadaş ilişkilerine şey yapamıyor mesela 3 kişi olamıyor iki kişi çok iyi arkadaşken yanına bir 3 kişi gelince genelde sorun çıkıyor...” (K20)

“...özellikle ailelerin çocuk geliştirme tutumlarında ki artık çocuğa çok fazla sorumluluk vermeme işte her şey ben senin yerine yaparım, ben senin yerine düşünürüm şeklindeki yapıdan dolayı kendi kararı verebilecek, problemi çözebilecek boyutta beceriye kesinlikle sahip değil. Sürekli 1. sınıfa girdiğinizde böyle yumurtadan çıkmış civciv şekliyleder yani birinci sınıfta çocuk kendisinin farkında değil...” (K21)

Öğretmen adaylarından Eğitim Fakültesi birinci sınıfa gelirken beklenen ve mevcut durum arasındaki farkın sebeplerinden bir diğeri de eğitim sistemidir. Bu yönde görüş bildiren öğretim elemanlarından bazıları şunları belirtmiştir:

“...eğitim sistemi bu kadar eğitimin içinde yer alan birisi olarak eğitim sisteminde bir veli olarak deyim kendimi bu kadar çaresiz hissedeceğimi hiç düşünmemiştim ama hissettim. Yani ben işte 4 yaşında başladı okula 4 yıl boyunca ne bileyim o eleştirel düşünsün sorgulasın kendi yaratsın işte problem çözsün yani bunların bir çoğu ona yaptırmak için kendim için tabii ki bunların ne kadar yaptırabildim tartışılır ama en azından kendime kaygı edindiğim noktalardan biriyken bir anda eğitim sisteminin içine girince çocuğun hayır senin eleştirel düşünmeye gerek yok, en yaratıcı düşünmene gerek yok al sana resim vereyim bunun için boya denilen işte sen keserken kendine göre değil kendi işte yaratıcılığına göre değil benim belirlediğim sınırların içerisinde bu kağıdı kes yani bunun çok küçük şeyler bunlar ama bir daha ana okuldan, çocuğun hayatının büyük bir kısmını okulda böyle geçtiğini düşününce kendinizi sorguluyorsunuz...” (K4)

“... bizim eğitim sistemimizin zaten eleştirel düşünmelerini geliştirebileceği hiç bir şey yok. Bu beceriyi kazanabildiğimizi düşünmüyorum. Biz genelde sus konuşma gibi özgür olmayan bir aile ve okul ortamında yetişiyoruz. Şimdi ki öğrenciler daha özgür ama sınırlı ve ukalalar. Ve hazır bilgiye erişen bir nesil var bu eleştirel düşünmeyi yok eder bizim hiçbir öğrencimizin böyle bir becerisi yok. Sekiz on yıl önceki öğrencilerimizin bu becerileri çok daha iyiydi, tartışmıyoruz bile şimdiki öğrencilerimizle...” (K17)

Öğretmen adaylarından Eğitim Fakültesi birinci sınıfa gelirken beklenen ve mevcut durum arasındaki farkın sebeplerinden birisi öğretmen adaylarının daha önceki

eğitim hayatıdır. Bu yönde görüş bildiren öğretim elemanlarından bazıları bu görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“...yaratıcı, eleştirel düşünme ve lise de çok yani ufak düzeyde geliştirilebilir mi evet iyi öğretmenlerle olur ama işte monoton öğretmenlere de çok geliştirilebileceğini düşünüyorum ben en çok bu liseler de yani olursa tabii süper olur, niye olmasın? Yaratıcı ve eleştirel düşünme ya fark ediyor hani nasıl iyi bir okuldan gelen öğrenci fark ediyor yani mesela ortaokul da farklı uygulamalar yapan öğrenciler farklı şeyler söyleyebiliyorlar fark ediyorsunuz. Benim sorduğum da böyle çok ilginç öğretmenleri olan farklı uygulamalar yapan öğretmenleri olan öğretmen adayları var, onlar kendini belli ediyor...” (K22)

“...ilkokul ortaokulda o donanımı almışsa onlar daha fazla bu dediklerimi yapabiliyorlar. Değilse çoğunun tek şeyi var, bir an önce hayata atılmak derse geçmek dersi en kısa yoldan nasıl geçerim öğrenmek değil de bir an önce okulu nasıl bitirebilirim...” (K18)

Öğretim elemanlarından birisi Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başlarken beklenen ve mevcut durum arasındaki farkın sebebinin öğretmen adaylarının kendi sabit fikirleri olduğunu belirtmiştir. Bu öğretim elemanı şunları belirtmiştir:

“...öğrenmek istemiyormuş gibi geliyor bana bir şey söylüyorsun almıyor, almak istemiyor, tamamen kapatmış oluyor kendini aslında bıraksa öğrenecek. Onu da öğrenerek gelmelerini çok isterdim yani burası onlar için iyi bir şey hocaların da onların kötülüğünü istemediğini, işte burada üniversitede gelişebileceklerini ve bazı şeylerin değişebileceğini, değişmesinin iyi olacağını işte bu müzik zevkinde de olduğu gibi hala mesela arabesk dinlemekten keyif alıyor. Diyorum ki bak seni kötü etkiliyor onu değiştirmek istemiyor yani öyle devam etmek istiyor...”(K10)

Yukarıda da belirtildiği gibi öğretim elemanları Eğitim Fakültesine başlayan öğretmen adaylarının sahip oldukları yaşam becerilerine yönelik beklentileri oldukça yüksek olmasına rağmen, mevcut durum değerlendirildiğinde Eğitim Fakültesine yeni başlayan öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin oldukça yetersiz olduğunu düşündükleri görülmektedir.

4.3.2. Eğitim Fakültesi’nden mezun olan öğretmen adaylarının yaşam becerileri yeterlilikleri (Beklentiler-mevcut durum). Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tamamı 21. yüzyıl bağlamında Eğitim Fakültesi’nden mezun olan öğretmen adaylarının tüm yaşam becerilerine yeterli düzeyde sahip olarak mezun olmaları gerektiğini belirtmektedirler. Öğretim elemanlarından bazıları bu görüşlerini şöyle belirtmektedir:

“...bunların hepsine başkasına aktarabilecek düzeyde sahip olmalı. Yani kendi yeterliliği artık geçti, burada kendine yetecek bir de bunun altyapısını bilimsel altyapısını bilecek ya da araştırabilecek mutlaka bunu aktarma düzeyine gelmesi gerekiyor. Araştırma ve becerisi yok sorgulama becerisi yok mesela çocuklarını sorgulama becerisi olmayan kendine eleştirel düşünmüyor, ben buna karşıt eleştirel

diyorum. Yani karşıt eleştirir, kendi hakkında eleştirel bir yaklaşımla farkına varması yaratıcılık mesela şu özelliklerle yaratıcılık ve eleştirel düşünme olsa birbirini destekleyecek temelde bunların olması...” (K13)

“...İletişim her şeyden önce. Bunların çoğunlukla öğretmenlik mesleğini devam ettireceğini düşünürsek insanlara yardım becerisi çünkü insanlarla bir arada olacak her şeyden önce iletişim becerisi olması lazım. Çatışma çözme becerisi olması lazım öğretmenlerde çünkü sınıf içerisinde öğrencilerle beraber olacaksa öğrenciler arasında yaşanan çatışmaları nasıl çözeceğine dair rol model olmalı. Lider olmalı iyi lider olmalı sınıfının lideri olacak sonuçta çalışıyorsa eğer. Grupla çalışma becerisi olmalı çünkü zümresi var mesela onun birlikte çalışacağı öğretmenler var dolayısıyla birbirlerini koordine etme becerileri olmalı özellikle bizim psikolojik danışman adayları için telepatik becerisi olmalı yani görüşme becerisine sahip olmalı bir veli geldiğinde bir öğrenci geldiğinde nasıl görüşeceğini bilmeli...” (K20)

“...bunların hepsi çok önemli, sıralama açısından bir defa iletişim becerileri çok iyi olması gerekiyor zaten. 21. yüzyılda biliyorsunuz iletişim yüzyılı ondan sonra kesinlikle yaratıcılık çok önemli çünkü Türkçe dersi dil ve metinler üzerinden yaratıcı okuma gerektiren yatışlar gerektiren bir şey bu çok önemli bu ikisini en başa koyarım. Okullar da bir dolu problemle karşılaşacaklar kendileriyle ilgili bir problemle karşılaşacaklar. Okullarda bir dolu stresle karşılaşacaklar bunlar önemsiz diyemem. Ama çok fazla sorumluluk almadıkları için ya da sorumluluk alabilecekleri bir ortam olmadığı için atanan öğrenciler için atanmayanlar için değil atanan öğrenciler için karar verme konusu belki de arkada kalabilir ama tersini düşünelim. Şimdi özel sektörde çalışacak veya girişimcilik yapacak burada karar verme konusunda doğru zaman doğru iş, doğru planlama kararları verebilmesi son derece önemli hale gelecek yani koşullara göre değişiyor bunlar...” (K12)

“...teknolojiyi çok iyi kullanması lazım. İngilizce çok iyi bilmesi gerektiğine inanıyorum ben çünkü güzel yayınlar kendi alanına katabileceği çalışmalar daha çok İngilizce yapıyor. Literatür taramayı bilmesi gerektiğine inanıyorum. Deneysel çalışmalar yürütülecek asla bilimsel araştırma yöntemleri dersinin temelinde ki alıyorlar zaten o dersi temel becerilerin hepsine sahip olması gerektiğine inanıyorum ki deneysel olarak öte bilimsel dayanakları olan öğretim ve uygulamaları yapabilsin sınıfında. Onun dışında da çocuk gelişimi açısından bilgisinin olması gerektiğine inanıyorum...” (K3)

“...hepsinin olması gerekir iletişimin iyi olması, kendini tanıması, farkındalığın yüksek olması empatisi her şeyden önce dediğim gibi sevgi yani olmazsa olmuyor çünkü insan sevdiği şey için çaba harcar sevmediği bir şey için harcamaz kafa yormaz. Tavuk mu, yumurta mı olayı var ya yaşam becerilerimi acaba onları mutlu ediyor istekli kılıyor yoksa isteklerimi o yaşam becerilerini artırıyor. Birbirini çok etkiliyor ...” (K6)

Öğretim elemanları 21. yüzyıl bağlamında Eğitim Fakültesi'nden mezun olan bir öğretmenin bu yaşam becerilerinin tümüne yeterli ve hatta başkalarına aktarabilecek kadar iyi düzeyde sahip olmaları gerektiğini düşünmektedirler. Öğretim elemanlarının genel ifadelerine bakıldığında ise mezun olan öğretmen adayları mesleğini sevmeli ve lider olabilmelidir.

Öğretim elemanları öğretmenlik mesleği için; karar verme problem çözme (2), yaratıcı ve eleştirel düşünme (5), öz farkındalık ve empati (5), iletişim (12), stresle ve duygularla başa çıkma (2) becerilerini olmazsa olmaz beceriler olarak görürken, on öğretim elemanına göre bu becerilerin hepsi öğretmenlik mesleği için olmazsa olmazdır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından on kişi Eğitim Fakültesi'nden mezun olan öğretmen adayların bu yaşam becerilerinin hepsine yeterli düzeyde sahip olarak mezun olduklarını düşünmektedirler. Diğer bazı öğretim elemanları Eğitim Fakültesi'nden mezun olan öğretmen adaylarının yaşam becerilerinden karar verme problem çözme (2), yaratıcı ve eleştirel düşünme (1), öz farkındalık ve empati (3), iletişim (3) becerilerine sahip olduklarını düşünmektedirler. Öğretmen adaylarının bu becerilerin hiç birine yeterli düzeyde sahip olmadan mezun olduklarını düşünen beş öğretim elemanı bulunmaktadır. Altı öğretim elemanı ise bu konuda yorum yapabilmek için çeşitli ölçütlerle öğretmen adaylarının yeterliliğine bakılması gerektiğini ya da uygulama anında onların yanında olup gözlemlenmeleri sonucu böyle bir yorum yapabileceklerini belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarının tüm yaşam becerilerine sahip olarak Eğitim Fakültesi'nden mezun olduklarını düşünen bazı öğretim elemanları bu görüşlerini şöyle ifade etmektedir:

“...bizim şöyle bir gerçeğimiz var: diploma almak ve atanabilmek için meslek sahibi olabilmek için okul öncesi eğitimi tercih eden çok kişi var. Bizim şansımız şu istemeyerek dahi gelse bu bölüme işte ama elimde bir belge olsun diye gelse bile dönem içerisinde yapılan etkinliklerle derslerle ve uygulamalarla bu öğrencilerimiz bu mesleği seven kişilere dönüşüyor. Öncesinde işte farklı bölümleri tercih ettiklerini söylüyorlar. İstediklerini buraya geldiklerinde hayal kırıklığına uğradıklarını ama işte dersler devam ettikçe de farklılaştığını bunu kendileri söylüyorlar. O nedenle işte Üniversite'nin kattıkları var ya gerçekten çok şey katıyor bir boyutu...”(K6)

“...Yani mesleklerini yapabilecek kadar yeterli seviyeye geliyorlar hepsi için tabii yine geçerli değil genel olarak. Ama o seviyeye geliyorlar özellikle eğitim bilimleri dersinin çok faydalı olduğunu düşünüyorum...” (K1)

“...Öğrencilerin genellikle bu becerilere sahip olarak geçtiklerini düşünüyorum. PDR olarak diğerlerine bir şey diyemem çünkü aldığımız dönütlerde Milli Eğitim'de çalışan yaşadığımız şehirde ve yakın illerde müdürleri de öğretmen arkadaşları hatta bazen Milli Eğitim'den bile geliyorlar duyuyorum ben çok güzel yetiştirmişsiniz rehber öğretmenimizin. Çünkü bizim alanımız da bir önyargı var PDR ye ilişkin Rehber öğretmenler genelde çalışmıyorlar gibi bir önyargı var...” (K20)

“...bizim fakültemizden öğretim kadrosunun iyi olması biraz daha dediğim gibi donanımın iyi olması, gelen öğrencinin niteliğinin de iyi olması ben inanıyorum yine de eksikleri olabilir, mutlaka vardır ama burayı bitiren öğrenci az çok yaşam becerilerini almış, kazanmış öğrencidir...”(K18)

Öğretmen adaylarının yaşam becerilerinden bazılarında sahip olarak Eğitim Fakültesi'nden mezun olduklarını düşünen bazı öğretim elemanları şunları belirtmiştir:

“...çıkıtı olarak baktığımda, yani bu iş deneyim işi ben burada 4 sene de teorik olarak anlatılan bir not geçmek için yapılan bir çabanın öğrencilerinden bakıyorum hocalar her ne kadar böyle yapması da çok kazanarak gittiklerini düşünmüyorum. Bazı dersler yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme bakımından çok yönlendiriyor, iletişim,

empati ve stres açısından iyi yönde ayrıldıklarını düşünüyorum. Çok da gözlemlemedim açıkçası ama tahminim böyle...” (K23)

“...karar verme problem çözmedir sanırım dediğim gibi artık bir karar vermek zorunda olması, o problemi çözmek zorunda olması o sorumluluk artışı onu biraz da olumlu yönde etkiliyor. Yani sorumluluklar arttıkça veya o konuyla ilgili yani nasıl derler son duruma geldikçe o becerileri geliştirmek zorunda kalıyorlar...” (K21)

“...mezun olurken ben açıkçası iletişimi iyi hatta biraz fazla iyi olur yani yaratıcı ve eleştirel düşünmeyle ilgili geldiği nokta bakımından bir şey diyemem ama öncesiyle arasında çok fark olduğu konusunda çok ciddi şeyler söyleyebilirim. Stresle ilgili durumlarda çok deneyimlemiyoruz biz göremiyoruz ama en azından kendi ilişkileri üzerinden bakacak olursak, bu konuda da iyiler. Öğretmenlikle ilgili ciddi bir farkındalık sahibi olarak yetişiyorlar. Empati ve karar vermeyle ilgili açıkçası çok bir şey söyleyemeyeceğim...” (K12)

“...Şu anda 4. Sınıfta bir grubum var. Onlar adına konuşabilirim bir de üçlerdekindi tahmini konuşabilirim farkındalık ve empati var onlarda. Yeterli olduğunu düşünüyorum ama eksik yerleri illaki vardır ama şu anda en azından yeterli düzeyde çıkarmak için baya bir çabalyoruz. Dörtler de kesinlikle yeterli emek verdiğimiz ayrı bir grup vardı benim öğretmenlik uygulama grubum orada müthiş bir empati bombardımanı var çünkü bizzat sahaya gidiyorlar uygulamalarıyla bizim konuşmalarımızı bütünleştirdiğimiz için orada beceriler emin olun kesinlikle geliyor...” (K7)

Öğretmen adaylarının hiçbir yaşam becerisini yeterli düzeyde kazanmadan Eğitim Fakültesi’nden mezun olduklarını düşünen bazı öğretim elemanları şunları belirtmiştir:

“...kendileri de söylüyorlar bunu mezun olduktan sonra atandıkları zaman bu becerilerin yetersiz olduğunu. Oranlarsak eğer sadece tabii bunu Eğitim Fakültesi’ne, hani şey gibi günah keçisi şey yapmamak lazım fakülteyi ve günah keçisi belirlemek lazım. Çünkü bu dediğim gibi anaokulundan gelen bir şey bebeklik döneminde iki yaştan başlayan bir süreç o nedenle herkesin yaşam koşulları farklı. Yani bazıları bu becerileri tam sahip mezun olabilir, bazıları ise yarı yarıyadır. Bunu değerlendirmek çok şey değil ama genel olarak bakacak olursak bence çok yeterli değil, yeterli değil ya şu konuda gerçekten çok yetersiz, mezun oluyorlar...” (K2)

“...öğretmen adayları bu becerilerin hiçbirine sahip değil. Yani biz iyi bu konuda çok iyi yetiştirebiliyoruz diyemem ama şöyle de bir şey var biraz daha süreç içinde öğreniyorlar bu becerileri. Her şeyi biz burada öğrettik buradan gitti bu beceriler üniversitede öğrenilecek ve üniversitede öğrenmezse öğrenilmez diye bir şey yok ama hani bir katkısı olur yani önemli bir kriter ama bunun üzerine öğretmen çünkü burası burayı da öğrendi bence yani buradaki durum da orası biraz farklı orada kendini adapte etmesi lazım bu yeni koşullara yeni durumlar...” (K22)

“...Ortalamadan bahsedeceksek eksikliklerin olduğunu düşünüyorum. Ancak uç noktalara baktığımız zaman gerçekten olması gerektiği gibi bir öğretmen olarak buradan ayrılmış öğrencilerimiz de var, bunun tam tersi hiç alakasız olarak da mezun olan öğrencilerimizin de olduğunu görüyorum genel itibarıyla baktığımız zaman illaki eksikliklerimiz bizim eksiklerimiz vardır. Mezun olan öğrencilere baktığımızda alabilecekleri kadar burada almayarak mezun olduklarını görüyoruz...” (K14)

Yukarıda açıklanan görüşlere genel olarak bakıldığında; öğretim elemanlarının Eğitim Fakültesi’nden mezun olurken öğretmen adaylarının sahip olduğu yaşam becerileri konusunda farklı görüşlere sahip oldukları dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarının tüm yaşam becerilerine yeterli düzeyde sahip olarak mezun olduğu

görüşünde olan on öğretim elemanı varken, beş öğretim elemanı hiçbir yaşam becerisine yeterli düzeyde sahip olmadan mezun olduklarını, bazı öğretim elemanları ise yaşam becerilerinden bazılarında sahip bazılarında ise sahip olmadan mezun olduklarını düşünmektedirler. Bunun yanı sıra altı öğretim elemanı ise bu durumu değerlendirebilecek yeterli gözleme sahip olmadıkları için yorum yapmamışlardır.

4.3.3. Yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik öneriler. Öğretim elemanlarının Eğitim Fakültesi'nde öğretmen adaylarının yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik önerilerine bakıldığında çok sayıda farklı öneride buldukları görülmektedir. Öğretim elemanlarının önerileri Tablo 8'de özetlenmiştir.

Tablo 8.

Yaşam Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Öneriler

Öneriler	f
Üniversitede yapılan sosyal-kültürel etkinlikler arttırılmalı	10
Üniversitede bilimsel faaliyetler arttırılmalı	7
Uygulamalı ders saatleri arttırılmalı	6
Öğrenci toplulukları aktif hale getirilmeli ve öğrenciler yönlendirilmeli	4
Fiziksel koşullar iyileştirilmeli	4
Yaşam becerileri adlı ortak bir ders olmalı	4
Uygulama okulu açılmalı	3
Öğretim elemanlarına yaşam becerilerine yönelik eğitimler verilmeli	3
Ders programlarının içeriğine yaşam becerileri dahil edilmeli	2
Öğretmen adaylarının motivasyonları arttırılmalı	2
Öğretmenlik uygulaması ders saatleri arttırılmalı	2
Eğitim Fakültelerine öğretmen adayı alım kriterleri değiştirilmeli	2
Öğretim elemanlarının niteliği arttırılmalı	1
Ders süreleri arttırılmalı	1
Eğitim Fakültesi altı yıl olmalı	1
Okullardaki öğrencilerin yaşam becerileri gelişimini sınırlayan faktörler ortadan kaldırılmalı	1
Pedagojik Formasyon programı kaldırılmalı	1
PDR ABD öğretmen adaylarının yaşam becerilerini destekleyici eğitimler düzenleyebilir	1
Öğretmen adayları kendilerini geliştirmeye yönelik etkinliklere katılmalı	1

Tablo 8'e bakıldığında öğretim elemanları en fazla üniversitede yapılan sosyal-kültürel etkinliklerin artması, bilimsel faaliyetlerin arttırılması ve uygulamalı ders saatlerinin arttırılması yönünde öneride buldukları görülmektedir. Bunların yanı sıra öğretmen adayların sosyalleşebilmesi ve yaşam becerilerini geliştirebilmesi için

sosyal ortamlar sağlanması gerektiği, uygulama okulunun açılması, yaşam becerileri adında ortak bir ders konulması, fiziksel koşulların iyileştirilmesi, öğretmenlik uygulamaları derslerinin artması, okullardaki öğrencilerin yaşam becerileri gelişimini sınırlayan faktörler ortadan kaldırılmalı, Eğitim Fakülteleri'ndeki eğitim süresinin arttırılması gibi önerilerde de bulunmaktadır. Bunların yanı sıra bazı öğretim elemanları kendilerine yönelik olarak; öğretim elemanlarının niteliğinin arttırılması, yaşam becerilerine yönelik eğitim almaları, öğretmen adaylarının motivasyonlarını arttırmaları gibi önerilerde buldukları da görülmektedir. Öğretim elemanlarının önerilerinden bazıları şu şekildedir:

"...ortak bir ders olmalı. Yaşam becerileri dersi olsun. Neden olmasın eğitim bilimleri mesela nasıl her bölümden ortak dersler bu da öyle olabilir. Onu yine ilgili bir uzman verebilir üniversitelerde..." (K1)

"...Eğitim Fakültesi genelinde buna yönelik uygulanması gereken belki bazı prosedürler veya aktiviteler, etkinlikler oluşturulabilir. Fakülte genelinde yaşam becerilerindeki bu maddelere ilişkin uygulamalar yaptırılabilir öğrencilere farkında olarak veya belki olmayarak. Çeşitli sosyal etkinlikler düzenlemeli. İşte, konferans, panel ve konser, sergi, pek çok etkinlik var, hem sanatsal boyutta hem işte eğitim boyutuyla ilgili psikolojik boyutta bu tip etkinlikler belki daha fazla olabilir..." (K11)

"...okullardaki bulunma sürelerinin mutlaka artması gerekiyor yani oradaki zorlukları oradaki gerçek yaşamı algılayabilecek kadar çok bulunmuyor ve mutlaka A okulu, B okulu, C okulunda her türlü okulda bulunmaları gerekiyor çok önemli hocam oraya gidemiyoruz diye işte çamurlu yolları gideceğiz işte orada yemek sorunu var, gideceksin gerçek yaşamda karşılaşma gerekiyor..." (K12)

Bir öğretim elemanı okullardaki öğrencilerin yaşam becerileri gelişimini sınırlayan bir çok faktör olduğunu, bu sınırlayıcı faktörlerin ortadan kaldırılmasının öğretmen adaylarının daha çok hayatla iç içe yaşayacağını ve karşılaştığı problemleri çözebilmeleri için yaşam becerilerinin gelişeceğini; bu nedenle okulların kapatılması bireylerin yaşam becerileri kazanarak Eğitim Fakültesi'ne geleceklerdir. Bu öğretim elemanı şunları belirtmiştir:

"...bir kere baştan ben okullara karşıyım, okulların derhal kapatılması gerekiyor. Bu yaşam becerini öldüren bir şeydir. Bak dikkat et bütün okullar toplumdan uzak duvarları var bahçe duvarı var o zaman sen yaşamı almıyorsun ki oraya. Yaşamdan soyutlanmış bir ortama alıyorsun çocuğu. Yaşamdan soyutlanmış bir ortamda yaşam becerisi öğretmezsin olmaz, oradan çıkmak gerekiyor, o duvarları kaldırman gerekiyor. Oradaki duvarlardan bahsetmiyorum, insan zihnine gerilen soyut duvardan bahsediyorum, o duvardan çıkması lazım okulların bir kere toplumun içinde yer alması lazım..." (K13)

Öğretim elemanları yukarıda belirtilen önerilerinden yola çıkarak yapılacak düzenlenmeler ile öğretmen adaylarının yaşam becerileri gelişiminin destekleneceğini belirtmektedirler.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın problemi ve alt problemlerine yönelik bulguların yorumlarına ve sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca bu sonuçlar doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Sonuçlar araştırmanın alt problemlerine göre; “Öğretim elemanlarının yaşam becerileri algılarına yönelik sonuçlar”, “Öğretim elemanlarının eğitim-öğretim etkinliklerini yaşam becerileri açısından değerlendirmelerine ilişkin sonuçlar” ve “Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarının yaşam becerilerini değerlendirmelerine ilişkin sonuçlar” şeklindeki üç başlık altında sunulmuştur.

5.1.1. Öğretim elemanlarının yaşam becerileri algılarına yönelik sonuçlar.

- Öğretim elemanlarının yaşam becerilerine yönelik çok sayıda farklı örneklerden yola çıkarak; yaşam becerilerinin onlar için oldukça geniş bir kavram olduğu ve yaşantılarının birçok alanında bu becerilerin yer aldığı söylenebilir. Bazı öğretim elemanları kendi akademik alanlarına yakın olan becerilerden daha çok örnek verirken, bazılarının ise akademik alanlarının dışındaki becerilere de örnekler verdikleri görülmüştür. Bu durum öğretim elemanlarının çalıştıkları alanları içselleştirmeleri olarak yorumlanabilir. Erduran Avcı ve Kamer (2018), yaptıkları çalışmada fen bilimleri öğretmenlerinin yaşam becerilerine yönelik verdikleri örneklerin fen okuryazarlığı ile ilgili olduğunu ortaya koymuşlardır. Bunun sebebini ise öğretmenlerin bu alanı içselleştirmeleri olarak görmektedirler. Öğretim elemanlarının yaşam becerileri ifadeleri 4-H Yaşam Becerileri modelindeki düşünme, yönetme, bağ kurma, yardımseverlik, katkıda bulunma, çalışma, yaşama, olma olarak sunulan ana beceri alanlarıyla örtüşmektedir. Bu

modeldeki alt beceri alanlarında yer almayan ancak ana beceri alanlarıyla örtüştüğü düşünülen becerilere de örnekler verdikleri görülmüştür. Öğretim elemanlarının ifadelerinde 4-H modelinden farklı olarak, “düşünme” alt kategorisinde eleştirel düşünme ve analiz-sentez yapabilme becerileri; “yönetme” alt kategorisinde teknolojiyi kullanma, zaman yönetimi, okuryazarlık, medya okuryazarlığı becerileri; “bağ kurma” alt kategorisinde bulunan iletişim becerisi kapsamında kendini ifade etme, sözlü dil becerileri, göz iletişimi kurma, dil becerileri, konuşma becerileri, yazma becerileri; “sosyal beceriler” alt kategorisine sosyalleşme becerileri, selamlaşma, arkadaşlık ilişkileri; “yaşama” alt kategorisine hayatta kalma ve öz bakım becerileri; “olma” alt kategorisine ise öz farkındalık ve tahammül etme becerilerine yönelik örnekleri yer almaktadır. Eleştirel düşünme (WHO, 2004, s.1; Kar, 2011), analiz-sentez (WHO, 2004, s.9; Beers, 2013), teknolojiyi kullanma (Beers, 2013), okuryazarlık (Singh, 2003), medya okuryazarlığı, kendini ifade etme, sözlü dil becerileri, göz iletişimi kurma, dil becerileri, selamlaşma, sosyalleşme, arkadaşlık ilişkileri, hayatta kalma, öz bakım becerileri, öz farkındalık, zaman yönetimi (WHO, 2004, s.9), tahammül etme (WHO, 1999, s.3), becerileri birçok araştırmada da yaşam becerisi olarak vurgulanmaktadır. Bu kapsamda Hendricks’in (1998) ‘4-H Yaşam Becerileri’ modelinde bulunmayan bu beceriler modeldeki ana beceri kategorileriyle ilişkili olarak yorumlanmıştır.

- Öğretim elemanları yaşam becerilerinin kazanılıp/geliştirilmesiyle ilgili farklı fikirlere sahip olmakla beraber, yaşam becerilerinin sonradan kazanılıp geliştirilebileceği konusunda hemfikir oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde yaşam becerilerinin eğitim yoluyla geliştirilebileceği ve bireylerde davranış değişikliği yaratabileceği vurgulanmaktadır (Fox vd., 2003; Griffin & Botvin, 2004; Spence, 2003).
- Öğretim elemanlarının bireylerin yaşam becerilerine hangi alanlarda ihtiyaç duydukları ve eksikliğinde ne tür sorunlarla karşılaşabileceklerine yönelik görüşleri incelendiğinde; bireylerin yaşam becerilerine hayatlarının her alanında ihtiyaç duyduklarını ve bu becerileri yeterli düzeyde gelişmeyen bireylerin aile, meslek, sosyal yaşam gibi yaşamlarının her alanında problem

yaşayacakları yönünde hem fikir oldukları söylenebilir. Kaliteli ilişki kurmak ve devam ettirmek ancak sosyal yaşam becerilerinin geliştirilmesi ile mümkün olacaktır. Ayrıca bu beceriler pek çok ruh sağlığı probleminin tedavisinde kullanılmaktadır (Spence, 2003).

5.1.2. Öğretim elemanlarının eğitim-öğretim etkinliklerini yaşam becerileri açısından değerlendirmelerine ilişkin sonuçlar.

- Araştırmaya katılan öğretim elemanları ders içi etkinliklerinin bazılarının yaşam becerilerinin geliştirilmesine yönelik olduğunu değerlendirirken, bazıları ise bu becerileri geliştirmeye yönelik olmadığı değerlendirmiştir. Öğretim elemanları yaşam becerilerinin geliştirilmesine yönelik olan ders içi etkinliklerde öğretmen adaylarının daha çok yaratıcı-eleştirel düşünme, karar verme-problem çözme, öz farkındalık-empati ve iletişim becerilerini kazandırdığı görüşündedirler. Öğretmen adaylarına stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin ise diğer becerilere göre daha az kazandırıldığı görüşündedirler. Öğretim elemanlarının böyle düşünmelerinin etkenleri arasında ders içeriklerinin bu beceriyi geliştirmeye yönelik olmaması, bu beceri ile ilişkin etkinliklere yer vermemeleri, öğretmen adaylarının motivasyonlarının düşük olması ya da bu becerinin somut olarak gözlemlenmesinin zorlukları olması olarak belirtilebilir. Ders içi etkinliklerinde bu becerilerin yeterli düzeyde geliştirilemediği görüşünde olan öğretim elemanlarına göre bu durumun sebepleri şöyle sıralanabilir: derslerin bazılarının teorik olması, çok fazla kazanım içermesi, derslerinin içeriğinin uygun olmaması, ders süresinin yetersizliği, öğrenci sayısının fazla olması.
- Öğretim elemanlarının ders dışı eğitim-öğretim etkinlikleri değerlendirildiğinde büyük çoğunluğunun öğretmen adaylarıyla ders dışı etkinlikler gerçekleştirmekte ve onları yönlendirmektedir. Öğretim elemanlarının bağlı oldukları ABD'na göre gerçekleştirdikleri etkinlikler farklılık göstermekle beraber bazı ders dışı etkinliklerin ise birçok öğretim elemanı tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Öğretim elemanları yaptıkları ve yönlendirdikleri ders dışı etkinliklerle en fazla iletişim ve öz farkındalık-empati becerilerinin geliştiğini, en az ise stresle ve duygularla

başa çıkma becerisinin geliştiğini belirtmektedirler. Bunun sebebini ise iletişim becerisinin kolaylıkla gözlenebilir olması, stresle ve duygularla başa çıkma becerisinin ise kolaylıkla gözlemlenemiyor olması olarak belirttikleri görülmektedir.

- Öğretim elemanları kendi yürüttükleri ders içi ve ders dışı eğitim-öğretim etkinliklerinin öğretmen adaylarının yaşam becerileri gelişimi açısından değerlendirmesi incelendiğinde; öğretim elemanları öğretmen adaylarının genellikle yaşam becerilerinin geliştiğini/kısmen geliştiğini; daha azının ise yeterli düzeyde gelişmediğini düşündükleri görülmüştür. Öğretmen adaylarında bu becerilerin yeterli düzeyde gelişmediğini düşünen öğretim elemanlarının ifadelerinde; bu becerilerin birkaç etkinlikle geliştirilemeyeceği, uzun soluklu bir program olması gerektiği, bu becerileri geliştirmeye yönelik etkinlikler ve bu etkinliklerin dahil olduğu bir programa ihtiyaç duyulduğu, ders içeriklerinin ve saatlerinin uygun olması gerektiği, çocukluk çağlarından beri yaşam becerilerinin gelişiminin desteklenmesi gerektiğinin yer aldığı belirtilmiştir. Okul içi ve okul dışı etkinliklerin; aile ve arkadaşlarla olan etkileşim yaşam becerilerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır (Yuen vd., 2010). 21. yüzyıl becerilerini; ders içi-ders dışı etkinliklerle ve konu alanlarıyla ilişkilendirmek öğrencilere güçlü öğrenmeler kazandırır (Beers, 2013). Ayrıca öğretmen adaylarının aldıkları eğitimle öğretmenlik mesleğinde kullandıkları becerilerin birbiri ile uyumlu olması beceri uyumsuzluğunu da ortadan kaldıracaktır (Güneş ve Uygun, 2016).
- Öğretim elemanları yaşam becerilerinin gelişimini sınırlandıran bazı faktörlerin olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretim elemanlarını en çok öğrenci sayısının fazlalığı, en az ise üniversitenin yönetim politikalarının kısıtladığı görülmüştür. Öğretim elemanlarının ifadeleri incelendiğinde; ülkenin eğitim politikasının onlar için sınırlayıcı faktör olduğu ve bütün eğitim basamaklarıyla birlikte bireylerin yaşam becerilerinin yeterli düzeyde geliştirilemediği, bu bireylerin yetiştikleri çevre koşulları ve kültürel değerlerin de yaşam becerileri gelişimini etkilediğini ve sınırlandırdığını düşünmektedirler. Ayrıca öğretim elemanlarına göre; öğretim programlarında yaşam becerilerinin yer almıyor olması, ders saatlerinin yetersiz olması,

fakültenin fiziksel koşullarının yetersiz olması da bazı öğretim elemanlarına göre yaşam becerilerini kazandırırken sınırlayıcı faktördür. Bunların yanı sıra öğretim elemanlarının yaşam becerileri düzeylerinin ve mesleki yeterliliklerinin de öğretmen adaylarına yaşam becerilerini kazandırma konusunda öğretim elemanları için kısıtlayıcı bir faktördür. WHO'ya (1999, s.2) göre, yaşam becerileri okullarda uzun vadeli olarak öğretim programına dahil edilmelidir. Bu düşünceyi destekleyen Tan'a (2018) göre ise yaşam becerileri hem derslere hem de diğer derslere entegre edilirse ancak başarıya ulaşır, çünkü yaşam becerileri eğitimi sınıfta gerçekleşir ve bu büyük oranda öğretmene bağlıdır.

- Öğretmen adaylarının Eğitim Fakültesi'nde geçirdikleri süre içerisinde ders içi ve ders dışı etkinliklerle kazanılan/geliştirilen yaşam becerilerini genel olarak değerlendiren öğretim elemanlarının çoğunun yaşam becerilerinin geliştiği görüşündedirler. Bazı öğretim elemanları ise öğretmen adaylarını yaşam becerileri açısından oldukça eksik görmektedir. Öğretmen adaylarının yaşam becerilerini eksik olarak değerlendiren öğretim elemanlarının böyle düşünmelerinin sebepleri arasında, Eğitim Fakültesi genelinde bu becerilere yeteri kadar yer verilememesi ve öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerde bulunmamaları yer almaktadır. Benson'a (2005: 2) göre; okulunu başarıyla bitiren bir öğrenci bile hayatının zorluklarıyla başa çıkamayabilir, bunun sebebi ise yaşam becerileri eksikliğidir (akt.2013 Gomes & Marques).

5.1.3. Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarının yaşam becerilerini değerlendirmelerine ilişkin sonuçlar.

- Öğretim elemanlarının Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başlayan öğretmen adaylarından bekledikleri yaşam becerileri ve öğretmen adaylarının sahip oldukları yaşam becerilerini değerlendirmeleri incelenmiştir. Buna göre, öğretim elemanlarının çoğunun öğretmen adaylarının bu becerilere sahip olarak gelmelerini bekledikleri görülmektedir. Bir grup öğretim elemanının ise bazı yaşam becerileriyle fakülteye gelmelerinin yeterli olacağını diğer becerilerin ise fakültede gelişeceğini düşündükleri görülmektedir. Öğretim

elemanlarının bir kısmı öğretmen adaylarının bazı becerilere sahip olarak Eğitim Fakültesi birinci sınıfa başladıklarını düşünmektedir. Bazı öğretim elemanlarının ise öğretmen adaylarının birinci sınıfa başladıklarında bu becerilerin hiçbirine sahip olmadıklarını düşündükleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarının yaşam becerileri yeterliliği açısından beklentileri oldukça yüksekken, Eğitim Fakültesi'ne başlayan öğretmen adaylarının mevcut becerilerini ise yetersiz olarak değerlendirmektedirler. Öğretim elemanları bu durumun sebeplerini; ailelerin bilinçsizliği ve çocuk yetiştirme tutumları, eğitim sistemi, öğretmen adaylarının daha önceki eğitim hayatı ve öğretmen adaylarının kendi sabit fikirleri olarak belirtmektedirler. Ayrıca öğretmen adaylarının daha önceki eğitim hayatlarındaki sınıfların kalabalık olması, öğretmen adaylarını yetiştiren öğretmenlerin yaşam becerilerini kazandırmada yetersiz kalmaları, öğretmenlerin müfredat yoğunluğu ve sınav kaygıları nedeni ile bu becerileri göz ardı etmeleri, eğitim aldıkları okulların sadece akademik başarıya odaklanmış olmaları düşünülmektedir. Tan'a (2018) göre de yaşam becerileri programı okullarda örgün yaşam becerileri eğitimi için yapı ve alan sağlarken, en büyük sorumluluk öğretmenler ve ailelerindir.

- Öğretim elemanları 21. yüzyıl bağlamında Eğitim Fakültesi'nden mezun olan öğretmen adaylarının, tüm yaşam becerilerine yeterli düzeyde sahip olması gerektiği hususunda hem fikirdirler. Öğretim elemanları öğretmenlik mesleğinin olmazsa olmaz yaşam becerilerine yönelik farklı düşüncelere sahip olmakla beraber; yarıya yakını iletişim becerisini öğretmenlik mesleği için olmazsa olmaz yaşam becerisi olarak görmektedir. Öğretim elemanlarının büyük birçoğu ise beceriler arasında ayırım yapamadıkları ve bu becerilerin tamamını öğretmenlik mesleği için olmazsa olmaz olarak düşünmektedir. Öğretim elemanlarının öğretmen adaylarının Eğitim Fakültesi'nden mezun olurken sahip olduğu yaşam becerileri konusunda farklı görüşleri olduğu dikkat çekmektedir. Öğretim elemanları büyük bir çoğunluğu öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin hepsine veya bazısına yeterli düzeyde sahip olarak mezun olduklarını belirtmektedir. Öğretim elemanlarının bir kısmı ise öğretmen adaylarının bu becerilerin hiç birine

sahip olmadan mezun olduklarını vurgulamaktadır. Öğretim elemanlarının mezun olan öğretmen adaylarıyla ilgili genelleme yapmaktan kaçındıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun sebebinin ise mezun olan öğretmen adaylarının yaşam becerileri yeterliliklerinin birbirlerinden çok farklı olmasıdır.

- Öğretim elemanlarının Eğitim Fakültesi'ndeki öğretmen adaylarının yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik önerileri değerlendirildiğinde birçok farklı öneride buldukları görülmüştür. Buldukları öneriler arasında en fazla üniversitede yapılan sosyal-kültürel etkinliklerin artması yer alırken, diğer bazı önerileri ise şöyledir: Üniversitede bilimsel faaliyetler arttırılmalı, uygulamalı ders saatleri arttırılmalı, öğrenci toplulukları aktif hale getirilmeli ve öğrenciler yönlendirilmeli, fiziksel koşullar iyileştirilmeli, yaşam becerileri adlı ortak bir ders olmalı, uygulama okulu açılmalı, öğretim elemanlarına yaşam becerilerine yönelik eğitimler verilmeli, ders programlarının içeriğine yaşam becerileri dahil edilmeli, öğretmen adaylarının motivasyonları arttırılmalı, öğretmenlik uygulaması ders saatleri arttırılmalı, Eğitim Fakültelerine öğretmen adayı alım kriterleri değiştirilmeli, öğretim elemanlarının niteliği arttırılmalı, ders süreleri arttırılmalı, Eğitim Fakültesi altı yıl olmalı, okullardaki öğrencilerin yaşam becerileri gelişimini sınırlayan faktörler ortadan kaldırılmalı, pedagojik formasyon programı kaldırılmalı, PDR ABD öğretmen adaylarının yaşam becerilerini destekleyici eğitimler düzenleyebilir, öğretmen adayları kendilerini geliştirmeye yönelik etkinliklere katılmalıdır. Ders içi ve ders dışı etkinlikler yaşam becerileri kazandırmak için kullanılmakta ve fayda sağlamaktadır (Kurtde Fidan ve Aydoğdu, 2018). Yaşam becerilerinin gelişimini sağlamak ve olumlu davranış geliştirmek ancak sistematik bir eğitim programıyla gerçekleşebilir (Nasheeda, Abdullah, Krauss & Ahmed, 2018). Ayrıca bu öneriler içerisinde öğretim elemanlarının kendilerine yönelik olarak; öğretim elemanlarının niteliğinin arttırılması, yaşam becerilerine yönelik eğitim almaları, öğretmen adaylarının motivasyonlarını arttırmaları gibi önerilerde buldukları da dikkat çekmektedir. Lange ve Adler (1997) içsel motivasyona sahip olan öğrencilerin dışsal motivasyona sahip olanlara göre daha yüksek başarıya

sahip olma eğiliminde olduklarını ve bu becerilerin üstesinden gelebileceklerini düşünmektedir.

5.2. Öneriler

2023 Eğitim Vizyonunun temel amacı; çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve bu donanımı insanlık hayrına sarf edebilen, bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirmektir. Bu doğrultuda eğitimin temelini oluşturan öğrencileri yetiştirebilmek için öncelikli olarak öğretmenleri yetiştirmek gerekmektedir. Bu sebeple öğretmenlere 21. yüzyıl becerilerine yönelik olarak, yaşam boyu öğrenme kapsamında hizmet içi eğitimler verilebilir. Bu eğitimlerin kapsamında yaşam becerileri algılarını genişletecek ve öğrencilere bu becerilere yönelik etkinlik oluşturabilecek yeterliliğe sahip olmaları sağlanmalıdır.

Eğitim Fakülteleri'nin programları, ders içerikleri, ders içi ve ders dışı etkinlikleri yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik olarak tekrar incelenip gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Öğretim elemanlarının yaşam becerilerine yönelik farkındalıkları artırılıp geliştirilmelidir. Ayrıca öğretmen adaylarına da bu becerileri kazanabilecekleri/geliştirebilecekleri ortamlar (sosyal etkinlikler, bilimsel etkinlikler vb.) sunulmalıdır.

Okullardaki mevcut programlar tekrar gözden geçirilmeli, öğrencilerin yaşam becerilerini geliştirecek şekilde tekrar düzenlenmelidir. 2023 Eğitim Vizyonu kapsamında okullarda öğrencilerin ilgilerine yönelik olarak açılmaya başlanan tasarım-beceri atölyeleri desteklenmeli, öğretmenlere bu konuda gerekli destek sağlanmalıdır.

Nitelikli öğretmenlere sahip olabilmek için öğretmenlerin lisansüstü öğrenimleri ve bu seviyede yaşam becerilerine yönelik ilgi ve yaklaşımları desteklenebilir. Ayrıca Eğitim Fakülteleri'nin sıralamaların üst dilimlerinden ve yaşam becerileri yeterlilikleri incelenerek öğrenci alması hususunda çalışma yapılmalıdır. Toplum bir bütündür ve birlikten kuvvet doğar anlayışından yola çıkarak Yüksek Öğretim Kurumu ile iş birliği yapılarak yaşam becerilerini kazandırmak için ihtiyaç duyulan alanlarda öğretmenlere lisansüstü eğitimler verilebilir.

Alan yazın incelendiğinde yaşam becerilerine yönelik çalışmaların artmakta olduğu fakat hala yeterli düzeyde olmadığı görölmektedir. Bu sebeple yaşam becerileriyle ilgili daha çok nitel ve nicel araştırmalar yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünölmektedir.

KAYNAKLAR

- Abbasi, A., Yazdkhasti, F., Hosseini, F. & Darani, E. H. (2018). Investigation of the effect of life skills training on self-esteem, expression and aggression in high school students in Fereydan City. *Revista Publicando*, 5(16), 829-854.
- Adair, J. (2000). *Karar verme ve problem çözme*. (N. Kalaycı ve G. Korkmaz, Çev). Ankara: Pegem Akademi.
- Adkins, W. R. (1970). Life skills: Structured counseling for the disadvantaged. *Personnel and Guidance Journal*, 49 (2), 108-117.
- Aktaş, V. ve Güvenç, G. B. (2006). Kız ve erkek ergenlerde saldırgan ve olumlu sosyal davranışlar ile yaş, ilişkisel bağlam ve kişiler-arası duyarlılık arasındaki ilişkiler. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 23(2), 233-264.
- Al Masri, A., Smadi, M., Aqel, A. & Hamed, W. (2016). The inclusion of life skills in English textbooks in Jordan. *Journal of Education and Practice*, 7(16), 81-96.
- Balaman, F., Bolat, Y. ve Baş, M. (2018). A comparison of life skill levels between students of education faculty and students of pedagogical formation: The case of Mustafa Kemal University, Turkey. *European Journal of Education Studies*, 4(5), 75-91.
- Beers, S. Z. (2013). 21st century skills: Preparing students for their future. *STEM: Science, technology, engineering, math*.
- Cedefop, 2018. *Insights into skill shortages and skill mismatch: Learning from Cedefop's European skills and jobs survey*. Luxembourg: Publications Office. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/645011> sayfasından erişilmiştir.
- Curtiss, P. R. & Warren, P. W. (1974). *The dynamics of life skills coaching*. Prince Albert, Saskatchewan, Canada: Saskatchewan NewStart Inc. for the Training

Research and Development Station Department of Manpower and Immigration.

Çakmakçı E. ve Özabacı, N. (2013). Drama yoluyla karar verme becerisinin kazandırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 18-30.

Çekici, F. ve Güçray, S. S. (2012). Problem çözme terapisine dayalı beceri geliştirme grubunun üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri, öfkeyle ilişkili davranış ve düşünceler ile sürekli kaygı düzeylerinin etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 103-128.

Çetinkaya, Ö. ve Alparslan A. M. (2011). Duygusal zekanın iletişim becerileri üzerine etkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 363-377.

Danish, S. J., Forneris, T., Hodge, K. & Heke, I. (2004). Enhancing youth development through sport. *World Leisure*, 3, 38-49.

Deveci, İ., Konuş, F. Z. ve Aydın, M. (2018). Investigation in terms of life skills of the 2018 science curriculum. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(2), 765-797.

Dökmen, Ü. (2009). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. Ankara: Remzi Kitabevi.

Ekinci, Ö. ve Aybek, B. (2010). Analysis of the empathy and the critical thinking disposition of the teacher candidates. *Elementary Education Online*, 9(2), 816-827.

Erduran Avcı, D. ve Kamer, D. (2018). Views of teachers regarding the life skills provided in science curriculum. *Eurasian Journal of Educational Research*, 77, 1-18.

Fox, J., Schroeder, D. & Lodl, K. (2003). Life skill development through 4-h clubs: The perspective of 4-H alumni. *Journal of Extension, Research in Brief*, 41(6).

- Girmen, P. (2012). Eskişehir folklorunda çocuk oyunları ve bu oyunların yaşam becerisi kazandırmadaki rolü. *Milli Folklor*, 24(95), 263-273.
- Gomes, A. R. & Marques, B. (2013). Life skills in educational contexts: Testing the effects of an intervention programme. *Educational Studies*, 39(2), 91-109.
- Griffin, K. W. & Botvin, G. J. (2004). Life skills training: Empirical findings and future directions. *The Journal of Primary Prevention*, 25(2), 211-232.
- Güçlü, N. (2001). Stres yönetimi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 91-109.
- Güneş, F. ve Uygun, T. (2016). Öğretmen yetiştirmede beceri uyumsuzluğu. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 2(3), 1-14.
- Hamdona, Y. O. (2007). *Life skills latent in the content of english for palestine-grade six textbook* (Unpublished master's thesis). Gaza: The Islamic University of Gaza.
- Hendricks, P. (1998). *Developing youth curriculum using the targeting life skills model*. Florida Cooperative Extension Service, Institute of Food and Agricultural Sciences, University of Florida.
- Kar, A. K. (2011). Importance of life skills for the professionals of 21st century. *The Clup Journal of Soft Skills*, 5 (3). 35-45.
- Karabulut, O. ve Kuru, E. (2009). Ahi Evran Üniversitesi beden eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin problem çözme becerileri ile kişilik özelliklerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 119-127.
- Korkut, F. (1996). İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 18-23.
- Korkut, F. (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 177-184.

- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 143-149.
- Koyuncu, B. (2018). The effect of pre-service teachers' life skills on the teacher self-efficacy. *Journal of Education and Learning*, 7(5), 188-200.
- Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köksal, A. ve İşmen Gazioğlu, A. E. (2007). Ergenlerde duygusal zeka ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 133-146.
- Kurt, A. A. ve Kürüm, D. (2010). Medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme arasındaki ilişki: Kavramsal bir bakış. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 20-34.
- Kurtdede Fidan, N. ve Aydoğdu, B. (2018). Life skills from the perspectives of classroom and science teachers. *International Journal of Progressive Education*, 14(1), 32-55.
- Kuzgun, Y. (2000). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları.
- Küçük, D. P. (2012). Müzik öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerinin iletişim ve problem çözme becerileri. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (1), 33-54.
- Lange, G. W. & Adler, F. (1997, April). *Motivation and achievement in elementary children*. Paper presented at the biennial meeting of the society for research in child development, Washington, DC.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (2015). *Türkiye yeterlilikler çerçevesine dair tebliğ*. https://myk.gov.tr/images/articles/editor/130116/TYC_tebliğ_2.pdf sayfasından erişilmiştir.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/sayfasından> erişilmiştir.
- Nasheeda, A., Abdullah, H. B., Krauss, S. E. & Ahmed, N. B. (2018). A narrative systematic review of life skills education: Effectiveness, research gaps and priorities. *International Journal of Adolescence and Youth*, <https://doi.org/10.1080/02673843.2018.1479278>
- Osmane, S. & Brennan M. (2018). Predictors of leadership skills of Pennsylvania youth. *Community Development*, 49(3), 341-357. <https://doi.org/10.1080/15575330.2018.1462219>
- Özcan, A. O. (2000). *Algıdan yoruma yaratıcı düşünme*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme öğrenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığa etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (3), 675-705.
- Özmete, A. P. E. (2011). Building life skills for empowerment of young people: A conceptual analysis. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-Dergisi*, 28, 1-10.
- Öztürk, E. ve Bektaş, M. (2018). Öğrencilerin okul öncesi eğitimden ilkokula geçişlerinde yaşam becerileri kazanmalarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 15(2), 1097-1115.
- Robinson, K. (2001). *Yaratıcılık aklın sınırlarını aşmak*. (N. Geyran Koldaş, Çev). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Seferoğlu, S. S. ve Akbıyık, C. (2006). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 193-200.
- Singh, M. (2003, April). *Understanding life skills*. Background paper prepared for the education for all global monitoring report, Hamburg.

- Soyer, M. K. ve Bilgin, A. (2010, Kasım). *Üniversite öğrencilerinin çeşitli değişkenlere göre problem çözme beceri algıları*. Uluslararası Eğitimde Yeni Eğilimler ve Etkileri Konferansı'nda sunulmuş bildiri, Antalya.
- Spence, S. H. (2003). Social skills training with children and young people: theory, evidence and practice. *Child and Adolescent Mental Health*, 8(2), 84-96.
- Şentürk Aydın, R. ve Nazlı, S. (2014). Yaşam becerileri eğitimi programının boşanmış aile çocuklarının uyum düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33), 127-153.
- Tan, S. (2018). *Life skills education: teachers' perceptions in primary school classrooms in finland and singapore* (Master's Thesis). <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/57869?locale-attribute=en> sayfasından erişilmiştir.
- Töremen, F. ve Çankaya, İ. (2008). Yönetimde etkili bir yaklaşım: Duygu yönetimi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(1), 33-47.
- Türküm, S. (2001). Stresle başa çıkma biçimi, iyimserlik, bilişsel çarpıtma düzeyleri ve psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlar arasındaki ilişkiler: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 1-16.
- United Nations (2003). *Life skills training guide for young people: HIV/AIDS and substance use prevention*. New York: Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.
- World Health Organization [WHO] (1997). *Life skills education for children and adolescents in schools*. Geneva: Programme on Mental Health World Health Organization.
- World Health Organization [WHO] (1999). *Partners in life skills education*. Geneva: Department of Mental Health World Health Organization.

- World Health Organization [WHO] (2004). *Skills for health*. Georgia: Information Series on School Health World Health Organization.
- Yalçın, B., Tetik, S. ve Açıkgöz, A. (2010). Yüksekokul öğrencilerinin problem çözme becerisi algıları ile kontrol odağı düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 19-27.
- Yaman, S. ve Yalçın, N. (2005). Fen bilgisi öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının yaratıcı düşünme becerisine etkisi. *İlköğretim Online*, 4(1), 42-52.
- Yaşar, M. C. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 201-209.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, R. (1998). *Yaratıcılık ve yenilik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Yuen, M., Chan, R. M. C., Gysbers, N. C., Lau, P. S. Y., Lee, Q., Shea, P. M. K., Fong, R. W. & Chung, Y. B. (2010). Enhancing Life Skills Development: Chinese Adolescents' Perceptions. *Pastoral Care in Education*, 28 (4), 295-310.
- Yüksel, A. (2004). Empati eğitim programının ilköğretim öğrencilerinin empatik becerilerine etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 341-354.

EKLER

EK 1.

Görüşme formu

Merhaba ben Aybüke Merve SELÇUK. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans öğrencisiyim. Öğretim elemanlarının yaşam becerileri eğitimine ilişkin algılarına yönelik bir araştırma yapıyorum. Bu araştırma için görüşlerinizin araştırmama katkı sağlayacağını düşünüyorum bu yüzden görüşlerinizi almak istiyorum. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim. Görüşmede konuştuklarımızı verileri kaybetmemek için kayıt altına almak için izninizi rica ediyorum. Bu kayıtlar sadece bilimsel amaçlarla kullanılacak ve araştırmada isminiz kesinlikle belirtilmeyecek takma isim kullanılacaktır.

Görüşmemiz yaklaşık 1 saat sürecektir. Görüşmemize başlamadan önce sormak istediğiniz soru ya da belirtmek istediğiniz herhangi bir şey var mı?

Görüşme Soruları

1. 21. yy. da bireyler karşılaştıkları günlük yaşam problemlerini çözebilmek için sizce hangi becerilere sahip olmalıdır? Sizce hangi beceriler yaşam becerileri olarak düşünülebilir?
  - Peki yaşam becerileri denilince aklınıza hangi beceriler geliyor?
  - Yaşam becerileri doğuştan mı gelir yoksa daha sonra kazanılıp geliştirilebilir mi? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?
2. Sizce yaşam becerilerine hayatımızın hangi alanlarında ihtiyaç duyarız?
3. Yaşam becerileri gelişimi yetersiz olan bireyler hayatlarında ne tür sorunlar yaşayabilirler?
  - Sosyal ilişkilerinde
  - Meslek yaşantılarında
  - Aile ilişkilerinde
4. Eğitim Fakültesi'nde hangi dersleri veriyorsunuz?
  - Bu dersler teorik mi uygulamalı mı?
  - İstedığınız bir dersinizi anlatır mısınız?

(Öğretim elemanlarına yapılan açıklama) Alan yazını incelediğimizde 5 temel yaşam becerisi alanı sınıflandırıldığını görmekteyiz. Bunlar;

- Karar verme ve problem çözme,
  - Yaratıcı ve eleştirel düşünme,
  - İletişim ve kişiler arası ilişkiler,
  - Öz farkındalık ve empati,
  - Stresle ve duygularla başa çıkma.
5. Yürüttüğünüz derslerdeki ders içi eğitim-öğretim etkinliklerini bu yaşam becerileri kapsamında değerlendirir misiniz?
- Dersleriniz yaşam becerileri kazandırmaya yönelik etkinlikler içeriyor mu? Örnekle ifade eder misiniz?
  - Hangi yaşam becerilerine katkı sağlıyor? Öğrencilerinizde bu beceriler ile ilgili neler gözlemliyorsunuz?
  - Ders içi yapılan etkinliklerin öğrencilerinizin yaşam becerilerini geliştirmede yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
6. Ders dışı eğitim-öğretim etkinlikleri gerçekleştiriyor musunuz? Hangileri? (Bu soruya evet cevabı verenler için 7. Soru yöneltilenektir. Hayır cevabı verenlere ise 8.soruyla devam edilecektir.)
7. Bu ders dışı eğitim-öğretim etkinlikleriniz hangi yaşam becerilerinin gelişimine katkı sağlıyor? Örneklerle açıklayabilir misiniz?
8. Peki öğrencilerinizi ders dışında yönlendirdiğiniz eğitim etkinlikleri var mı? Hangi etkinliklere yönlendiriyorsunuz?
- Sinema, gezi, konser, konferans, panel.
9. Kendi yürüttüğünüz derslerinizi göz önüne alacak olursanız ders içi ve dışı etkinliklerinizi öğretmen adaylarının yaşam becerilerine katkısı açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerisi
  - Karar verme ve problem çözme becerisi
  - İletişim ve kişiler arası ilişki becerisi
  - Öz farkındalık ve empati becerisi
  - Duygularla ve stresle başa çıkma becerisi

10. Bir öğretim elemanının öğrencilerine ders içeriğindeki bilgileri kazandırmanın yanı sıra yaşam becerilerinin gelişimine katkı sağlamak istediğini varsayalım. İçinde bulunduğunuz koşullar düşünüldüğünde bu öğretim elemanını sınırlayan/kısıtlayan faktörler neler olabilir?

Aşağıda verilen durumlardan hangileri sizce kısıtlayan faktörler arasında yer alabilir?

- Fiziksel koşullar (bina, derslik, ders araç gereçleri, laboratuvar vb .)
- Öğretim programları (ders içerikleri)
- Öğretim elemanının mesleki yeterliliği
- Öğretim elemanının yaşam becerileri düzeyi
- Öğrencilerin bilgi/beceri/yetkinlik düzeyleri
- Ülkenin eğitim politikası
- Üniversite/Fakülte yönetim politikaları
- Çevre koşulları
- Kültürel değerler, öğrenci sayısı

Siz bu sınırlılıklarla hangi durumlarda karşılaşıyorsunuz? Örnek verir misiniz?

11. Eğitim Fakültesi'ndeki 4 yıllık öğretim sürecinin öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin gelişimindeki yeri hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Ders içi etkinlikler öğretmen adaylarına hangi yaşam becerilerini kazandırıyor ya da var olan yaşam becerilerini geliştirmesine katkı sağlıyor mu?
- Ders dışı etkinliklerin öğretmen adaylarının yaşam becerileri kazanmasında ve geliştirmesinde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?
- Fakültede gerçekleşen kongre/ sempozyum/ gezi/ turnuva/ şenlik gibi ders dışı etkinliklerin öğretmen adaylarının yaşam becerilerine olan etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

12. (Bu sorular 1.Sınıfa başlayan öğretmen adayları için değerlendirilmelidir.)

Sizce bir öğretmen adayı Eğitim Fakültesi 1. Sınıfa başlarken hangi yaşam becerilerine sahip olmalıdır?

- Peki fakültenizde 1. Sınıfa başlayan öğretmen adaylarının genel olarak hangi yaşam becerilerine sahip olduğunu düşünüyorsunuz? Hangi yaşam becerilerinde yetersizlikler olduğunu düşünüyorsunuz?

- Fakülteye başlayan öğretmen adaylarından beklentileriniz ve onların sahip olduğu yaşam becerileri arasındaki farkı değerlendirir misiniz?
13. 21. yy bağlamında sizce bir öğretmen adayı Eğitim Fakültesi'nden mezun olduğunda hangi yaşam becerilerine ne düzeyde sahip olmalıdır?
- Hangi yaşam becerileri öğretmenlik mesleği için olmazsa olmazdır?
14. Eğitim Fakültenizden mezun olan öğretmen adayları (yetiştirdiğiniz öğretmen adayları) bir öğretmenin sahip olması gereken yaşam becerilerine yeterli düzeyde sahip mi? Değerlendirir misiniz?
15. Öğretmen adaylarının mezun olurken en çok hangi yaşam becerilerinde yetersiz olduklarını düşünüyorsunuz?
16. Öğretmen adaylarının Eğitim Fakültesi'nde geçirdikleri süre boyunca yaşam becerilerindeki değişimleri nasıl gözlemliyorsunuz?
- Öğretmen adayları yeni yaşam becerileri kazanıyorlar mı?
  - Öğretmen adayları var olan yaşam becerilerini geliştirebiliyor mu?
17. Eğitim Fakültelerinde öğretmen adaylarının yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik önerileriniz neler olabilir?

EK 2. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 23/01/2019-E.4468

T.C.
BURDUR MEHMET AKIF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 79673485-302.08.01-E.4468
Konu : Etik Kurul İzni (Aybüke Merve Selçuk)

23/01/2019

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Fen Bilgisi Eğitimi Lisansüstü Programı öğrencisi Aybüke Merve Selçuk'un; Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI danışmanlığında yürüttüğü "Öğretim elemanlarının yaşam becerileri hakkındaki görüşleri" konulu projesi ile ilgili Üniversitemiz Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun Araştırma Projesi Değerlendirme Raporu ektedir. Öğrenciye tebliğ edilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Rafet AYDIN
Enstitü Müdürü V.

Ek:Rapor (Fiziki olarak gönderilecektir)

Evrak Doğrulamak İçin : <https://bys.mehmetakif.edu.tr/en/Visio/Doğrula/KAQZ374>

İnzilal Yoluyla 15030 BURDUR
Telefon: +90 248 213 32 02 Faks: +90 248 213 32 09

Ayrıntılı bilgi için imha: Ferhat TEPE
Evrak Pın Kodu: 06391

e-Posta: sbe@mehmetakif.edu.tr Elektronik Ağı: <http://www.mehmetakif.edu.tr> Kıp Adres: maku@ha01.kap.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi: 02.01.2019 Çarşamba

Toplantı No:2019/1

Karar No: GO 2019/11

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek lisans öğrencisi Aybülke Merve SELÇUK'un sorumlu araştırmacı olduğu, *"Öğretim elemanlarının yaşam becerileri hakkındaki görüşleri"* başlıklı proje önerisi araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

(Başkan Vekili)
Prof. Dr. Ahmet ONAY
(İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

(Katılmadı)
Doç. Dr. Ramazan ADANER
(Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Canan BEMİR BARUTCU
(Sağlık Bil. Fak. Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Murat BAYEZİT
(Sağlık Bil. Fak. Öğretim Üyesi)

(Başkan)
Prof. Dr. Yakup YILDIRIM
(Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi)

(Katılmadı)
Doç. Dr. Emrah ATAY
(Beden Eğitimi ve Spor YO Öğretim Üyesi)

Doç. Dr. Dilem TAĞAY
(Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi)

(Katılmadı)
Dr. Öğr. Üyesi Dilara AKÇORA YILDIZ
(Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Murat POLAT
(Sağlık Bil. Fak. Öğretim Üyesi)

(Katılmadı)
Doç. Dr. Mustafa LAMBA
(İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Altın YILMAZ
(Mühendislik Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gaye KORALP YILMAZ
(Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Gürkan DİLEK
(Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi)

EK 3. Görüşme İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 02/01/2019-E.18

T.C.
BURDUR MEHMET AKIF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 79673485-302.08.01-E.18
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

02/01/2019

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 27/12/2018 tarihli, 67881 sayılı ve "Bilimsel ve Eğitim Amaçlı" konulu yazı

Fen Bilgisi Eğitimi Lisansüstü Programı öğrencisi Aybülke Merve Selçuk'un; Prof. Dr. Dilek ERDURAN AVCI danışmanlığında yürüttüğü "Öğretim elemanlarının yaşam becerileri hakkındaki görüşleri" başlıklı tez çalışması ile ilgili Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Dekanlığının ilgi yazısı ektedir. Öğrenciye tebliğ edilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KILINÇ
Enstitü Müdürü

Ek:İlgi Yazı

Evrakın Doğrulama İçin : <http://ebys.mehmetakif.edu.tr/en/Visio/Dogrula/ZEAALET>

İntikâl Yoluyla 15030 BURDUR
Telefon: +90 248 213 32 02 Faks: +90 248 213 32 09

Ayrıntılı bilgi için lütfen Ferhat TEPE
Evrak Pin Kodu: 82412

e-Posta: abo@mehmetakif.edu.tr Elektronik Ağı: <http://ebys.mehmetakif.edu.tr> Kap Adresi: maku@ha01.kap.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 4.
Demografik Bilgiler

BÖLÜM	CİNSİYET	ÜNİVERSİTEDEKİ ÇALIŞMA YILI	KOD ADI
Resim- İş Eğitimi	Kadın	5	K2
	Kadın	2	K10
Matematik Eğitimi	Kadın	3	K3
	Erkek	11	K22
Eğitim Programları Ve Öğretimi	Erkek	18	K13
	Kadın	6	K5
Sosyal Bilgiler Eğitimi	Erkek	35	K18
	Kadın	2	K7
Fen Bilgisi Eğitimi	Erkek	9	K8
	Erkek	10	K15
Okul Öncesi Eğitimi	Kadın	21	K6
	Kadın	7	K9
Eğitimde Ölçme Değerlendirme	Erkek	2	K14
	Kadın	3	K23
Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	Erkek	11	K17
	Kadın	7	K27
Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık	Kadın	8	K20
	Kadın	9	K25
Eğitim Yönetimi	Erkek	4	K19
	Kadın	3	K21
Sınıf Eğitimi	Kadın	2	K4
	Kadın	3	K26
Türkçe Eğitimi	Erkek	10	K12
	Erkek	25	K28
Müzik Eğitimi	Kadın	18	K11
	Kadın	20	K16
Yabancı Diller Eğitimi	Erkek	3	K1
	Kadın	7	K24

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Aybüke Merve SELÇUK

Doğum Yeri ve Tarihi : Altındağ – 24.06.1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :M.A.K.Ü. Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi A.B.D.

Yüksek Lisans Öğrenimi :M.A.K.Ü. Eğitim Bil. Ens. Fen Bilgisi Eğitimi

Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetler : -

İş Deneyimi

Staj : Gazi Ortaokulu (Merkez/Burdur) 2012-2013

Çalıştığı Kurumlar : Kazanbey Ortaokulu (Patnos/Ağrı) 2015-2016
Fen Bilimleri Öğretmeni

Cumhuriyet Ortaokulu (Göhlisar/Burdur) 2016-2017
Fen Bilimleri Öğretmeni

Düğer Ortaokulu (Merkez/Burdur) 2017
Müdür Yardımcısı

Kemer Ortaokulu (Kemer/Burdur) 2017
Fen Bilimleri Öğretmeni

Akçaköy Ortaokulu (Yeşilova/Burdur) 2017-2019
Fen Bilimleri Öğretmeni

Kayış Ortaokulu (Merkez /Burdur) 2019- .....
Fen Bilimleri Öğretmeni

İletişim

: aydin.aybuke@hotmail.com

